

ความผิดในความถูก

พระโศภิตาจารย์ (ชา สุภทฺโท)

ความผิด ในความถูก
ธรรมอุปมา

พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท)
วัดหนองป่าพง อุบลราชธานี

พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท)

วัดหนองป่าพง จ.อุบลราชธานี

ธรรมบรรณาการ

มรดกธรรม

พระโศภิตยาณเถร (ชา สุภทฺโท)

มรดกธรรมเล่มที่ ๑๓ เรื่อง “ความผิด ในความถูก” เป็นหนังสือ พระธรรมคำสอนของพระเดชพระคุณหลวงปู่ชา ที่ฝากไว้เป็นมรดกธรรมแก่เหล่าศิษยานุศิษย์ ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาปฏิบัติให้ถูกต้องตรงตามหลักที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสไว้

อนึ่ง มรดกธรรมในรูปแบบต่าง ๆ ที่พระเดชพระคุณหลวงปู่ฝากไว้ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ เทปเสียง ตลอดจนในรูปแบบอื่น ๆ **ยกเว้นรูปหล่อ รูปเหรียญ หรือวัตถุมงคลต่าง ๆ อันเกี่ยวกับพระเดชพระคุณหลวงปู่ ที่ท่านไม่ยินดีให้จัดทำ** ล้วนแต่เป็นมรดกอันล้ำค่าที่นับวันจะผิดเพี้ยนลบเลือนไป คณะศิษย์จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้น เพื่อจัดการดูแลตรวจสอบศาสนสมบัติอันเป็นมรดกธรรมนั้น ให้คงสภาพเดิมเป็นไปตามเจตนารมณ์ขององค์ท่าน

อาณิสต์อันเกิดจากมรดกธรรมในมือท่านเล่มนี้ ขอถวายเป็น อารยบูชาแด่พระเดชพระคุณหลวงปู่ ตลอดจนผู้ที่ได้สัมผัส ขอจงประสบสวัสดิ์พิพัฒน์มงคล สมบูรณ์พูนผลรุ่งเรืองในพระสัทธรรมคำสอนขององค์พระบรมศาสดาตลอดไป ด้วยเทอญ

๒๘ เมษายน ๒๕๔๕

พระวิสุทธิสังวรเถร

(พระวิสุทธิสังวรเถร)

เจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง

ประธานกรรมการจัดการมรดกธรรมพระโศภิตยาณเถร (ชา สุภทฺโท)

มรดกธรรม เล่มที่ ๑๓

พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท)

ธรรมบรรยาย เรื่อง : “ความผิด ในความถูก”

ISBN : ๙๗๔-๘๔๓๐-๕๘-๘

สงวนลิขสิทธิ์

ห้ามคัดลอก ตัดตอน หรือนำไปพิมพ์โดยไม่ได้รับอนุญาต

หากท่านใดประสงค์จัดพิมพ์เป็นธรรมบรรยาย

โปรดติดต่อขออนุญาต

เจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง (ประธานกรรมการจัดการมรดกธรรมฯ)

ตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๑๙๐

โทรศัพท์ ๐-๔๕๒๖-๗๕๖๓, ๐-๔๕๒๖-๘๐๘๔

โทรสาร ๐-๔๕๒๖-๘๐๘๔

ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจัดการมรดกธรรมฯ

เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๕

ฉบับปรับปรุง

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : พฤษภาคม ๒๕๕๑ จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ที่ : บริษัท คิว พรินท์ แมเนจเม้นท์ จำกัด

โทรศัพท์ ๐-๒๘๐๐-๒๒๙๒ โทรสาร ๐-๒๘๐๐-๓๖๔๙

คำนำ

วันหนึ่ง ข้าพเจ้ากลับจากภารกิจ โยมเช่ารถสองแถวให้ไปส่งที่วัด ข้าพเจ้ารู้สึกแปลกใจเมื่อเห็นสภาพรถคันนั้น เพราะค่อนข้างจะสกปรก ทั้งซีโคลนทั้งฝุ่น ทั้งภายนอกภายในของรถเปราะอะเปื้อนชนิดไม่ธรรมดา ที่ว่าไม่ธรรมดาก็เพราะว่ารถคันนั้นเหมือนไม่มีใครเอาใจใส่ดูแลรักษา ข้าพเจ้านั่งคู่กับคนขับ เวลาขยับตัวนิดบิตตัวหน้อยต้องคอยปิดจมูก เพราะฝุ่นมันคลุ้งไปหมด จึงอดที่จะถามคนขับไม่ได้ว่า...โยม! ทำไมไม่ทำความสะอาดเช็ดถูรถเสียบ้างล่ะ? แกร็บสวนกลับอย่างมั่นใจทันทีว่า โธ...ท่าน...อนิจจัง ถึงจะล้างจะเช็ดประเดี๋ยวมันก็สกปรกอย่างเก่าอีกนั่นแหละ แล้วแกก็จระไน เรื่องอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ว่าไปไหน

ถูกของแกเหมือนกัน นึกในใจว่าเจอของจริงเสียแล้วเราเลยย้อนถามแกเป็นที่เล่นที่จริงว่า โยม...ถ้าสมมติว่างานข้าวเรากินแล้วไม่ต้องล้างดีไหม? เพราะอะไร? เพราะประเดี๋ยวก็ใส่กินอีก เลื้อผ้าใส่แล้วไม่ต้องซักดีไหม? เพราะประเดี๋ยวก็สกปรกอีก ฯลฯ ปรากฏว่าแกนั่งอึ้งพูดไม่ออกเหมือนกัน พอส่งข้าพเจ้าถึงวัดแกก็รีบกลับชนิดไม่พูดไม่จา จึงทำให้ข้าพเจ้านึกถึงคำสอนของหลวงพ่อบุญชานะโยคหนึ่งว่า **“มันถูก แต่มันผิด”** ช่างเป็นคำพูดที่ลึกซึ้งจริงๆ คนเราส่วนมากไม่ได้คิดว่าผิดมันก็มีอยู่ในถูกเหมือนกัน บางทีทำผิดแต่จะเถียงเอาถูก หรือทำถูกแต่คนอื่นเขาว่าผิดไม่พอใจ ก็ไปต่อว่าเขา ที่ถูกอยู่แล้วก็เลยผิดไปอีก นี้เรียกว่าจะเถียงเอาถูก มันก็เลยผิด

ยังมีอีกหลายๆ อย่างที่หลวงพ่อบุญชานะโยคสอนเป็นธรรมะที่นำศึกษา โดยเฉพาะธรรมะอุปมาที่หลวงพ่อได้แสดงไว้ทั้งในส่วนที่บันทึกไว้ในเทพกาลเซต และจากลูกศิษย์ลูกหาที่ใกล้ชิดจำสืบทอดกันมา

ด้วยเหตุแห่งธรรมคำสอนทรงคุณค่าดังกล่าว จึงเป็นแรงดลใจให้ข้าพเจ้าคิดอยากจะรวบรวมธรรมคำสอนของหลวงพ่อ โดยเฉพาะที่เป็นคำอุปมาสั้นๆ อ่านแล้วจบในตัว ซึ่งเหมาะสำหรับคนรุ่นใหม่ ที่มักจะบอกว่าไม่มีเวลา แต่การที่จะรวบรวมธรรมะดังกล่าวไม่ใช่เรื่องง่ายเลย ข้าพเจ้าเคยคิดและปรารถนามาเป็นเวลาหลายปีแต่ก็ไม่สำเร็จ ประจวบเหมาะกับปีนี้ ทางวัดจะมีการจัดงานบำเพ็ญกุศลฉลองศาลาอเนกประสงค์ พร้อมถวายพระนามพระพุทธรูปประธานที่ประดิษฐานในศาลา จึงคิดว่าน่าจะเป็นโอกาสดีที่จะจัดพิมพ์หนังสือธรรมะของหลวงพ่อดังกล่าว เพื่อแจกในงานนี้ จึงได้ประชุมคณะกรรมการจัดงาน และทำการถอดเทปเพื่อรวบรวมคำสอนที่เป็นคติธรรมและคำอุปมา

ขออนุโมทนากับศิษยานุศิษย์ทุกๆ ท่านที่ได้ทุ่มเททั้งแรงกายแรงใจ จนงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี คณะผู้จัดทำคงไม่หวังอะไรนอกเหนือไปจากต้องการให้ผู้อ่านได้รู้ธรรมเห็นธรรมนำตนให้พ้นจากทุกข์โดยถ้วนหน้า

กนฺตสาโรภิกขุ

วัดป่าอัมพวัน

๕ กรกฎาคม ๒๕๔๔

ให้พอดี

เหมือนกับไม้สอยมะม่วง
ยาวหรือสั้นเกินไปมันใช้ไม่ได้
การปฏิบัติถ้าปัญญาสูงเกินไปก็สอนยาก
ต่ำเกินไปก็สอนยาก
ต้องทำให้มันพอดี คือไม่สูงไม่ต่ำเกินไป
ฉะนั้น ธรรมะมันไม่ต่ำเกินไปหรือสูงเกินไป

ชา สุภทฺโท

๑

จะหลุดพ้นได้ต้องเริ่มจากการเห็นโทษ

ให้อោจิตพิจารณาภายในให้รู้จัก เมื่อรู้จักแล้วมันก็เป็น
สิ่งไม่แน่นอน เป็นของไม่เที่ยงทั้งนั้น เมื่อเห็นเช่นนี้จิตใจของเรา
ก็จะเกิดความเบื่อหน่าย เบื่อหน่ายในใจในภายในว่าไม่แน่นอน
ไม่คงเส้นคงวา ก็อยากจะหาทางออก หาทางพ้นทุกข์ เปรียบ
ประหนึ่งนกที่อยู่ในกรง เห็นโทษว่าจะบินไปมาที่ไหนไม่ได้ ใจ
พะวักพะวนดิ้นรนจะออกจากกรงอันนั้น เบื่อกรงเมื่อที่อยู่
ถึงแม้ว่าจะให้อาหารให้มันกินอยู่ ใจมันก็ยังไม่สบาย เพราะมัน
เบื่อกรงที่ขังมันไว้ จิตใจเราก็เหมือนกัน เมื่อเห็นโทษ อนิจจัง
ทุกขัง อนัตตา ในรูปในนามนี้แล้วมันก็จะพยายามพิจารณา
ให้ออกจากวิภวสังสารอันนั้น

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๑

๒

กราบพระ แต่ไม่เห็นพระ

คำสอนของพระพุทธเจ้านั่นทำ คน ให้หมด ให้ พระ เกิดขึ้นมา ก็คือ ทำความผิดให้มันหมดไป ความถูกต้องจึงจะเกิดขึ้นมา ทำความชั่วให้หมดไป ความดีก็จะเกิดขึ้นมา อย่างบ้านของเรามันสกปรกไม่สะอาด ถ้าเราเอาไม้กวาดมากวาดแล้วก็เช็ดสกปรกออกมันก็สะอาด เพราะสกปรกมันหายไป **ถ้าความผิดยังไม่หมด ความถูกต้องก็เกิดขึ้นไม่ได้** นี่ถ้าเราไม่ภาวนาเราก็ไม่รู้ความเป็นจริง ธรรมชาติของพระพุทธเจ้ามีอำนาจมาก ถ้าทำความเปลี่ยนแปลงจิตใจไม่ได้ก็ไม่ใช่ธรรมชาติที่มีอำนาจ แต่ธรรมะนี้ทำปุณฺชนสามัญชนให้เป็นอรียชนได้ เพราะธรรมะให้คนที่มีความเห็นผิดเกิดความเห็นถูกต้องขึ้นมาได้

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๒

๓

เอาตนเองเป็นพยาน

ธรรมะนี้เปรียบเหมือนผลไม้ที่เราไปบ้านญาติบ้านเพื่อน แล้วเขาเอาผลไม้ฝากเรา เราหยิบผลไม้ไว้ในมือของเรา แต่เราก็ไม่รู้เปรี้ยว หวาน ผาตอะไรต่างๆ คือจับผลไม้แล้วก็ยังไม่รู้รสของผลไม้ จะรู้รสก็ต้องเอามาทานขบเคี้ยว จึงจะรู้ว่ามันเปรี้ยวมันหวานมีรสชาติต่างๆ ตามสัญญาของเรา

ธรรมะนี้ก็เหมือนกันฉันนั้น **ทุกอย่างท่านให้เอาตนเองเป็นพยาน ไม่ต้องเอาคนอื่น เรื่องของคนอื่นตัดสินได้ยากลำบาก เพราะเป็นเรื่องของคนอื่น** ถ้าเป็นเรื่องของเราแล้วมันง่ายที่สุด เพราะความจริงมันอยู่กับเรามีเราเป็นพยาน ธรรมะนี้เมื่อฟังแล้วก็ต้องเอามาภาวนาให้เป็นปริยัติ ศาสนา ปฏิบัติ ศาสนา ปฏิเวธ ศาสนา ปริยัติคือการเรียนรู้ รู้แล้วเอามาปฏิบัติตามก็เกิดความรู้ขึ้นมาตามความเป็นจริง ถ้าฟังเฉยๆ ก็รู้ด้วยสัญญา เอาไปพูดก็ตามสัญญา ไม่ได้พูดความจริงให้ฟัง นี่เราจึงยังเข้าไม่ถึงธรรมะ ไม่สอต่อส่งธรรมะ ใจยังไม่เป็นธรรมแต่พูดเป็นธรรมได้ทำเป็นธรรมได้ นี่เรียกว่ายังไม่สมบูรณ์แบบตามทางพุทธศาสนา

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๒

บรรลुความจริงคือบรรลุธรรม

การบรรลุธรรมะ การตรัสรู้ ถ้าเราคิดไปก็ดูเหมือนว่าเป็นของสูงเกินไ้ไป ไม่ควรจะมีเอามาพูดว่าเราบรรลุธรรมะ ความเป็นจริงก็คนเหมือนเราเนี้แหละเสมอแล้วที่จะบรรลุธรรมะได้ **บรรลุธรรมก็คือเข้าใจว่าอันนี้มันบาป คือมันผิดไม่เกิดประโยชน์ตนและคนอื่นทั้งนั้น** เข้าใจชัดเจนเช่นนี้ก็เรียกว่าเราบรรลุธรรมะ ซึ่งเป็นในทางที่ควรละ คือการรู้แจ้งธรรมะ เช่นเราเดินไปทำน้ำจะบรรลุทำน้ำหรือทำเรือก็เมื่อไปถึงทำน้ำทำเรือนั่นเอง ถ้าขึ้นมาถึงศาลาเราก็เรียกว่าเราบรรลุศาลาแล้ว **ถ้าเรารู้จักความเป็นจริงที่ถูกต้องก็เรียกว่าเราบรรลุความจริงบรรลุธรรมะ** เมื่อบรรลุธรรมะแล้วกิเลสทั้งหลายมันก็สร้างไป ลดไป เมื่อมีความเห็นชอบความเห็นผิดมันก็เลิกไปเป็นธรรมดา

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๓

สำรวจที่ตนเอง

ความอยากนั้นมันรู้ที่จิต เหมือนชาวประมงออกไปทอดแห พอได้ปลาก็รีบตะครุบ ปลามันก็กลัว คนกลัวปลาจะออกจากแห เมื่อเป็นอย่างนั้น ใจมันสับสน บังคับมันมาก เดี่ยวปลามันก็ออกจากแห

โบราณจึงให้ค่อยๆ คลำมันไป **ทำไปเรื่อยๆ ชี้เกียจก็ทำ ขยันก็ทำ ทำไปมากๆ ถูกทางความสงบมันก็จะจับ** การปฏิบัติ ท่านให้ไปเรื่อยๆ อย่าหยุด ขยันก็ทำ ชี้เกียจก็ทำ แต่ปฏิบัติ เหมือนบรูซสี่ไฟ เดี่ยวหยุดเดี๋ยวทำ ใจร้อนมันก็ไม่สำเร็จเพราะ ใจมันร้อน

การภาวนาการปฏิบัติไม่ต้องคิดอะไรมาก ให้สำรวจที่ตนเอง ไม่ต้องไปสำรวจที่อื่น ถ้าเราเห็นตัวเรา เราก็เห็นคนอื่น เหมือนยาทันทันใจกับยาปวดหาย เพราะมันมีลักษณะรักษาโรคอันเดียวกันคือยาแก้ปวด คนที่ปฏิบัติกับคนเรียนนั้นชอบโทษกัน เหมือนกับการที่เราหงาย-คว่ำฝ่ามือ ซึ่งมันไม่ได้อยู่ที่ไหนหรอก มันอยู่ของมันตรงนั้นแหละ แต่เรามองไม่เห็น การเรียนแล้วไม่ปฏิบัติ เราก็จะไม่รู้ตามความเป็นจริง มันจะทำให้หลงไป

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔

เลือกที่ตรงจริต

การพิจารณากรรมฐานให้เลือกดูว่าอะไรมันถูกจริตเรา เหมือนกับอาหารในสำรับกับข้าว เราเองพิจารณาเลือกว่าอะไรมันถูกกับธาตุกับชั้นของเรา เหมือนกับเราเลือกการพิจารณากรรมฐานว่าอะไรมันถูกกับเรา ลมเข้าออก หรือพิจารณาสังขาร หรือลมเข้าลมออก

การทำความเพียรให้ทำไปเรื่อยๆ เหมือนน้ำหยดในโอ่ง เรื่อยไม่แห้ง สัตว์ที่อยู่ในโอ่งก็ไม่ตาย น้ำก็ไม่แห้ง ถ้าเราพิจารณาธรรมเรื่องความไม่เที่ยง เรื่องอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เมื่อเราเข้าใจก็เหมือนกับเราคลายเกลียวหนีตไปทางซ้าย มันก็ไม่แน่นก็เลยทำให้เราไม่ยึดมั่นถือมั่นในอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔

ทุกข์เพราะไม่ยอมปล่อย

คนถ้าไม่ทุกข์ไม่ลืมตา ถ้ามันสุขมันดับสนิทซึ่งก็เลยไปเลย ทุกข์มันแทงขึ้นมาให้มีความคิดมาก ให้ขยายตัวขึ้นมามาก **ยิ่งมีความทุกข์มาก ทุกข์มันเกิดมาเพราะอะไรจะต้องดูมัน ไม่ใช่หนึ่งให้มันหมดทุกข์เฉยๆ** บัดนี้ฉันหนักแล้วเพราะอะไร เพราะยกแก้วขึ้นมามันถึงหนัก ถ้าปล่อยมันเฉยๆ แก้วนี้มันไม่หนักหนักก็ไม่ปรากฏกับเรา เพราะเราไม่ไปสัมผัสกับมันมันก็ไม่หนัก เรื่องทุกข์มันเป็นอย่างนั้น แล้วทำไมมันถึงหนัก ทำไมมันถึงทุกข์ เพราะไปจับทุกข์มาไว้ แต่เราไม่เข้าใจว่าทุกข์ว่าทุกข์นั้นจะเป็นของประเสริฐ ว่าทุกข์จะเป็นของดี ให้วางก็วางไม่ได้ ให้อ่ปล่อยก็ปล่อยไม่ได้ ก็หนักอยู่อย่างนั้น ก็ทุกข์อยู่อย่างนั้น

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๕

๘

แยกแล้วยุ่ง

ตัวปัญญากับตัวสมาธินี้ เมื่อเราพูดแยกกันออกคล้ายๆ กับคนละตัวจริงๆ มันตัวเดียวกันนั่นเองแหละ **ตัวปัญญามันเป็นเครื่องเคลื่อนไหวของสมาธิเท่านั้น** อ้อ มันออกจากจิตนี้แหละ แต่มันแยกกันออกไป

มันเป็นคนละลักษณะ เหมือนมะม่วงใบนี้ ลูกมะม่วงใบนี้ มันเล็กๆ แล้วก็มันโตขึ้นมาอีก แล้วก็มันสุก แล้วมันจะเน่า... มะม่วงใบนี้ก็คือมะม่วงใบเดียวกัน... มันเล็กก็ใบนี้ มันโตขึ้นมา ก็ใบนี้ มันสุกก็ใบนี้ แต่มันเปลี่ยนลักษณะ อาการอย่างหนึ่งท่านเรียกว่าสมาธิ อาการอย่างหนึ่งท่านเรียกว่าปัญญา ความเป็นจริง คือ สมาธิ ปัญญา นี้คือของอันเดียวกัน ไม่ใช่คนละอย่าง เหมือนมะม่วงใบนี้ใบเดียวกัน

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๖

๙

ศึกษาให้รอบ

มีดเล่มนี้วางอยู่ที่นี่ มันมีทั้งคมมัน มันมีทั้งสันมัน นั่นนะ มันมีทั้งด้ามมันทุกอย่าง เราจึงยกมีดนี้มันขึ้นมา จะเอาแต่คมมันขึ้นมาได้ไหม จะจับมีดเล่มนี้ขึ้นมาแต่สันได้ไหม เอาแต่ด้ามมันได้ไหม ด้ามมันก็ด้ามมีด สันก็สันมีด คมก็คมของมีด เมื่อเราจับมีดเล่มนี้ขึ้นมันก็เอาด้ามขึ้นมาด้วย เอาสันขึ้นมาด้วย เอาคมมันขึ้นมาด้วย มันจะแบ่งแต่คมมันได้ไหม

อย่างนี้ เป็นตัวอย่างอย่างนี้ เราจะไปยกแต่สิ่งที่มันดี ชั่วมันก็ติดขึ้นไปด้วย เพราะเราหาแต่สิ่งที่มันดี สิ่งที่ดีมันชั่วเราจะทิ้งมัน เราไม่ได้ศึกษาว่ามีสิ่งที่ไม่ดีไม่ชั่ว ไม่ศึกษา มันอยู่ตรงนั้น อย่างนั้นมันก็ไม่จบ เอาดีไป ชั่วก็ตาม มันตามอยู่อย่างนี้ ถ้าเราเอาสุข ทุกข์ก็ตาม มันติดต่อกันอยู่

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๖

๑๐

น้ำไหลหนึ่ง

เหมือนน้ำในกาน้ำ ปล่อยให้ น้ำให้มันไหลลงหยดต่อมๆ นี่ สายน้ำมันขาด เราก็เร่งกาน้ำให้มาก น้ำมันก็ไหลต่อมๆ ต่อมๆ ต่อมๆ เร่งเข้าไปอีกหลายต่อมเลย ทีนี้ สายน้ำติดกัน กลายเป็น สายน้ำ หยดแห่งน้ำไม่มี ไปไหนล่ะ มันไม่ไปไหนหรอก มัน กลายเป็นสายน้ำ มันถึงจนเกินทีเลยติดกันซะใช้ไหม มันเลย กลายเป็นสายน้ำ ดังนี้ ธรรมชาติมีเรื่องเดียวอย่างนี้

โยมรู้จักน้ำมันไหลไหม น้ำไหลโยมรู้จักไหม เคยรู้จักไหม น้ำมันไหลๆ น้ำนิ่งโยมเคยรู้จักไหม อ้อ! ถ้าใจเรามันสงบแล้วมัน จะเป็นคล้ายๆ น้ำมันไหลหนึ่ง โยมเคยเห็นน้ำไหลหนึ่งไหม แน่! ก็ โยมเห็นแต่น้ำนิ่งกับน้ำไหลนี้ น้ำไหลหนึ่งโยมไม่เคยเห็นนี่ ตรง นั้นแหละตรงโยมยังคิดไม่ถึงล่ะ ว่ามันเจยมันก็เกิดปัญญา เรียก ว่าดูใจของโยมมันจะคล้ายๆ น้ำมันไหล แต่ว่ามันนิ่ง ดูมันหนึ่ง แต่ว่ามันก็ไหล เลยเรียกว่า น้ำไหลหนึ่ง

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๖

๑๑

ทุกข์เพราะไม่ยอมรับความจริง

เราอยากจะทำให้เปิดเหมือนไก่ มันก็ไม่เหมือนหรืออก ก็มันเป็นเปิดหรือไก่ออยากจะทำให้มันเหมือนเปิด ก็เป็นไปไม่ได้ เพราะว่ามันเป็นไก่ ถ้าใครไปคิดอยู่แต่ว่าอยากทำให้เปิดเป็นเหมือนไก่ออยากให้ไก่เหมือนเปิด มันก็ทุกข์เท่านั้นเพราะมันเป็นไปไม่ได้

ถ้าโยมคิดเสียว่า เปิดก็เป็นของมันอย่างนั้น ไก่ก็เป็นของมันอย่างนั้น คิดเช่นนี้ได้เราก็จะมีผลกำลัง เช่นกับสกนธ์ร่างกายนี้ที่เราอยากจะทำให้มันยืนนานถาวร มันก็เป็นไม่ได้มันเป็นอยู่เท่านั้น นี่ท่านเรียกว่าสังขาร อนิจจา วะตะ สังขาราร่างกายจิตใจนี้เป็นของไม่เที่ยงไม่แน่นอน มีแล้วก็หาไม่เกิดแล้วก็ดับไปแต่มนุษย์ก็ยังอยากให้สังขารนี้มันเที่ยงนี่เป็นความคิดของคนโง่

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๗

๑๒

สุข-ทุกข์ ราคาเท่ากัน

คนเราปรารถนาเอาความสุข แต่เมื่อสุขหายไปแล้วทุกข์ก็เกิดขึ้นมา หลักของพระพุทธศาสนาทำนุให้เอาความสงบ สงบจากความสุข สงบจากความทุกข์ ที่เราต้องการสุขนั้น นั่นแหละคือความทุกข์อันละเอียดที่เรายังไม่รู้จัก **เรานึกว่าสุขนั้นไม่มีโทษ** เหมือนกับงูตัวเดียวกัน ทุกข์คล้ายหัวงู สุขคล้ายหางงู พอเราเห็นงูตัวยาว หางมันอยู่ทางนี้ ปากอยู่ทางโน้น เราก็คิดว่าหางปากมันจะเป็นภัย หางมันไม่เป็นอะไรหรอก ปากอยู่ทางนี้อย่าไปใกล้มัน มันจะฉกกัดเอาได้ เราจับหางมันดีกว่า แต่พอเราจับหางงู หัวงูมันก็วกกลับมากัด นี่ก็เป็นทุกข์ขึ้นมาอีก เพราะหัวงูกับหางงูก็อยู่ในงูตัวเดียวกันคือ**เราไม่รู้ว่าจะสุขทุกข์นั้น ความเป็นจริงก็อยู่ในตัวเดียวกันนั่นเอง**

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๘

๑๓

สั่งสมมาดี

คนที่มีศรัทธาก็เหมือนกันกับวัวมันกินหญ้า ถ้าเราปล่อยให้มันในสนามหญ้ามันก็กินหญ้า ถ้ามันไม่กินหญ้า มันก็เป็นหมูเท่านั้น เหมือนกันกับคนที่มีศรัทธา ไม่ต้องไปสอนมันมาก เอาไปปล่อยให้เนื้อนาบุญ พระเจ้าพระสงฆ์ มันก็ทำตาม มันก็ปฏิบัติตามไปเอง

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๑๐

ทำให้ต่อเนื่อง

การยืน เดิน นั่ง นอน ให้มีสติติดต่อกันเรื่อยสม่ำเสมอ
นี้เรียกว่า การฝึกกรรมฐานที่ถูกต้อง **ที่เรามีสติไม่สม่ำเสมอเพราะ
บางที่เราไม่ได้ทำ** การกระทำนี้ไม่ใช่ร่างกายทำ แต่จิตเป็นผู้ทำ
ถ้าเราทำสติให้ติดต่อกันให้มีความรู้สึกอยู่สม่ำเสมอแล้ว จะเหมือนกับ
หยดน้ำที่ไหลติดต่อกันจนเป็นสายน้ำตลอดเวลาถ้าทำจิตได้อย่างนี้
การภาวนานั้นก็จะเร็วมากตีมาก

เดี๋ยวนี้มีไปทำวิปัสสนากรรมฐาน ๓ วัน ๗ วัน ๑๐ วัน
๑๕ วัน แล้วก็ออกมา เมื่อออกมาก็ว่าเราไปทำวิปัสสนาแล้ว ดี
แล้ว ก็ไปเดินรำทำเพลงสนุกสนาน ทำอย่างนี้ก็หมดแล้วไม่มี
อะไรแล้ว ไปทำชั่วต่างๆ ทำให้จิตกระทบกระทั่งนอนเสียหายอย่าง
นี้ไม่เรียกว่าปฏิบัติ มันเป็นปฏิบัติ เหมือนกับปลูกต้นไม้ เอามา
ปลูกวันนี้อีก ๓ วันก็ถอนเอาไปปลูกตรงนั้น อีก ๓ วันก็ถอนอีก
ต้นไม้ก็ตายไม่ได้กินหรอก กรรมฐานก็หมดไปเหมือนกันอย่างนั้น

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๑๑

ภัยคือความแก่ ความเจ็บ และความตาย

ชีวิตมนุษย์และสัตว์ทั้งหลายนั้นเกิดมาก็เป็นเด็ก แล้วก็แปรเป็นหนุ่ม เป็นคนเฒ่าคนแก่เปลี่ยนแปลงไปทุกวัน ถ้าเรามุ่งพิจารณา เราก็จะเห็นทางไปทางมาของเรา เราต้องรู้จักว่าเราทำอะไรไปอย่างไร จะอยู่ไปอีกกี่วันก็เดือนก็ปี เมื่อเราระลึกได้แบบนี้ เราก็จะต้องขวนขวายรีบปฏิบัติ ถ้าเราไม่คิดอย่างนั้น เราจะไม่รู้จักต้นทาง กลางทาง ปลายทางว่าอยู่ตรงไหน ก็จะอยู่ไปโดยไม่มีสาระอะไรในจิตใจของเรา

พระพุทธเจ้าท่านว่า มันคล้ายๆ กับสัตว์อย่างเช่น ไก่ ตอนเช้าก็พาลูกไปคุ้ยเขี่ยหากิน เย็นมากก็นอน พรุ่งนี้มะรืนนี้ก็ไปอีก ไม่รู้ว่าจะไปที่ไหน มาที่ไหน ไม่รู้จัก เจ้าของเลี้ยงไว้ก็ไม่รู้ว่าเขาเลี้ยงไว้ทำไม ทุกวันเขาเอาข้าวมาโปรยให้กิน ก็นึกว่าเจ้าของรัก ก็วิ่งมาแย่งกันกินทุกวัน เจ้าของก็เร่งเอาข้าวให้กินทุกวัน ให้มันโตใหญ่ เมื่อจับยกขึ้นมาพอได้ ๒-๓ กิโลฯ แล้วก็ดีใจ ไก่ก็นึกว่าเจ้าของรักเรา นี่เจ้าของไก่คิดอย่างหนึ่ง ไก่มันคิดไปอีกอย่างหนึ่ง คิดคนละอย่างกันคือมันไม่รู้เรื่อง มัจจุราชคือความตายเป็นเช่นเจ้าของไก่ ไก่มันไม่รู้จักก็มัวเพลินอยู่ เหมือนกับเรามัจจุราชจะตามมาถึงเมื่อไหร่ก็ไม่รู้จัก มัวแต่เพลินอยู่ในรูปเสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธรรมารมณธ์ ไม่รู้จักว่าแก่ ไม่รู้จักว่าพอ

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๑๓

ประโยชน์จะเกิดก็ต่อเมื่อลงมือปฏิบัติ

ข้าวหุงอยู่ในหม้อมันจะเกิดประโยชน์อะไร ถ้าเราไม่ปฏิบัติกับมัน เอาทัพพีมาตักใส่จานชาม ตักแกงใส่ชนิดหน้อย ใส่ น้ำพริกทานเข้าไป นี่มันเกิดประโยชน์ขึ้นใหม่ ข้าวมันคืออยู่แล้วนะ พุทธศาสนาก็เหมือนข้าวหุงอยู่ในหม้อ ถ้าเอาศาสนาตั้งไว้เฉยๆ อย่างนั้นมันจะเกิดประโยชน์อะไร มันก็อยู่แต่ในหม้อนั่นแหละ จะให้เอาข้าวที่ดี ข้าวหอมมะลิ ข้าวเก่ามาหุง แล้วตั้งไว้อย่างนั้น มันจะอิมอร่อยเกิดประโยชน์อะไรไหม เอาศาสนาให้ตั้งอยู่ในโลกเฉยๆ แต่เราไม่พากันปฏิบัติ เราพากันไปกราบอยู่อย่างนั้น ถ้าเรากราบได้ก็แสดงว่าเราเชื่อ เรายอม **ถ้าเราเชื่อ เรายอมแล้ว เราก็ต้องปฏิบัติตามคำสอนของท่าน ศาสนาจะเกิดประโยชน์ ก็ต้องอาศัยการปฏิบัติของเราทุกคน**

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๑๔

๑๗

ให้พอดี

เหมือนกับไม้สอยมะม่วง ยาวหรือสั้นเกินไปมันใช้ไม่ได้
การปฏิบัติถ้าปัญญาสูงเกินไปก็สอนยาก ต่ำเกินไปก็สอนยาก
ต้องทำให้มันพอดี คือไม่สูงไม่ต่ำเกินไป ฉะนั้น ธรรมะมันไม่ต่ำ
เกินไปหรือสูงเกินไป

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๑๔

หมั่นประกอบเหตุ แต่ไม่เร่งรัดเอาผล

การปฏิบัติก็เหมือนกับการเลี้ยงเบ็ด คือ เรามีหน้าที่ทำอาหาร อย่าไปสนใจเรื่องเบ็ดจะโตเร็วโตช้า เหมือนการปลูกต้นไม้ เรามีหน้าที่รดน้ำให้อาหารมัน ดูแลแมลงไม้มัน เช่นเดียวกับเราปฏิบัติ ไม่ต้องไปกังวล ไปดูมันว่ามันจะเป็นอะไร ขยันเราก็ทำขี้เกียจเราก็ทำ ต้องค่อยๆ ไป **ฉลาดในการรักษาจิตให้สม่ำเสมอ**

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๑๙

๑๙

อย่างนี้ คือ ภาวนา

การภาวนา ก็คือการพิจารณาแก้ไขในตัวเอง ให้ดูตัวเอง ให้มันมากๆ ให้ดูเจ้าของให้มากๆ ให้ตามดูจิตของเรา ความรู้สึกของเรา ความปรุ้งแต่งของเรา ความเป็นจริงโ้สิ่งนี้กคิดทั้งหลาย มันคือเรื่องปรุ้งแต่งทั้งนั้นแหละ พุดง่ายๆ อย่าไปวิ่งกับมัน อย่าไปตามมัน มันเป็นเรื่องปรุ้งแต่งจิตสังขาร สังขารมันปรุ้งแต่งเดี่ยวเอาอย่างนี้ เดี่ยวเอาอย่างนั้น ให้พยายามทำ กำหนดตามอาการที่มันเกิดขึ้นมา มันเป็นของอะไรที่ไม่แน่นอนสักอย่างหนึ่ง มันเห็นมันชัดก็หมดสงสัย

โ้ความคิดอะไรที่เกิดขึ้นมา ก็รู้ว่ามันไม่แน่ อย่าไปหมาย มันมัน มันก็หมดเท่านั้น มันไม่หมดทำให้มันหมด มันก็หมดเท่านั้น มันเป็นเรื่องปรุ้งแต่งสังขาร ถ้าเราไม่รู้จักก็เข้าใจว่ามันเป็นเรื่องของปัญญา ความรู้สึกนี้กคิดทั้งหลายมันเป็นเรื่องปรุ้งแต่งทั้งนั้น ไม่ใช่ความรู้อันแท้จริง แต่เราเข้าใจว่ามันเป็นความรู้ ความรู้ไม่วาง ถ้าความรู้จริงมันจะวาง

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๒๑

คนที่ไม่รู้จักความจริงก็เหมือนกับคนตาบอด

หลวงพ่อ สีขาวมันเป็นอย่างไร เหมือนกับปูนขาวันั้นแหละ ปูนขาวันั้นเป็นอย่างไร มันก็เหมือนห้องฟ้านั้นแหละ ห้องฟ้ามันเป็นอย่างไร มันก็ไม่จบ เพราะไม่รู้จักความจริง ปลาอยู่ในน้ำไม่เห็นน้ำ ไส้เดือนอยู่ในดินไม่เห็นดิน ไม่เห็นตนหรือไม่เห็นความจริง เหมือนกับคนอยู่กับโครงกระดูกแล้วกลัว เพราะไม่เห็นความจริง การฟังธรรมได้บุญมากคล้ายๆ กับหนามตำเท้า คือเห็นแล้วบ่งออก ถ้าคนฟังแล้วไม่เกิดประโยชน์ ก็คือคนไม่รู้จักเหตุเกิดทุกข์ ไม่รู้จักการดับทุกข์ ไม่รู้จักข้อปฏิบัติของการดับทุกข์ คือไม่รู้จักทุกข์ เพราะไม่ได้พิจารณา ความสกปรกอยู่ตรงไหนความสะอาดอยู่ตรงไหน

ตู้ใบหนึ่งเมื่อก่อนมันเป็นต้นไม้ เราก็ต้องมีปัญหาที่ต้องทำ เมื่อเราเลื่อยตัดแต่งซัดเอาแล้วมันเป็นของสวยงาม เราก็ไม่ต้องทำอีกแล้ว คือ มีเครื่องมือหมดแล้วแต่ฟังธรรมะไม่รู้เรื่อง วันนี้พากันอดทนไปจนกว่าไม่มีความอดทน คือ ความจริงแล้วมันก็ปล่อยวาง มันก็เห็นความสงบเกิดขึ้นมา ความสงบเกิดขึ้นมา มันก็หมดข้อปฏิบัติ

จากเทปพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๒๒

๒๑

มีเวลาหายใจ-มีเวลาภาวนา

ร่างกายก็เป็นส่วนหนึ่ง จิตใจก็เป็นส่วนหนึ่ง มันก็เป็น
อย่างนั้น มันไม่แน่นอน ใจนั้นไม่แน่นอน กายมันไม่แน่นอน มัน
จะคิดดีก็อย่าไปเชื่อมันมาก มันจะคิดชั่วก็อย่าไปเชื่อมัน ให้รับ
รู้มันไว้ ดูมันไปเรื่อยๆ แหะละ พระพุทธเจ้าตรัสสอนว่า *ภิกษุทั้งหลาย ผู้ที่ตามรักษาจิตของตน ผู้นั้นจะพ้นจากบ่วงของมาร*

มันทำผิดก็ให้รู้ว่ามันทำผิด มันทำถูกก็ให้รู้ว่ามันทำถูก
ทุกวันให้รู้มันไว้ ภาวนาทุกวัน ให้มันเพลาลง เพลาลง นี้เรียกว่า
การภาวนา ไม่ใช่ นั่งหลับตาเฉยๆ บางคนบอกว่าไม่มีเวลานั่งภาวนา
“แหม! ต้องทำมาค้าขายหากินยุ่ง ไม่ได้ภาวนา” โยมค้าขายยุ่งๆ
โยมหายใจม้าย หรือโยมหยุดหายใจ การยืน เดิน นั่ง นอน คือ
การภาวนาทั้งนั้น

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๒๒

๒๒

อดทน คือ ตบะเผาบาป

ทุกคนให้มีความอดทน อดทนจนกว่าจะไม่มี ความอดทน คือพอเห็นความจริงแล้วก็มี การปล่อยวาง เมื่อมันปล่อยวางแล้ว มันก็จะเห็นความสงบขึ้นมา เมื่อมันสงบมา ก็ไม่ต้องปฏิบัติ เพราะว่ามันปฏิบัติอยู่แล้ว คล้ายๆกับว่า ตู๋ใบหนึ่ง เมื่อก่อนมันเป็นต้นไม้ มันก็มีปัญหาที่เราจะต้องทำ มาเลื่อยมัน มาตัดมัน เพราะว่ามันมีเหตุที่จะต้องทำอยู่ เมื่อเราทำเสร็จแล้วทาเชลแล็ค แล้ว เอามาตั้งโซ้ว หมดยี่ที่จะต้องทำแล้ว หมดยี่ในตู๋ใบนั้นแหละ ตู๋ใบนี้สมัยก่อนมันเป็นต้นไม้ บัดนี้มันเป็นตู๋ที่สวยงาม นับได้ว่าของที่ไม่สวยงามนั้นแหละมันเกิดความสวยงาม เราทุกคนนี้ก็เหมือนกันจั้นนั้น ทุกๆคนก็เป็นปุถุชนมาด้วยกันทั้งนั้น ไม่ใช่แต่เรานะ พระพุทธเจ้าก็เป็นเช่นเดียวกัน ไม่รู้มาทั้งนั้นแหละ มันถึงมาได้รู้ **ความสกปรกมันอยู่ที่ตรงไหน ความสะอาดก็อยู่ที่ตรงนั้น** ล้างมันที่ตรงนั้น ใจความสะอาดมันก็ไม่เกิดที่ตรงอื่นหรอก **ความวุ่นวายอยู่ที่ไหน ความสงบอยู่ที่นั้น** ความไม่ถูกอยู่ที่ไหน ความถูกอยู่ที่นั้น มันมีพร้อมกันทั้งสองอย่างอยู่แล้วละ ความโลภ โกรธ หลง อยู่ทีตรงไหน ความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง มันก็อยู่ตรงนั้น

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๒๒

๒๓

ไถ่ถอนตัวเอง

เมื่อเราเห็นความจริง เราก็ยอมรับความจริง เราก็เห็นเหตุที่ทุกข์เกิดขึ้นมา ตรงไหนที่ทุกข์เกิดเราก็ไม่ไปทำมัน ไม่ไปพูดมัน ปฏิบัติให้มันถูกขึ้นมา ทุกข์มันก็ไม่เกิด ฉันทิดก็ฉันทั้น คนไปทำความผิดมาบ่อยๆ เพราะไม่รู้จักความผิด ไม่รู้จักไฟ ถ้ารู้จักไฟ ใครจะไปจับมันม้าย ใครไปจับมันก็ร้อนกันทุกคนนั่นแหละ ถ้ามันรู้จักเช่นนั้นก็ไม่มีการจะไปจับไฟหรอก จิตนี้มันร้อนยิ่งกว่าไฟอีกนะ แต่ไม่มีความรู้สึกว่ามันร้อน ก็ว่าไม่เป็นไร คือไม่รู้ว่าจะไถ่ความไม่ถูกต้องนะคือมันร้อน ฉะนั้นมนุษย์ทั้งหลายจึงฝันทำ บางทีเอาทั้งรู้ๆ อย่างนั้นแหละ มันเป็นข้อขัดแย้ง มันเป็นทาส พวกเราทั้งหลายถ้าไม่รู้ธรรมะก็เป็นทาส ตัณหาเท่านั้นแหละ

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๒๒

การฟังพระธรรมเทศนา

ก็เหมือนกับการจะนำผ้าไปย้อม คือ ต้องซักต้องทำให้สะอาดเสียก่อน จะย้อมได้ดี ความสงบที่ไม่มีปัญญา ก็เหมือนกับใบไม้ที่มักกวัดแกว่งเมื่อโดนลม คือ สงบจิตแต่ไม่มีปัญญา มันมีมีดมันก็มีสว่าง เหมือนคนที่กินเนื้อติดในซีกฟัน พอเอามันออกก็สบาย เมื่อหิวก็กินอีก มันก็ติดอีก มันก็ปวดอีก เมื่อเคะมันออกมันก็สบาย

จากเทปพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๒๓

ศรัทธาคือความเชื่อ วิริยะคือความเพียร

มานะ ความยี่ดไว้ สติ ความระลึกได้ สมาธิ ความตั้งใจ
มั่น ปัญญา ความรอบรู้ทั่ว เรื่องของคนอื่นพระพุทธองค์ท่าน
ให้ตัดลินเอาเอง เช่นมีพระองค์หนึ่งไปจับของเขาเอาขึ้นมา พระ
องค์หนึ่งท่านว่าท่านขโมยของผม ผมไม่ได้ขโมยผมเอาเฉยๆ
ให้พระไปตัดลินจะตัดลินว่าอย่างไร ก็ไปตามพระนั้นมาเป็น
พยานในสงฆ์ ผมเอาจริงครับแต่ผมไม่ได้ขโมย อย่างเรื่องที่มีมัน
เคยเป็นมา อาบัติปาราชิก สังฆาทิเสส ผมทำอย่างนั้นอยู่แต่ผม
ไม่ได้เจตนา

องคมนตรี ถามว่า พระอนาคามี จิตเป็นประภัสสรหรือเปล่า
เป็นบ้าง พระอนาคามีท่านละกามได้แล้ว แต่เหลืออยู่ใช้ใหม่ อวิชชา
โมหะ อะไรที่มันยังเหลืออยู่นั้นแหละ มันยังมีอยู่ ก็เหมือนบาตร
ของเรานั้นแหละ บาตรขนาดใหญ่ อย่างใหญ่ กลาง เล็ก ฯลฯ

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๒๕

๒๖

การปฏิบัติธรรม

ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้าเราแยกมันออก ก็เปรียบได้กับไม้ท่อนเดียวกันแล้วเรามาคัดมันออกเป็น ๓ ท่อน แต่ตามความเป็นจริงมันก็คือไม้ท่อนเดียวกัน

ความจริงศีล สมาธิ ปัญญา มันก็เป็นอันเดียวกัน ไม่ใช่หลายอัน พวกที่ปฏิบัติ มักจะโทษสิ่งทั้งหลายเหมือนกับหมาบ้า มันก็กัดของมันไปเรื่อย อยู่ตรงไหนก็ไม่สบาย เหมือนกับหมาจิ้งจอกที่เป็นขี้เรื้อน ที่วิ่งเข้าวิ่งออก ลูกขึ้นเข้าโพรงไม้ในถ้ำ มันจะเดินก็เป็นทุกข์ มันจะนั่งนอนเข้าในโพรงไม้ ในถ้ำ พุ่มไม้ วิ่งอยู่ตลอดเวลา ความเป็นจริงหมามันเป็นขี้เรื้อน ความไม่สบาย นั้นมันมีความเห็นผิดอยู่ คือการไม่สังวรสำรวมอินทรีย์ เพราะยังมีความเห็นผิดอยู่ในตัวเรา คือ ยึดมันถือมันในธรรมอันมีพิษไว้ในใจของเราอยู่ เหมือนกับสุนัขที่โรคเรื้อนมันหาย **ถ้าหากว่าเรารู้จักอารมณ์ตามความเป็นจริงแล้วเราก็สบาย** เหมือนกับตัวหนอนที่มันอยู่กับมูล ที่อยู่อาหารของมันก็สกปรก ที่อยู่ของมันสมควรกับหนอน ถ้าเราเอาไม้ไปเขี่ยมันก็จะเดินเข้ามาหามูลของมัน เหมือนกับภิกษุที่ยังมองเห็นผิดอยู่ไปยึดธรรมอันมีพิษอยู่ไม่ว่าจะไปอยู่กับครูบาอาจารย์องค์ไหนก็อยู่ไม่ได้

การปฏิบัตินั้นก็เปรียบได้กับท่อนไม้ ๑ ท่อน ที่ปล่อยให้ไหลไปตามคลอง เมื่อไม่ติด ไม่ผูก ไม่เนาอยู่กับฝั่งโน้นฝั่งนี้ ก็ไหลออกทะเลใหญ่เป็นที่สุด เหมือนกับการปฏิบัติของเราที่เป็นสัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปो เดินไปตามกระแสให้ถูกต้องทั้ง ๒ อย่าง ทั้ง ๒ อย่าง คือ กามสุขัลลิกานุโยโค อตตทกิลมถานุโยโค อันนี้เรียกว่าฝั่งทั้ง ๒ ข้างที่ภิกษุไม่ควรเข้าไปเกี่ยวข้อง ฝั่งคลองคือความชัง ความรัก หรือสุข ทุกข์ ท่อนไม้ก็คือจิตเราที่ต้องไม่ไปยึดมั่น ถือมั่นกับมัน ก็จะถึงที่สุดคือพระนิพพาน คือเราเดินตามกระแสธรรมของสมณะ

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๒๕

๒๗

สัมมาทิฐิ

ตัวหนอนนั้นนะ ที่อยู่มันก็สกปรก อาหารก็สกปรก แต่ว่ามันสมควรกับหนอน ลองเอาไม้ไปเขี่ยมันออกจากกองคูดูสิ มันจะตื่นกระเสือกกระสนไปทีเดียว มันจะกลับมาหากองคูอย่างเก่า มันถึงจะสบาย

พระภิกษุสามเณรเรามีความเห็นผิดอยู่ ครูบาอาจารย์มาแนะนำให้เห็นถูกนั้น มันไม่สบายใจ มันก็วิ่งไปหาแต่กองคูมันเรื่อยล่ะ มันไม่สบาย เมื่อหนอนนั้นมันยังไม่เห็นความสกปรก อยู่ในที่นั้นมันก็ออกไม่ได้ พวกเราทั้งหลายก็เหมือนกันฉันนั้น ถ้าไม่เห็นโทษในสิ่งทั้งหลายเหล่านั้น มันก็ออกไม่ได้ ปฏิบัติมันก็ยากลำบาก

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๒๕

พวกท่านทั้งหลายทุกคนที่มาประพฤติปฏิบัตินี้ เดินให้มันถูกตามธรรมชาติของพระพุทธเจ้า ตามรอยพระพุทธเจ้า ตามศีล ตามสมาธิ ตามปัญญา ให้เป็นสัมมาปฏิบัติแล้ว เชื่อแน่ว่าผลนั้นมันจะเกิดขึ้นแก่พวกท่านทั้งหลายแน่ เปรียบประหนึ่งว่า เราตัดไม้สักท่อนหนึ่งเอาทึกลงในคลองแล้วมันก็ไหลไปในคลองนั้น ถ้าท่อนไม้ท่อนนั้นน้ำมันไม่ผุแล้วมันก็ไม่เน่าพัง และก็ว่ามันไม่ติดอยู่ฝั่งโน้น ไม่ติดอยู่ฝั่งนี้ มันก็ไหลไปตามคลองเรื่อยๆไป เชื่อแน่ว่าจะถึงทะเลใหญ่เป็นที่สุด ฝั่งหนึ่งก็คือสุข ฝั่งหนึ่งก็คือทุกข์ ท่อนไม้ก็คือจิตของเราเอง มันจะไหลไปตามกระแสแห่งน้ำ มันจะมีความสุขเกิดขึ้นมากกระทบ มันจะมีความทุกข์เกิดขึ้นมากกระทบอยู่บ่อยครั้ง **ถ้าจิตใจของเรานั้นไม่ไปยึดมั่นถือมั่นในความสุขและความทุกข์อันนั้นแล้ว จิตใจของเรา ก็จะถึงกระแสของพระนิพพาน คือความสงบ ระวัง**

จากเทปพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๒๒

๒๙

ภาวนาคือการพิจารณา

เหมือนกันกับสุนัขเอาข้าวเปล่าๆ ให้กินทุกวันๆ
มันก็อ้วนอย่างหมูนิ พอมาอีกวันหนึ่งเอาแกงราดข้าวให้มันกินลิ
ลักสองจานเท่านั้นแหละ วันหลังเอาข้าวเปล่าๆ ให้มันกิน มันไม่กิน
แล้ว มันติดเร็วเหลือเกินอย่างนั้น รูป เสียง กลิ่น รส นี่มันเป็น
เครื่องทำลายการประพฤติปฏิบัติเรา ถ้าหากว่าเราทุกคนไม่รับ
การพิจารณาปัจจัยสี่ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะเหล่านี้ ไปไม่ไหว
แล้วพุทธศาสนานี้

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๒๖

๓๐

รู้จริง ยิ่งกว่า รู้จำ

โยมเอาผลไม้อันหนึ่งมาถวายเรานะ ไม่รู้จักชื่อมันหรอก แต่เรารู้ว่า รสมันหวานมันอร่อย เรารู้ครับ มันรู้ แต่เราไม่รู้ชื่อมันว่าผลอะไร ไม่จำเป็น จำเป็นแต่รู้รสว่ามันหวานมันอร่อยไหม นี่มันจำเป็นมาก นี่ผลอะไร ไม่จำเป็นเท่าไร ถ้ามีใครมาบอกก็จำไว้ ถ้าไม่รู้ชื่อมันก็ปล่อยมันทิ้งก็ได้ เพราะถ้าเรารู้ชื่อมันอีกมันจะมีรสหวานเพิ่มขึ้นอีกก็ไม่ใช่ มันจะมีรสเปรี้ยว เพิ่มขึ้นอีกก็ไม่ใช่

ความรู้ในการประพฤติปฏิบัตินี้ ปฏิบัติเพื่อให้มันรู้จัก แต่รู้ในการปฏิบัตินะมันถึงนะ ไม่ใช่มันไม่ถึง มันรู้ถึง เมื่อรู้ถึง มันก็ละ รู้จากการปฏิบัติ เมื่อรู้ถึงแล้วมันละ ให้ความรู้จากการเรียน รู้แล้วมันไม่ละนะ มันยิ่งแน่นเข้าไปอีก มันมัดเราเข้าไปเสียอีก

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๒๗

๓๑

เราไปยึดตรงไหนเกิดกิเลสตรงนั้น

ทิฏฐิ คือ ความเห็น มานะ คือ ความยึดไว้ สมาธิ คือ ความตั้งใจมั่น การภาวนา คือ การทำให้มันมีอารมณ์เดียว ไม่ต้องทำอะไรมาก คล้ายๆ กับว่าแก้วหนึ่งใบ ตั้งตรงนี้ ๑ นาที แล้วก็ย้ายมาตั้งตรงนี้อีก ๑ นาที ย้ายไปยกมาอย่างนี้ไม่ได้ทำอะไร ถ้าเราจะภาวนาแล้วก็พิจารณาการหายใจ ลมเข้าออกให้รู้ยาวสั้น ความรู้สึกเกิดเราก็ให้รู้มีสติ ไม่ต้องไปกำหนดมัน จะสงบหรือไม่สงบก็ช่างมัน ทำให้มันมาก

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๒๗

๓๒

แม้มีมากก็ไม่ยุ่ง ถ้าต่างก็มุ่งละทิฏฐิมานะ

ถ้าไม่อมเพื่อมาละทิฏฐิมานะอันเดียวกันมันก็หลงสู่พระพุทธรูปพระธรรม พระสงฆ์ เหมือนกัน จะว่ามันมาก มันเกะกะก็ไม่ได้ คล้ายๆ ตัวกึ่งก็อมมันมีขาหลายขา ที่เรามองดูว่ามันน่าจะรำคาญ มันน่าจะยุ่งกับขาของมัน เวลาเดินไปเดินมา ความเป็นจริงตัวกึ่งก็อมมันไม่ยุ่ง มันมีจิ้งหะ **มันมีระเบียบ ถึงแม้มันมากมันก็ไม่ยุ่ง**

ในทางพุทธศาสนานี้เหมือนกัน ถ้าปฏิบัติแบบยุคสาวกของพระพุทธเจ้าแล้วมันก็ง่าย เรียกว่า **สุปะฏิปันโน** เป็นผู้ปฏิบัติดี **อุชุปะฏิปันโน** เป็นผู้ปฏิบัติตรง **ญายะปะฏิปันโน** เป็นผู้ปฏิบัติเพื่อพ้นจากทุกข์ **สามีจิปะฏิปันโน** เป็นผู้ปฏิบัติถูกต้อง คุณสมบัติทั้งสี่ประการนี้ เป็นคุณสมบัติของพระสงฆ์ ถ้าเราทำกันเช่นนี้ มันจะมีตั้งร้อยตั้งพันมันลงอันเดียวกันสายเดียวกัน ถึงแม้ว่าพวกเราทั้งหลายจะมาจากทิศต่างๆ มันก็เหมือนกันนั่นเอง

จากเทพ/พระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๒๙

อารมณ์เหมือนแมลงไม้
จิตใจเหมือนแมงมุม

๓๓

อินทรีย์สังวร

เมื่อเรามีสติอยู่ก็เหมือนกับแมงมุมที่มันทำรังชักใยไปมา ซึ่งอยู่กลางอากาศเสร็จแล้วตัวแมงมุมก็มาอยู่ตรงกลางรังมัน เเฉยอยู่ นิ่งอยู่ สงบอยู่ ด้วยมีสติอยู่ ถ้าแมลงวัน แมลงผึ้ง บินมาถูกใยมันก็เกิดสัมผัสขึ้น ตัวแมงมุมก็รู้ ก็ตื่นขึ้นวิ่งไปจับสัตว์นั้นไว้เป็นอาหาร เมื่อจับเสร็จแล้วก็รีบมาอยู่ที่จุดเก่า ทำความสงบระวังอยู่ มีสติ รู้ว่าอะไรมันจะมาถูกเข้า ถ้ามันสัมผัสเมื่อไร แมงมุมก็ตื่น เพราะว่ามีสติอยู่ด้วยสติ

แมงมุมนั้นก็เหมือนกันกับจิตของเรา จิตของเรานั้นอยู่ที่กลางของอายตนะ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ผู้ประพฤติกปฏิบัติก็เหมือนกันฉันนั้น **ถ้าเราระมัดระวังอยู่ สังวรอยู่ สำรวมอยู่ มันจะรู้จักตัวของตัวเอง รู้จักจิตของตนเองว่ามันเป็นไปในลักษณะอย่างไร**

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๒๒

๓๔

อาหารใจ

เรื่องศีลก็ดี เรื่องสมาธิก็ดี เรื่องปัญญาที่ดี เหมือนอาหาร
ของเรา นะ คีล ถ้าเป็นอาหารของเราก็เรียกว่ามีหวานอย่างเดียว
ไม่มีมัน ถ้าเพิ่มสมาธิเข้ามาแล้วมันมีมันด้วย มันมีหวานแล้วก็
มีมัน นี่! มันดีอย่างนี้ ถ้ามีมันกับหวาน มันก็ไม่สมบูรณ์ มันต้อง
มีหอมอีก สามอย่างนี้สมบูรณ์เลย จะเป็นอาหารภายนอกก็ตาม
มันสมบูรณ์ มีหวาน มัน แล้วก็หอม มันก็ชวนให้คนทานเต็มที่
นั่นละ อย่างนี้

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๒๙

๓๕

ไม่เห็นในสิ่งที่เห็น

สมาธิคือความตั้งใจมั่น ถ้าเรามั่นใจในข้อปฏิบัติของเรา มันก็เป็นสมาธิส่วนหนึ่ง แต่ว่ามันยังไม่เป็นผล มันเป็นดอก ออกจากดอกมันก็เป็นผลเล็กเป็นผลใหญ่ ปัจจัยนิสัยของคนมัน ไม่เหมือนกัน สิ่งที่มีมันฝังอยู่เรายังไม่เห็นมัน เช่น เม็ดขนุน วันนี้ เราเอาวงขนุนมาจั้น หยิบเม็ดมันขึ้นมา อันนั้นคือเรายกต้น ขนุนอยู่แล้ว แต่เวลานั้นเรายังไม่เห็น เรายังไม่รู้จัก จะเอาเม็ด ไปทุบดูก็ไม่เห็นต้นมัน คือ มันละเอียด ถ้าไม่เห็นเราก็อธิษฐานว่า ไม่มีต้นไม้นี้ ทำไม คือมันไม่ถูกส่วนของมัน ถ้าเราเอาเม็ดไป ฝังในดินมันจะงอกขึ้นมา ใบจะเกิดขึ้นมา กิ่งจะเกิดขึ้นมา ต่อไป มันโตขึ้น ดอกจะเกิดขึ้นมา ผลเล็กจะเกิดขึ้นมา ผลโตจะเกิดขึ้นมา ผลมันสุกๆ จะเกิดขึ้นมา แต่ว่าเมื่อยังเป็นเม็ดอยู่เราชี้มัน ไม่ถูก อย่างนั้นคนจึงไม่สนใจ

ถ้านักปฏิบัติหยิบมะม่วงขึ้นมาคือเราแบกต้นมะม่วงแล้ว อย่างเราหยิบเม็ดขนุนขึ้นมาเราไม่เห็น อะไรมันบังอยู่ รสหวาน มันบังอยู่ รสเปรี้ยวมันบังอยู่ เรายังไม่ถึงต้นขนุนในเม็ดขนุน เรามองแต่อันนี้มันหวานนะ มันอร่อยนะ สิ่งทั้งหลายมันบังไว้ ไม่เห็นต้นขนุนในเม็ดขนุน เรายังก็เหมือนกัน **เรานั่งทับอยู่ นอนทับอยู่ เดินไปก็เหยียบธรรมทุกก้าว แต่เราไม่รู้ว่ายเหยียบธรรม**

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๓๐

๓๖

อุเบกขา

คนที่ยังทำไม่ได้อย่าไปโกรธเขาเลย เราก็แนะนำพร้าสอน
เรื่อยไป เมื่ออินทรีย์เขากลับเขาก็จะเอา เราก็ทำอย่างนี้เรื่อยไป
ปัญหาก็หมดไป เหมือนกับผลไม้ที่ยังอ่อนอยู่ จะไปบังคับให้มัน
หวานก็ไม่ได้ เพราะมันยังอ่อนอยู่ ยังเปรี้ยวอยู่ เพราะมันยังไม่โต
มันยังไม่แก่ เราจะบังคับให้มันโต ให้มันหวานไม่ได้ เราก็ปล่อยไป
เมื่ออินทรีย์กลับ มันจะโตขึ้นมาเอง มันจะหวานเอง จะสุกเอง ถ้า
เราคิดอย่างนี้ได้เราก็สบาย มนุษย์เราทั้งหลายในโลกนี้ก็อย่างนั้น

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๓๑

๓๗

ให้ฉลาดคิด

ความเป็นจริงคนไปอยู่คนเดียวมันทุกข์มันก็โง่ อยู่หลายคนเป็นทุกข์มันก็โง่ เหมือนกับขี้ไก่ ถูไปคนเดียวก็เหม็นเอาไปหลายๆ คนก็เหม็น อยู่หลายคนมันไม่มีความสงบ คิดอย่างนี้ก็ถูกบ้าง แต่ว่าเรามีปัญญามากนะ ผมนี่มันเกิดปัญญาเพราะมีลูกศิษย์มาก ต่างคนต่างคิดต่างคนต่างประสบการณ์มากรวมเข้ามาความอดทนก็กล้าขึ้นมากขึ้น เราอดทนได้ เราก็พิจารณาไปเรื่อย มันมีประโยชน์ทั้งนั้นแหละ

ตัววิญญูะมันวนรอบ จะไปวิ่งตามมันได้ไง มันเร็วเข้าจะวิ่งตามมันทันมั๊ย เรายืนอยู่ที่เดี๋ยวนี้แหละ วงจรมันจะรอบเอง เหมือนกับมีตุ๊กตาดาวหนึ่งมันวิ่งเร็วๆ เรายืนอยู่ตรงกลางนี้ จะเห็นตุ๊กตาดาวทุกครั้งๆ ไม่ต้องวิ่งตามมัน

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๓๒

๓๘

ความทุกข์อยู่ที่จิตยึดถือ

ทุกข์นี้มันเกิดมาจากอะไร เช่น เรายกชั้นนี้มันหนัก ถ้าเราวางไว้เฉยๆ มันก็ไม่หนัก พอเรายกขึ้นมาปั๊บหนัก เอ **หนักนี้มันเกิดเพราะอะไร มันหนักเพราะไปยกอันนี้ ก็วางอันนี้ วางเหตุที่จะทำให้หนักนี้ มันก็เบาไซ้ม้าย** รู้จักทุกข์ รู้จักเหตุเกิดของทุกข์ รู้จักความดับทุกข์ รู้จักข้อปฏิบัติให้ถึงการดับทุกข์ เราทำเท่านี้ วางเท่านี้ มันก็ดับแล้วทุกข์นั้น นั่นคือเราปฏิบัติ

เมื่อเราตามเข้าไปครั้งแรกมันก็ไม่รู้เรื่อง ยกอันนี้ขึ้นมา แหมมันหนัก เพราะอะไรหนอ ไม่รู้เรื่อง หนักเพราะอะไร เพราะคนนั้นดูถูกเรา เพราะคนนั้นว่าเรา สารพัดอย่างนะ ไม่รู้ของในมือเราเนี่ย ถ้าเราอยู่เฉยๆ นี้ ไม่หนักเห็นไหม แล้วก็ไม่ทุกข์เพราะเราไม่ได้ยกอะไร มันก็เท่านี้เองการปฏิบัติของเราเนี่ยะ

จากเทพ/พระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๓๓

๓๙

ทำๆ หยุดๆ จึงสะดุดรำไป

การเรียนกรรมาฐานที่ต้องการเร็วๆ ก็เหมือนกับการลีไฟ
ของคนแกโบราณ แต่พวกนักศึกษานั้นต้องการเร็ว เอาไม้ไผ่มา
ลีกัน พอจะเกิดไฟก็หยุด เมื่อไหร่มันก็ไม่มีไฟมีควัน

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๓๓

๔๐

อุปมาการได้รับธรรม

การได้รับธรรมของพระพุทธรองค์ เหมือนกับการอยู่ในที่มืดแล้วมีคนมาตามไฟให้ หรือเปรียบกับกะละมังคว่ำอยู่ ไม่สามารถรับน้ำได้ บัดนี้ได้รับธรรมของพระพุทธรเจ้าแล้ว เหมือนกับมีคนมาหงายกะละมังรับน้ำได้ เหมือนคนหลงทางไม่รู้จักทาง มีคนมาบอกให้รู้จักทาง ทำให้ความเห็นผิดหายไป ความเห็นถูกเข้ามา

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๓๔

๔๑

ให้รู้ตามจริง

พอเรารู้จักว่ากิริยาของจิตนั้นต้องเป็นอย่างไรนั่นเองของมัน
มันเป็นอย่างไรนั้น มันไม่ทำอะไรทั้งนั้นแหละ **มันอยู่ที่ตรงเราไป**
ยึดมันถือมันนี้ อย่างน้ำมันไหล มันก็ไหลไปตามน้ำของมันอยู่อย่าง
นั้นแหละ ถ้าเราไปยึดมันว่ามันไหลไปทำไม เกิดทุกข์แล้ว ถ้าเรา
เข้าใจว่าน้ำมันก็ไหลตามเรื่องของมัน มันก็ไม่มีทุกข์แล้ว

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๓๔

๔๒

ธรรมเมา

ถึงเป็นเรื่องดีก็อย่าเมาดี ถ้าเมาดีแล้วก็จะไม่ดี ให้รู้มัน เหมือนกับสร้างเขื่อนที่มีทางระบายน้ำ ไม่ปิดตายตัวก็เป็นเขื่อนที่ดีมาก เป็นเขื่อนที่ไม่ทรمان ค่อยๆสอนจิตใจให้รู้ขึ้นมา ไม่ใช่บังคับมัน ถ้าบังคับมันเดี๋ยวก็จะเป็นบ้า

จากเทพ/พระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๓๕

๔๓

สิ่งเดียวกัน

ตามความเป็นจริงแล้ว เรื่องศีลก็ดี สมาธิก็ดี ปัญญาที่ดี เรื่องสมถกรรมฐานก็ดี วิปัสสนากรรมฐานก็ดี มันเป็นเรื่องเดียวกัน แต่เราแยกกันเสีย ก็เลยหลงกัน อย่างมะม่วงใบนี้ มันเป็นลูกเล็กต่อไปจนถึงมันสุกมันเป็นใบเดียวกันหรือเปล่า มันก็ใบเก่า ลึกแต่ว่ามันเปลี่ยนแปลงเท่านั้น

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๓๕

๔๔

เรื่องของศีล

เถาตองใบหนึ่งมีราคาแพง ในสมัยต่อมาเขาเลิกใช้กัน
แล้ว เถาตองใบนั้นมันจะมีรสขมนิดหน่อย มีราคาขมนิดหน่อยก็
ต้องลดราคา ศีลนี้ก็ดี ถ้าหากคนไม่ประพฤติปฏิบัติ ไม่นับถือ
มันก็ไม่เกิดประโยชน์กับใครทั้งนั้น

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๓๖

๔๕

ว่างอย่างยิ่ง

ผู้เห็นสูญญตา มัจจุราชตามไม่ทัน ความตายจะไม่ถึง
พวกเรา ทำไม เพราะเราไม่มี มีแต่กองรูป กองเวทนา กองสัญญา
กองสังขาร กองวิญญูณเท่านั้น คนอยู่ที่ไหน ไร้วางผังนั้นเห็นมัย
ตัวแม่มันออกไปหมดไปเอารวงมัน ถูกตัวผังมัยละ นั้นมัน
ว่าง มันก็ถูกแต่ซี่ผังเท่านั้นแหละ ตัวผังไปไหนไม่รู้ เพราะมัน
ไม่อยู่ที่นั่นแล้ว พระพุทธองค์สอนอย่างนั้น ให้เห็นออกจาก
ตัวตนอย่างนั้น มันหมดปัญหา ไม่ใช่แต่ปัญหามันหมด เฉลย
มันก็ไม่มี ปัญหามันก็ไม่มี คนที่จะแก้ปัญหาก็กไม่มี มันหมดที่
ตรงนั้น เรารู้จักของมันหมดมัย หมดก็เรียกว่ามันไม่มี

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๓๖

๕๖

ยินดีในที่ทุกซ์

คนรวยก็เหมือนนกเขาที่อยู่ในกรงทอง เอาน้ำให้มันกิน เอาข้าวให้มันกิน ให้มันนอนที่นั่น นกเขาก็ขึ้นไปตามภาษาของมันนั่นแหละ แต่แหม! มันคับแคบหัวใจมันเหลือเกิน มันไม่ยินดีกับกรงทองหรอก อยากจะออกไปบินไป แต่จำเป็นจะต้องอยู่

นกเขามันจะขันไฟเราะขนาดไหน มันก็อยู่ในกรงนั้น ถึงมีปัญญาขนาดไหนมันก็อยู่ในกรงทุกซ์ มันสุขเพราะอะไร มันสุขอิงอามิส ไม่เป็นนิรามิสสุข เราอิงอะไร อิงลาภ อิงยศ อิงสรรเสริญ อิงการรำการรวย

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๒๒

๔๗

รู้หนึ่ง คือรู้หมด

อย่างขึ้นไปบนหลังคานี้กับพื้นนี้ คนขึ้นไปทางโน้นก็ไป
จรดหลังคา ลงมามันก็จรดพื้น หากขึ้นไปบนหลังคาแล้วหล่น
ลงมา ก็จรดพื้นเท่านั้น คนเรามันก็รู้จักเท่านั้น ระยะเวลาที่ไม่มี
ใครรู้จักเพราะมันไม่มีเครื่องวัด ที่ว่าไม่มีภพอยู่ตรงกลาง ไม่มี
เครื่องหมายอะไรเลยตอบไม่ได้ คนตอบไม่ได้

ปัญหาที่ควรจะรู้คือเรื่องปฏิบัติ นักศึกษาโดยมากอยาก
จะรู้ว่าบุญตัวมันเป็นอย่างไร บาปตัวมันเป็นอย่างไร ต้นไม้มันมี
ใบก็ใบ รากก็ราก ถ้าต้องการจะรู้อย่างนี้พระพุทธรเจ้าว่ามันเป็น
คนโง่ละมั้ง เพราะการที่เราจะรู้ให้รู้ใบไม้ใบเดียวก็พอ ใบประดู่
ใบเดียวก็เหมือนกันทุกใบ รากก็เหมือนกัน เห็นรากเดียวก็พอ ก็
เหมือนเรารู้จักคน รู้จักตัวเราคนเดียวก็พอ ก็รู้จักคนทั้งโลก

จากเทพ/พระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๓๖

๔๘

รู้ให้จริง

คุณทั้งหลายมาวัดวันนี้ คุณได้มาแล้วปัญหาที่จะต้องถามว่า วัดป่าพงเป็นยังไง อยู่ที่ไหนก็หมด เพราะคุณได้เห็นด้วยตนเองแล้ว ถ้าไม่ได้เห็นด้วยตนเอง ถามแต่คนอื่นมานะ จนตายก็ไม่รู้วัดป่าพง เพราะอะไร เพราะได้แต่ฟังคนอื่นพูด รู้มัย รู้แต่มันไม่ชัด รู้แต่มันไม่ถึง มันถึงมีปัญหาอยู่

พระพุทธเจ้าท่านถึงให้ภavana ให้มันเห็นชัดด้วยตนเอง ถ้าไปเชื่อคนอื่นอยู่อย่างนั้น พระพุทธเจ้าท่านว่ายังไม่อยู่

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๓๗

๔๙

บอกพระนิพพานแก่คนไม่ใช่มนี เหมือนบอกสีแก่คนตาบอด

อย่างเรื่องพระนิพพานนี้ พระพุทธเจ้าท่านก็พูดไว้
คลุมเครือคือ จะบอกคนซัดไม้ได้นั่นเองแหละ คนตาบอดนี้
มันบอดอย่างสนิทนะ ลองบอกสีให้มันซัดสี เหลืองแท้ๆ ไปถาม
คนตาบอดสีมันรู้จักมั๊ย ยิ่งบอกมันก็ยิ่งไม่รู้จัก เราจะแก้ไข
ยังไงดี เราต้องย้อนกลับมาสิ ตาคูณทำไมถึงบอด มาพูดเรื่อง
รักษาตากันดีกว่า ขอให้ตาดีเถอะ สีแดง สีเขียว ไม่ต้องสอนหรอก
จะรู้เอง

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๓๗

จะตามพระพุทธเจ้า หรือจะเอาตามตัณหา

หน้าที่ของท่านก็ปลูกต้นไม้เท่านั้นแหละ เอน้ำไปรดมัน เอาปุ๋ยใส่มันเท่านั้นแหละ มันจะโตเร็วโตช้า ไม่ใช่หน้าที่ของท่าน มันหน้าที่ของต้นไม้ ท่านจะไปยืนบ่นอยู่จนตายมันก็ได้ ดั่งใจของท่านหรอก เดี่ยวท่านก็มาคิดตรงไหนล่ะ ดินตรงนี้มันจะไม่ดีมั้ง ถอนต้นไม้ขึ้นมาอีก รากมันกำลังจะออก ก็ขาดอีกล่ะ ถอนไปถอนไปนี่ตายเลย ท่านอยากเร็วทำไม ท่านอยากเร็วมันก็เป็นตัณหา ท่านอยากช้ามันก็เป็นตัณหา

นี่ท่านจะปฏิบัติตามตัณหา หรือจะปฏิบัติตามพระพุทธเจ้าล่ะ คิดอยู่ทุกวันที่เราทำนี่ ทำเพราะอะไรล่ะ ถ้าไม่สบายนี่มันจะทำด้วยตัณหาทั้งนั้นแหละ ถ้าท่านวางมันขึ้นก็ยกก็ทำ ขยันก็ทำ อันนี้เราก็คือ ขี้เกียจไม่ทำ ขยันจึงทำ มันก็ปฏิบัติตามตัณหาเท่านั้น มันจะทำตามพระพุทธเจ้าเมื่อไหร่ล่ะ

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๓๗

๕๑

ผิดในถูก

เราเห็นแล้วว่าถั่วยบนี้ เอาไว้ที่ไหนมันก็ต้องแตก จานนี้ เอาไว้ที่ไหนก็ต้องแตก แต่เราก็ต้องสอนเด็กว่าล้างให้มันสะอาด เก็บไว้ให้ดี เราก็ต้องสอนเด็กอย่างนี้ตามสมมุติอย่างนี้ เพื่อเราจะใช้ถั่วยบนั้นนานๆ อันนี้เรารู้จักธรรมชาติ เอาธรรมชาติมาปฏิบัติ ถ้าเห็นว่าอันนี้มันจะแตกอยู่แล้ว เราบอก เออ! ช่างมันเถอะลูก กินแล้วก็ไม่ต้องล้างมันหรอก จะตกก็ช่างมันเถอะไม่ใช่ของเราหรอก เอาทิ้งไว้ที่ไหนก็ได้ มันจะแตกอยู่แล้ว อย่างนี้ก็เป็นคนโง่ไป

ถ้าเราเป็นผู้รู้สมมุติอันนี้ เมื่อมันเจ็บไข้ก็หาหยาบยาให้มันกิน เมื่อมันร้อนก็อาบน้ำให้มัน เมื่อมันเย็นก็หาความอบอุ่นให้มัน เมื่อมันหิวก็หาข้าวให้มันกิน แต่ให้เรารู้ว่าให้ข้าวมันกินมันก็จะตายอยู่ แต่ในเวลานี้ยังไม่ถึงคราวจะตาย เหมือนถั่วยบนี้ยังไม่แตก ก็รักษาถั่วยบนี้ให้มันเกิดประโยชน์เสียก่อน

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๓๘

๕๒

รู้ - ตื่น

ให้จิตมันมีสติ มีผู้รู้อยู่เสมอ ทำยังไงจึงจะรู้ผู้ที่มีปัญหา เหมือนกันนะ คล้ายๆ กับมีบริเวณหนึ่งกว้างสัก ๓ เมตรนะ แล้วไปนั่งอยู่ในนั้น แล้วเอานูเท้าใหญ่ๆ สักตัวมาซังอยู่ในนั้น มันจะเป็นยังไงจิตของเรา ใ้ความระแวงระวังของเรานั้น นูเท้าจะเป็นอสรพิษ ฉะนั้น เราก็ไม่ยอมจะนอนกัน ไม่ยอมจะง่วงกัน เพราะอะไร เพราะกลัวนูเท้าตัวนั้นแหละ ถ้ารู้จักอย่างนั้น ใ้ความรู้ของเรามันก็ชัดเจนขึ้นมา

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๓๘

๕๓

ล่องทุกข์ได้เพราะความเพียร

การฝึกนี้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องฝึก ฝึกไปนานๆ ก็เหมือนถนนทางเข้าไปโน้ป้า ครั้งแรกเราก็เดินไปตามป่า เดินไปเรื่อยๆ ทุกวันๆ มันก็ค่อยๆ เปลี่ยน ดินค่อยๆ แข็งไป หัวตอค่อยๆ หายไป ก็เป็นทางเดินได้ดี

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา มั้ววันที่ ๓๙

จะรู้จำหรือรู้จริง

ถ้าความจำก็สงสัย ถ้าความจริงมันก็หมดสงสัย คล้ายๆ กับถ่านี่ละ จะมีช่องน้ำออกที่เดียวเท่านั้นละที่อื่นไม่มีที่ออกแล้ว มันจะเอียงไปตรงไหนก็ไม่ออกเพราะมันไม่มีรู และการสั่งสอนแนะนำของคนๆนี้ (หลวงปู่) ให้มันไปตรงนั้น พยายามทำจิตให้มันไปตรงนั้น อย่างน้ำนี้เราไปรินอย่างนั้น (ทางโน้น) มันก็ไม่ไปสิ มันไม่มีทางน้ำ มันต้องรินทางนี้ น้ำมันก็ไหลออก อ้อ มันออกอย่างนี้เอง อันนี้ก็รู้จักเรื่องของมัน

จากเทปพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๐

๕๕

ทางสงบ

เราจะมาวัดหนองป่าพง กว่าที่จะมาถึงวัดหนองป่าพงทาง
มันมีหลายสาย มีก็ข้างมันเราข้ามมันไป เราไม่ต้องการ อารมณืมี
หลายอย่างเหมือนกัน เราจะทำให้มันสงบ อารมณืที่ไม่สงบเราก็
กวนให้มันเกิดกับเราอีก ถ้าเรารู้จักว่าไอ้ทางผ่านเราก็ผ่านมันไป
ไม่ต้องไปสนใจ อันนี้เราตัดอารมณ์ อย่างเช่นว่า จิตสงบแล้ว
จะรู้อะไรหนอ จะเห็นอะไรหนอ ตัดมันออกเลยอันนี้ เกะกะทาง
เราเฉยๆ อันนี้เป็นต้น

จากเทป/พระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๐

ทำให้มาก พิจารณาให้มาก

รูปก็ดี เสียงก็ดี กลิ่นก็ดี รสก็ดี ทุกอย่างเลยเรารู้อันเดียวมันรู้หมด เป็นลักษณะอันเดียวกันทั้งนั้น คล้ายกับว่า โยมจำไก่ตัวนี้ได้ว่ามันมีลักษณะอย่างนี้จำตัวเดียวเท่านั้นจะไปหลายจังหวัดไปพบสัตว์ชนิดนี้มันก็อย่างเดียวกันนี้ ไก่มันก็เป็นอย่างนี้ไม่ต้องไปจำว่าอันนั้นไม่ใช่เปิดหอก เป็นไก่ มันแน่นเข้าไปอย่างนี้เมื่อเรานั่งเมื่อมีเสียงเข้ามา ไม่ใช่เข้าไปกวนเรา ความรู้อันนั้นมันเกิดขึ้นมาแล้วคือเราไปกวนเขา เราก็แก้ตรงนี้ ปัญญามันจะค่อยๆ เกิดขึ้นทีหลัง ค่อยๆ วิจัยพิจารณาเอาเอง ชัดซึ้งตรงไหนก็แก้ตรงนั้น หน้าที่ปฏิบัติสมาธิไม่ต้องทำอะไรมาก ทำจิตให้เป็นหนึ่งลม-เข้า ลม-ออก ให้รู้จัก บางที่มันพะวงไปอย่างอื่นให้กำหนดใหม่ บางที่มันหลงลม ลม-เข้า ลม-ออก ก็ไม่รู้ ก็ตั้งสติขึ้นมาใหม่

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๕๐

๕๗

ปฏิบัติไม่ขาดสาย

เหมือนกับบรูซบอกว่า เชื่อเพลิงอยู่ในไม้ไฟ ทำอย่างไร จะเห็นไฟได้ล่ะ เราก็เอาไม้ไฟสองซีกมาสีกัน สีกันเรื่อยๆ ไป แต่ว่าเราทำไปเรื่อยๆ ความซี้ก็เลยก็เกิดขึ้นมา เราก็ว่าไฟมันไม่มีหรอก เพราะว่าไอ้ความร้อนมันไม่สมดุลกันไฟมันก็ไม่เกิด เราก็หนีจากไปซะแล้ว นี่เรียกว่าปฏิบัติไม่ถึงมัน ถ้าหากว่าความร้อนมันสมดุลกันก็เกิดไฟขึ้นจริงๆ ตรงไม้ไฟนี่ล่ะ

แต่ถ้าความซี้เกียดหรือความประมาทเกิดขึ้นมา บางทีก็สีไฟขึ้นมาเป็นควันแล้ว แต่เราซี้เกียดเต็มที่แล้ว มันเหนียวเลยปล่อยมันไป มันไม่ถึงไฟก็นึกว่าไฟไม่มีในที่นั้น นี่ล่ะ การปฏิบัติธรรมต้องอดทนทำความเพียรติดต่อ อย่าเผลอ จะยืน เดิน นั่ง นอน ให้มีสติอยู่เสมอ ถึงแม้มันไม่สงบก็ให้รู้มัน เราทำงานอยู่ก็เหมือนกัน ให้รู้ว่าจิตเป็นอย่างนี้ เวลานี้ ให้รู้ไว้ก่อน รู้ว่ามันเป็นของไม่แน่นอนเรื่อยๆ ไป

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๐

สงบแต่อยู่ที่ไหน

ไปนั่งตรงนั้นก็มีเสียงเกิดขึ้นมากี่วุ่นวาย หนีจากตรงนั้นไปทีอื่นก็สงบดี แต่ถ้ามีเสียงอีกก็วุ่นวายอีกแล้วแหละ เพราะเรารู้จากความจำ ไม่รู้ตามความเป็นจริงของมัน ถ้าตามความเป็นจริงมันแล้ว เราจะอยู่กับเสียง เสียงจะอยู่กับเรา ก็ไม่มีอะไร มันเป็นคนละอย่างกัน ยกตัวอย่าง วัตถุอันนี้ เราไปยกขึ้นมา มันหนัก ถ้าเราวางมันก็ไม่หนัก

มันหนักเพราะอะไรล่ะ เพราะเราไปยกมันขึ้นมา ถ้าหากเราปล่อยมันไป ทำไม่ถึงเบา เพราะเราไม่ยกมัน เรื่องที่เราไปยกมันเป็นแค่อุปาทานที่ว่าเสียงกวนเรานั้นเองมันก็วุ่นวายถ้าคิดอย่างนั้น สมมุติว่าวัตถุนี้หนักหนึ่งกิโลกรัม ถ้าเราปล่อยมันไว้เฉยๆ มันก็หนักหนึ่งกิโล อันนี้ก็เช่นกัน เสียงถ้าเราปล่อยไว้เช่นนั้นมันก็ไม่กวนเรา เพราะเราไม่ไปยึดมัน

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๐

๕๙

รู้ชัดก็วางเอง

เมื่อเห็นโทษมันก็เลิกได้เท่านั้นละ เห็นจนมันเลิกได้ จนมันละอันนั้นได้ เช่นว่า เอาเด็กๆ เอาลูกเราปล่อยไว้ และเอาไฟตะเกียงจุดไว้ เด็กมันไม่รู้เรื่อง คลานไป คลานมา ก็ไปตะครุบเอาไฟเข้า มันก็ร้องไห้ วันหลังลองซิ จับเด็กเข้าไปหาไฟซิ มันเห็นโทษตั้งแต่เมื่อวานนี้ มันก็ไม่เอาหรอก มันก็เลิกได้เท่านั้นละ นี่วิปัสสนามาช่วยตรงนี้ มันเห็นจริงๆ อะไรที่มันเห็นจริงๆ มันก็ละได้จริง

จากเทพ/พระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๐

๖๐

ไม่ฝึกจิต มีโทษ

จิตนี้เป็นสิ่งสำคัญมาก จิตนี้สามารถฆ่าตัวตายได้ เอาคนพ้นจากอันตรายได้ เราจะดูอย่างสัตว์ป่าที่มันเขื่อง อย่างไม่ป่ามันกลัวมากที่สุด ถ้าเราไปตะครุบจับมันมาเอามาดูหน้าดูตาเท่านั้น เตี้ยตายแล้ว ใครไปฆ่ามัน นี่ลักษณะจิตร้ายฆ่ามัน ถ้ามันกลัว มันกลัวจนตายเขียวละเหมือนมนุษย์เราเมื่อเสียใจร้องไห้ น้ำตาไหล เมื่อดีใจเกินไป น้ำตาก็ไหลออกใช้ใหม่คือมันไม่อยู่ในสภาพอันพอดี

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๑

ศีลก็ช่วยกำลังหนึ่ง สมาธิก็เป็นกำลังหนึ่ง ปัญญาก็เป็นกำลังหนึ่ง มาทำงานร่วมแรงเดียวกัน กลมเกลียวกัน เป็นอันเดียวกัน เรียกว่ามัคคสามัคคี คือความสามัคคีเกิดขึ้นเมื่อไร ไร้อิทธิธรรมมันก็เกิดขึ้นเมื่อนั้น เหมือนพวกเราทั้งหลาย เมื่อมีความสามัคคีเมื่อไรสบายเลย อย่างนักเรียนหรือครู เมื่อครูสามัคคีกัน นักเรียนสามัคคีกันในโรงเรียนนั้นเกิดความสบายขึ้นเดี๋ยวนั้น เมื่อนักเรียนไม่สามัคคีกัน ครูไม่สามัคคีกัน ไปคนละทิศละทาง มันก็ไม่สงบนั้นละ ครูก็ดี นักเรียนก็ดีต้องให้กลมกลืนเป็นอันเดียวกัน ครูปฏิบัติหน้าที่ของครู นักเรียนปฏิบัติหน้าที่ของนักเรียน ต่างคนต่างทำหน้าที่ของตัวเองให้สมบูรณ์ ปัญหามันก็ไม่เกิดขึ้น อันนี้ก็เหมือนกันจั้นนั้น การทำสมาธิเหมือนกัน มีศีล มีสมาธิ มีปัญญาแล้ว ไร้อิทธิธรรมมันก็เด่นเกิดขึ้นมาตรงนั้น ตรงที่ช่วยกันสามัคคี ถ้าพูดย่อเข้ามา ย่นเข้ามาที่ตัวเรานี่ เมื่อดิน น้ำ ไฟ ลม ธาตุทั้ง ๔ รวมสามัคคีเป็นอันเดียวกันแล้ว ร่างกายก็สดใสสบาย เพราะความสามัคคีในร่างกาย แต่ถ้าร่างกายไม่สามัคคีแล้ว ไฟมันแรงไป ลมมันน้อยไป ดินมากไป ร่างกายก็ป่วยไข้ ไม่สบาย

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๑

๖๒

อนันตคุณ

อย่างพ่อบังเกิดเกล้าของเราเป็นพ่อเรา สมมุติให้ฟัง เลี้ยงเรามาจนเติบโตใหญ่ ให้การศึกษาเล่าเรียนเราเต็มที่ แต่แกเป็นคนกินเหล้า ห้ามก็ไม่ฟัง เราจะทำอะไร ฆ่าพ่อเราทิ้ง หรือ เราก็คิดว่ามันก็เรื่องของพ่อ เรื่องแกกินเหล้าก็เรื่องของพ่อ เป็นกรรมของแก แต่เรื่องบุญคุณของพ่อที่เลี้ยงเรามา ก็ทิ้งไม่ได้เหมือนกัน เราต้องยกไว้เป็นพ่อเราอย่างเก่า อันนี้เป็นทางดีที่สุด

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๑

๖๓

ตถาคตเป็นเพียงผู้บอก

เมื่อมาฟังธรรมแล้ว จะต้องมิธรรมติดไปให้มันเกิด
ประโยชน์ ท่านอบรมเราแล้ว เรารับรู้แล้ว เราก็มาอบรมเราต่อไป
นี่เป็นนิสัยของพระพุทธเจ้า พระสาวก พระพุทธเจ้าเพียงแต่สอน
ให้เท่านั้นว่า ท่านจงทำอย่างนี้ รู้เอาเอง เห็นเอาเอง รู้จักเอาเอง
ถ้าหากว่าอาศัยแต่พระพุทธเจ้าบอก ไม่ทำตามมันก็ไม่ได้ นั่นละ

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๑

อิริยาบถบังทุกข์

อิริยาบถมันบังทุกข์อยู่ เมื่อนั่งนานๆ เราก็พลิกมันทุกข์มันก็หาย มันจึงไม่เห็นทุกข์ เหมือนความหนุ่มที่มันซ้อนความแก่อยู่ใจก็เพลินไปตามรูป เสียง กลิ่น รส เมื่อปล่อยไปนานๆ ความแก่ก็ค่อยๆ โผล่ขึ้นมา

จิตเรามันคล้ายๆ กับปลาที่อยู่ในน้ำ เมื่อเราจับมันขึ้นบก มันก็ตะเกียกตะกายไปหาน้ำ เมื่อเราปล่อยมันไปมันก็สบาย เมื่อลองจับมันมานั่งสิ มันจะเห็นทุกข์ เมื่อปล่อยตามสบายมันก็ไม่เห็นทุกข์ เหมือนกับปลาอยู่ในน้ำ แต่ถ้าเราลองนั่งสมาธิสิ มันก็เหมือนกับปลาถูกจับมาไว้บนบก มันจะเห็นทุกข์ทันที

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๑

ศีลเป็นเหตุให้มีทรัพย์

สี่เลนโภาคสัมปทา บุคคลผู้มีศีลนั้นเป็นโภาค โภาค ภายนอกก็คือสิ่งทั้งหลายทั้งปวงที่หามาเลี้ยงชีพ เป็นสัมมาอาชีพะ สิ่งที่มาทางสัมมาอาชีพะถึงแม้เหนื่อยแต่มันก็มาก มันมากเพราะว่ามันมีคุณค่า ท่านจึงจัดเป็น โภาคสัมปทา ถึงพร้อมด้วย โภาค อย่างเพชรนิลจินดาแม้ก้อนนิดเดียวก็มีราคาแพง เพราะมันปราศจากสิ่งที่ไม่ีราคา ใ้สิ่งทั้งหลายที่เรานำมาเลี้ยงชีพิต ชีวิตของเรา นั้นปราศจากสิ่งที่ไม่ดีโทษแล้ว มันก็เป็นราคา เป็นโภาค

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๑

เมล็ดกรรม

เกิดมาไม่มีอะไรมา บุญ บาป ก็ไม่เห็น มีแต่ร่างกาย เท่านั้นแหละ เปลือยกายมา แสดงว่าของในโลกนี้เราจะเก็บไปดูโลกหน้าด้วยมือของเราไม่ได้ ฉะนั้นเวลาเด็กๆ มาเกิดมันจึงไม่ได้ถืออะไรมา แต่ว่ามันรวมไว้ มันรวมไว้ที่อื่น มันรวมไว้ที่จิต

จะยกตัวอย่างให้เห็นว่า เมล็ดมะม่วง เมล็ดลำไย เป็นต้น ถ้ามันเป็นเมล็ดตายนะ เราพิจารณาดูว่าหาต้นไม่มี ดอกมันก็ไม่มี มันก็เป็นสิ่งที่ละเอียด อันหนึ่งนั้นแหละอยู่ข้างใน ถึงแม้บุคคลไม่ได้ถืออะไรมาก็ตาม ไม่ได้แบกหามอะไรมาก็ตามมัน เมื่อธรรมชาติมันแก่กล้าขึ้นมาก็ตาม เพราะอันนี้มันมีอยู่แล้ว เหมือนเมล็ดมะม่วง ต้น ใบ กิ่ง มันก็อยู่ในเมล็ดมะม่วงนั้นแหละ ถ้าหากเราเอาเมล็ดมันไปเพาะมันจึงเป็น ต้น ใบ ดอก ของมัน เพราะฉะนั้นพระพุทธองค์ท่านจึงสอนว่ากรรมนี้เป็นผู้แจก ผู้แยก ให้ แต่ละคนเป็นไปแตกต่างกันไป

จากเทพ/พระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๒

๖๗

รักษาดวงใจ

พวกเราทั้งหลายควรมาแต่งใจของเรา รักษาจิตของเรา จิตของเราเหมือนเด็กน้อย ไม่รู้เรื่องราวรู้ภาษา ไปพบอะไรก็ตะครุบ อันนั้น เหมือนกันกับจิตที่ไม่ได้ฝึก เหมือนเด็กที่ไม่รู้เดียงสา ไม่รู้เรื่องอะไร ไปพบน้ำก็ตะครุบน้ำ ไปพบไฟก็ตะครุบไฟ มันก็เกิดโทษอยู่เรื่อยๆ

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๒

ทำดี แต่คิดไม่ดี

พระพุทธเจ้าท่านสอนเน้นหนักว่า เราทำอะไรอยู่ วันคืนล่วงไปล่วงไป ถ้ารู้จักว่าเราทำอะไรอยู่มันก็มีที่พึ่ง อย่างวันนี้ เราไปทำสิ่งที่ถูกต้องอยู่แล้วแต่เพื่อนมาบอกว่าคุณทำนั้นนะไม่ดี เราก็โกรธเพื่อนซะแล้ว แสดงว่าเราเป็นคนทำดีอยู่แต่คิดไม่ดี เราทำดีอยู่แต่คิดไม่ดี คนอื่นมาว่าไม่ดี เราก็เลยพลอยไม่ดีไปกับเขาด้วย ถ้าเราทำดีอยู่ คนอื่นว่าไม่ดี เราก็ดีชิ ยินยัสนธิ ก็เราทำดีอยู่นี่นะ อย่างเช่น เราบริโภคน้ำวันนี้อิ่มแล้ว แต่คนอื่นว่าเรายังไม่อิ่ม เราจะเชื่อเขาไหม เราก็เชื่อตัวเราซิว่าเราอิ่มแล้ว เราเชื่อตัวเราเองอย่างนี้มันก็มีที่พึ่งตัวของเราได้ มันก็เลยต่อไปถึง “อัตตนา โจทยัตตานัง” จงเตือนตนด้วยตนเอง มันจะทำผิดก็เตือนตนเอง มันจะทำอะไรก็เตือนตนเองอยู่เรื่อยๆ

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๓

๖๙

อัตรตา-อนัตตา

ไอ้คำที่ว่า ตักเตือนตน คำว่า ตน นั้นมันเป็นอัตรตา ส่วนตนจริงๆ ไม่ใช่อย่างนั้น อย่างเช่น น้ำมันชุนก็กรองมันซะ เห็นน้ำที่ใสมาจากน้ำชุนว่านั่นนะเป็นน้ำใส ถ้าเรากรอง ตน มันจะเป็นอนัตตา ก็ออกมาจากอัตรตานั่นละ เลยเห็นว่า มีใช้ตัว มีใช้ตน เลยเป็น อนัตตา ตามความเข้าใจของปัญญา แต่บางคนเข้าใจว่าอนัตตา ไม่ใช่ตนแล้วเราจะไปเอาอะไร ในเมื่อทุกอย่างเป็นอนัตตา

เราต้องรู้จักว่าอัตรตากับอนัตตา มันซ้อนกันอยู่ โยมเคยไปตลาดไหม เคยซื้อมะพร้าวไหม เคยซื้อกล้วยไหม ไปซื้อมะพร้าวมานึ่งหนึ่งเปลือกมันก็มี กะลามันก็มี มันติดมานั่นละ แต่มีคนมาบอกว่า อ้าวเปลือกมัน กะลามัน คุณจะไปแกงด้วยหรือ ถ้าไม่ยั้งมันคุณถือมาทำไม แต่คนที่ซื้อมะพร้าวมานะ เขาก็รู้แล้วว่าเปลือกมัน กะลามันกินไม่ได้ แต่เขาก็เอามาก่อน เพราะยังไม่ถึงเวลาจะทิ้งก็ต้องถือมาก่อน นี่คือตัวสมมุติ ถ้าเราไปซื้อมะพร้าวก็อย่าไปหลงเปลือก หลงกะลามะพร้าวซิ อันนี้ก็เหมือนกัน สมมุติกับวิมุติมันติดกันอย่างนี้

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๓

๗๐

ทุกข์มีเพราะยึด

เล่าเรื่องถึงสมเด็จพระสังฆราช แต่อาตมาได้ยินเขาเล่าต่อกันมานะ ท่านไปเมืองจีนพอไปถึงพวกชาวจีนเขาถวายเป็นถ้ำชา แหมมันสวยเหลือเกินที่เมืองไทยมันไม่มีนะนี่ พอท่านได้ถ้วยชาปุ๊บเป็นทุกข์เลย จะวางตรงไหน จะเก็บตรงไหน เอาใส่ย่ามใส่กระเป่า ใครมาจับย่ามท่าน ท่านก็ว่าระวังถ้วยชานะมันจะแตก ระวังนะของแตกมันอยู่ในนั้น ท่านเลยอุ่นตลอดมา ท่านทุกข์มาตลอด ทุกข์เพราะว่ามีขึ้นมาแล้วไปยึดมัน มันเลยเป็นทุกข์

อยู่มาเช้าวันหนึ่งสามเณรทำถ้วยชาหลุดมือแตก ท่านก็ว่า เอ้อ หมดทุกข์ไปซะที นี่เรียกว่า บังเอิญให้มันหมดทุกข์ ถ้าหากถ้วยชาใบนั้นยังไม่แตก ท่านคงจะเป็นเปรตตอยุ่ นั่นละ อย่างของในบ้านโยม ถ้ามันไม่มีมันก็ทุกข์ อยากจะมี เพราะคิดว่ามีแล้วจะสบาย แต่ถ้ามีมาแล้วก็ทุกข์อีกแล้ว เพราะกลัวมันจะหาย ถ้าคิดถึงเรื่องทุกข์แล้วละก้อ ใ้ทุกข์ที่มันเกิดขึ้นมานะโยม ใ้รู้เรื่องของมัน

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๓

๗๑

คิดให้ดีๆ

อย่างแต่ก่อนนี่เราเป็นเด็ก แต่ตอนนี้เราโตแล้ว คนโตกับเด็กมันคนละคนหรือเปล่า หรือคนๆ เดียวกัน หรืออย่างต้นไม้ที่หน้าบ้านเมื่อก่อนมันอยู่ในกระป๋อง แต่วามันโตขึ้น เตี้ยวนี้มันสูงหลายเมตรแล้วนะ ต้นไม้นั้นมันต้นเดียวกับที่อยู่ในกระป๋องหรือเปล่า

นี่ละมันเปลี่ยนอย่างนี้ มันก็คนๆ เดียวกันนั่นเองละ เราทุกๆ คน ก็คนๆ เดียวกัน ไม่ใช่คนละคน ถ้าเรารู้จักตัวของเราจริงๆ แล้วเราจะไม่เบียดเบียนใคร คนที่เบียดเบียนกันในโลกคือคนโง่ที่สุด

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๓

๗๒

หยุดชั่ว มันก็ดี

คนเราบางคน บางทีก็อยากจะเอาบุญ เช่น ผ้ายังสกปรก อยู่ ยังไม่ได้ทำความสะอาด แต่อยากจะย้อมสีซะแล้ว ลองเอา ผ้ายืดเท่าที่ยังไม่ได้ฟอกไปย้อมสีดูซิ มันจะสวยไหม การไม่ กระทบาปนั้นมันเลิศที่สุด บางคนบางคราว โจรมันก็ให้ได้ มัน ก็แจกได้ แต่ว่าจะพยายามสอนให้มันหยุดเป็นโจรนั้นนะ มัน ยากที่สุด การจะละความชั่วไม่กระทำผิดมันยาก การทำบุญ โจร มันก็ทำได้มันเป็นปลายเหตุมัน การไม่กระทบาปทั้งหลายทั้งปวง นั้นนะเป็นต้นเหตุ

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๓

๗๓

เพียรละบาป

มีน้ำอยู่เต็มตุ่มเราเอาขันตักน้ำออกชั้นหนึ่ง แล้วตักน้ำเข้ามาอีกชั้นหนึ่ง เอาออกชั้นหนึ่งเอาเข้าชั้นหนึ่ง น้ำมันจะหมดตุ่มไหม นี่พวกเราก็เป็นอย่างนี้ ทำบุญก็ทำ ทำบาปก็ทำ ถ้าหากว่าเราละบาปจะทำอย่างไร ก็เอาขันน้ำมาตักน้ำออก อีกนาทีหนึ่งก็ตักออก ไม่ต้องตักเข้านะ น้ำในตุ่มจะหมดไหม ไม่ต้องยกทั้งตุ่มหรอก เอาออกทีละชั้นนั่นละ แต่อย่าเอาเข้ามาเพิ่มอีก น้ำก็หมดไม่มีเหลือหรอก นี่เรียกว่าการละบาปเป็นอย่างนี้

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๓

๗๔

ของขลังบังของจริง

พระพุทธรูปนี้ก็เหมือนมีดคมๆ เล่มหนึ่ง มีดคมๆ เล่มนี้ ถ้าหากเราไปใช้ประโยชน์มันก็เป็นประโยชน์มาก ถ้าเราเอาไปใช้ไม่รู้จักประโยชน์ของมันก็ไม่เกิดประโยชน์ พระพุทธรูปนี้ก็เหมือนกันฉันนั้น เรานับถือ พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ไม่ได้หมายถึงว่า ให้พระมาคุ้มครองเรา แต่ให้เราคุ้มครองพระ โดยมากคนไม่ยอมปฏิบัติตามพระ ได้พระไปแล้วก็ให้พระมาคุ้มครองเรา อันนี้คิดใหม่นะ ท่านจะคุ้มครองเราก็เพราะเรา ปฏิบัติตามคำสอนของท่าน คือ คำสอนของท่านนะมันถูกต้องดี แล้วทุกอย่างทุกประการ ไม่ต้องแก้ไขแล้ว ถ้าเราทำ กาย วาจา ใจของเราให้ถูกต้องแล้ว นี่เรียกว่าเข้าใจถูกต้อง ไม่ใช่ว่าหลวงพ่อกคุ้มครองเราแล้วเราจะไปทำอะไรก็ได้ จะไปกินเหล้าก็ได้ จะไปเป็นนักเลงก็ได้ เพราะหลวงพ่อกคุ้มครองเราอยู่ ไม่ใช่อย่างนั้น

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๔

๗๕

ศรัทธาที่ขาดปัญญา

พระ ก. ไปซื้อลำไยมาพวงหนึ่ง ซึ่งมาด้วยตนเองมาฉน
น้ำมันแล้ว เอาเมล็ดเหน็บลงไป在地 เกิดเป็นต้นลำไยอีก
พระองค์นั้นก็อยู่ร่มต้นลำไยไม่ได้ อยาว่าแต่จะฉนน้ำมันเลย
ฉนั้น คนทั้งหลายจึงอุปัฏฐากพระส่งเสริมพระในทางที่ไม่ถูก
เห็นว่ามันถูก มันจึงมีความเสียหายเกิดขึ้นมามาก เรานับถือ
พุทธศาสนา เราทำอย่างนั้นก็เข้าใจว่าปฏิบัติศาสนาให้เจริญถาวร
ความจริงคือเหยียบย่ำพุทธศาสนาให้ยับเยินไปต่างหาก

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๔

๗๖

ครูที่ดีที่สุดคือ...เรา

ตามที่อาตมาสังเกตการที่ไปอบรมนักศึกษาอยู่ทุกวันนี้ อาตมาอบรมให้ก็ไม่มีใครจะถามอะไรมากมาย แต่อาตมาก็ไม่อบรมทุกวันนะ เพราะอาตมาเห็นว่าอบรมกันทุกวันมันไม่ค่อยดีหรอก ลองให้โยมอบรมลูกทุกๆ วันซี ตอนเช้าก็อบรม ตอนเย็นก็อบรม ถ้ามีลูกชายมันจะหนีไปจากบ้าน มันรำคาญมัน มันเป็นชะอย่างนั้น อาตมาบอกกับพวกนักศึกษาว่า พวกท่านทั้งหลายที่มาอยู่กับผมนี้ ไม่ใช่ที่ผมเป็นผู้สอนท่านนะ ผมสอนท่านไม่ได้หรอก ท่านต้องสอนตัวเอง

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๔

๗๗

พูดดีเข้าใจง่าย พูดร้ายเข้าใจยาก

คนที่ฉลาดแล้วสอนไม่มากหรอก ถ้าคนไม่ฉลาดสอนมาก แค่นั้นก็ไม่ค่อยรู้เรื่อง แต่มันเกี่ยวกับคนสอนด้วยนะ โดยมาก คนเราเวลาไม่สบายใจจึงสอน อย่างเราจะสอนลูกเรา เราโกรธแล้วจึงสอน มันก็ต่างกันเท่านั้นละ ไม่ยอมสอนกันดี ๆ หรือ ก็คนใจไม่ดีไปสอนกันทำไม อาตมาว่าอย่าไปสอนในเวลานั้น ให้ใจมันสบายก่อน มันจะผิตอย่างไรก็เอาไว้อก่อน ให้มันใจดี ๆ ซะก่อน

นี่โยมจำไว้นะ อาตมาสังเกตโยมสอนลูกแต่เวลาโมโห เท่านั้นละ มันก็เจ็บใจละซี เอาของไม่ดีให้เขา เขาจะเอาทำไม ตัวเราก็เป็นทุกข์ ลูกเราก็เป็นทุกข์ นี่มันเป็นอย่างนี้ คนเรามันชอบดี ๆ ทั้งนั้นละ แต่ความดีเราไม่พอ ให้ความดีมันไม่เป็นเวลา ไม่รู้จักบทบาท ไม่รู้จักกาลเวลา มันก็เป็นไปไม่ได้ อันนี้ก็เหมือนกันฉันนั้น อาหารที่มันอร่อย เราต้องทานทางปากมันจึงเกิดประโยชน์ ลองเอาเข้าทางหูชิมมันจะเกิดประโยชน์ใหม่ อาหารอร่อย ๆ จะมีประโยชน์ใหม่ คนเรามันมีประตูปะตูเหมือนกันละ ต้องเข้าหาประตูปะตูทุกคนก็เป็นอย่างนั้น

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๔

๗๘

ปัจจัยตัดตั้ง

ที่อาตมาพูดไปนี้โยมยังไม่รู้หรือ รู้จักแต่ว่าฟังเท่านั้นละ แต่ไม่รู้จริง โยมจะรู้จักจริงต่อเมื่อโยมไปสอนตัวเอง อย่างเช่น ให้ผลไม้ ๒ ใบ อาตมาบอกว่าใบหนึ่งมันเปรี้ยว อีกใบหนึ่งมันหวานนะ โยมก็นึกว่ามันจะเปรี้ยวจะหวานอย่างอาตมาบอก ต่อเมื่อเราไปชิมดูปรากฏว่าใบหนึ่งมันฝาด อีกใบหนึ่งมันขม ท่านจึงบอกว่าคนไปเชื่อคนอื่นอยู่นั้น พระพุทธเจ้าไม่สรรเสริญ ท่านว่าให้เชื่อตัวเอง ให้เห็นให้เข้าใจด้วยตัวของเราเอง

อย่างอาตมาว่า ผลไม้ใบนี้ใบหนึ่งเปรี้ยว อีกใบหวาน โยมคงจะเชื่อกัน เพราะว่านับถืออาตมา ใจความจริงอาตมาเอาผลไม้ที่ฝาดใบหนึ่งและขมใบหนึ่งให้ณะ อันนั้นมันเชื่อคนอื่นเขา อันนี้ก็เหมือนกันฉันนั้น ถ้าเราเชื่อตัวเราเองว่าอันนั้นมันฝาด อันนี้มันขม ก็เรียกว่าเป็น ปัจจัยตัดตั้ง เวทิตัพโพ วิญญูชนรู้ได้ด้วยตนเอง อันนี้จะเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๔

๗๙

หลงทิศ ย่อมหลงทาง

เหมือนกันกับเรามีเข็มทิศอันหนึ่งที่ตั้งไปทางทิศใต้ทิศเหนืออยู่ เราเข้าไปในป่าถือเข็มทิศเข้าไปในป่านั้น มันจะชี้ทิศใต้ทิศเหนืออยู่ แต่เข้าไปแล้วในวันหนึ่งเราเปิดดู อ้าว ทิศใต้มันเป็นทิศตะวันตกซะแล้ว ทิศเหนือมันเป็นทิศตะวันออกซะแล้ว อันนี้ให้รู้ว่ามันเป็นความคิดของเรา คิดผิด แต่เข็มทิศนี้มันชี้ไปทิศเหนือทิศใต้ตลอดเวลา แต่เราเข้าใจว่ามันไปทางทิศตะวันตก ไปทางทิศตะวันออก มันรู้ แต่มันรู้อย่างนี้ก็ตามมัน แต่ว่ามันเป็นเรื่องความคิดของเรา เราจะละลายมันได้ เป็นความรู้สึกของเรา เราจะละลายมันได้ ถ้าความจริงของเข็มทิศมันจะชี้ไปทางทิศใต้ ทิศเหนือ ทิศใต้ ทิศเหนือตลอดเวลา เราารู้สึกว่ามันไปทางตะวันตก ตะวันออก มันเป็นความคิดของเรา มันผิดเท่านั้น เช่นนี้เป็นต้น

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๕

เรียนธรรมกับจิต

ความเป็นจริงแล้วธรรมะที่แท้จริงนะ ไม่ใช่บทเรียนอะไร
มากมาย มันเป็นข้อปฏิบัติซึ่งมันมีอยู่แล้วคือของมันมีอยู่แล้ว
เรามากระทำมาปฏิบัติให้มันรู้มันเห็นตามที่นี่เท่านั้นแหละ อันที่
มันเป็นบทเรียนต่างๆ ก็คือ เราจะต้องคิดอย่างนี้จะต้องทำอย่าง
นี้มันจึงจะตรงไปที่นั่น เท่านั้นแหละ เป็นเรื่องอันหนึ่งอีกต่างหาก

ทุกอย่างมันเป็นเรื่องของมัน เช่น มะม่วงต้นนี้ทุกอย่าง
มันเป็นของมันอยู่แล้ว มันจะเปรี้ยว มันจะหวาน มันจะเล็ก มัน
จะโต มันมีทุกอย่างอยู่ในนั้นนะ ถ้าเรามาศึกษาในมะม่วงต้นนั้น
หรือในมะม่วงผลนั้นหรือผลไม้อันนั้น ได้ความเป็นจริงเรียกว่า
ศึกษาในที่นั้น มันก็รู้อะไรทั้งหลายทั้งปวงซึ่งมันมีอยู่ในที่นั้นหมด
ทุกอย่าง

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๕

๘๑

ทุกข์

ในธรรมะย่อๆ ท่านว่าอะไรทุกข์มันก็เกิดขึ้นแล้วมันก็ดับไป นอกเหนือนี้ไม่มีอีกแล้ว มีแต่ทุกข์มันเกิดแล้วมันก็ดับไป มีเท่านี้เราจึงทุกข์ เราจึงรู่หนวยในวัฏสงสารนี้ ทำไมจึงรู่หนวย เพราะเราไม่รู้จักอันนี้ตามเป็นจริงของมัน ไม่รู้จักทุกข์ จับเอาทุกข์มาเลี้ยงนึกว่ามันจะสุข ต่อมามันก็กัดเอาเข้าอีก เพราะว่ามันเป็นทุกข์

คล้ายๆ กับงูเห่ากับชาวนา มันนอนตัวแข็งอยู่ที่สงสารมันก็นึกว่าเรามีเมตตาพอสสมควรจะช่วยสัตว์ตัวนี้ให้มันมีความสบายอย่างนี้คือไม่รู้จักมัน ไม่รู้จักว่าอันนั้นตัวงูนะมันจะกัดคน ไม่รู้จักก็เลยไปอุ้มเอางูขึ้นมา แล้วมันถูกความอบอุ่นขึ้น มันก็กัดตัวของเราเสียอย่างนี้เป็นต้น

จากเทพ/พระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๕

๘๒

สิ่งย่อใจ

ความเป็นจริงนั้น ใจของเรามันเป็นปกติอยู่ เปรียบเหมือน
น้ำฝนเป็นน้ำที่สะอาด มีความใสสะอาดบริสุทธิ์เป็นปกติ ถ้าหาก
เราเอาสีเขียวใส่เข้าไป เอาสีเหลืองใส่เข้าไป น้ำก็จะกลายเป็นสีเขียว
สีเหลืองไป จิตเรานี้ก็เหมือนกัน เมื่อไปถูกอารมณ์ที่ชอบใจ ใจก็
ดี ใจก็สบาย เมื่อถูกอารมณ์ไม่ชอบใจแล้ว ใจก็ไม่ดี ไม่สบาย

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๖

๘๓

เป็นโรคประสาทเพราะขาดหลักใจ

อย่างขณะนี้เรานั่งอยู่ในป่า มีความสงบเหมือนกันกับใบไม้ ใบไม้ นั้นถ้าไม่มีลมพัดมันก็นิ่ง สงบระงับอยู่ ถ้ามีลมมาพัดใบมัน ก็กวัดแกว่งไปตามลม จิตใจนี้ก็เหมือนกัน ถ้าอารมณ์มาถูกมัน ก็กวัดแกว่งไปตามอารมณ์ ยิ่งมันไม่รู้เรื่องธรรมะแล้ว ก็ยิ่งปล่อยไปตามอารมณ์ของเจ้าของเรื่อยไป อารมณ์สุขก็ปล่อยตามไป อารมณ์ทุกข์ก็ปล่อยตามไป วุ่นวายไปเรื่อยๆ จนชาวมนุษย์ทั้งหลายเกิดเป็นโรคประสาทเพราะไม่รู้เรื่อง

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๖

๘๔

ดูแลจิต

จิตของเราเมื่อไม่มีใครตามรักษา มันก็เหมือนคนคนหนึ่งที่ปราศจากพ่อแม่ที่จะดูแล เป็นคนอนาถา ความอนาถานั้นเป็นคนที่ขาดที่พึ่ง คนที่ขาดที่พึ่งก็เป็นทุกข์ จิตนี้ก็เหมือนกัน ถ้าหากขาดการอบรมปมนิสัย ทำความเห็นให้ถูกต้องแล้ว จิตนี้ก็ลำบากมาก

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๖

ไม่ฉลาดรักษาใจ จึงกวัดแกว่งไปตามอารมณ์

เปรียบน้ำฝนมันเป็นน้ำที่สะอาด มันจะมีความใสที่สะอาดปกติ ถ้าหากเราเอาสีเขียว สีเหลือง ใสเข้าไป น้ำมันก็จะเป็นสีเหลือง สีเขียว จิตใจเรานี้ก็เช่นกันฉันนั้น เมื่อมันถูกอารมณ์ที่ชอบใจ ใจมันก็สบาย ถูกอารมณ์ที่ไม่ชอบใจ ใจมันก็ไม่สบาย เหมือนกับใบไม้ที่มันถูกลม มันก็กวัดแกว่งเอาแน่นอนไม่ได้

ดอกไม้ ผลไม้ มันก็ถูกลมเหมือนกัน ถูกลมมาพัดมันก็ตกไปเลยไม่มีสุข จิตใจมนุษย์เรานี้ก็เหมือนกัน ถูกอารมณ์มาพัดไป ถูกอารมณ์ มาจุดไป มาดึงไป ตกไป ก็เหมือนกันกับผลไม้

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๖

รู้จักบุญ

การกระทำบุญ บุญนั้นคืออะไร บุญนั้นคือความที่ถูกตั้ง คือความสงบจากความชั่วทั้งหลายอย่างนี้ อย่างญาติโยมที่รวมกันมานี้ก็รวมกันทำบุญ แต่ตัวบุญจริงๆ นั้น มันก็ต้องดูเอาเอง อันนี้มันก็เป็นวัตถุ มันก็เป็นวัตถุหลายอย่างเหมือนกันกับเรา บริโภคอาหารนั้นแหละโยม มันเอร็ดอร่อยเพราะวัตถุนะ ถ้ามันอ่อมแล้ว มันอ่อมที่ตรงไหนก็ไม่รู้

ตัวอ่อมไม่มีตัวตนแต่รู้สึกทุกคนว่ามันอ่อม บางคนก็ไม่เห็นตัวบุญ คนไม่เห็นตัวบุญก็ไม่เห็นตัวอ่อม อย่างเราทานข้าวทุกคนแกงก็หมด ข้าวก็หมด ขนมก็หมด หมดแล้ว บุญตรงไหน ได้อะไร ได้อ่อม อ่อมไม่มีตัวมีตน มันไหลขึ้นมาในใจของเรานั่นแหละ นี่ได้เรียกว่ามันเกิดจากอะไรนี่นะ มันเกิดจากวัตถุ เกิดจากการกระทำนั้น บุญนี้ก็เหมือนกัน อาตมาเคยได้ยินว่า ทำบุญก็ไม่เห็นบุญไม่เห็นตัว อย่างนั้นก็ทานข้าวไม่รู้จักอ่อมละมัง ไม่รู้จักความอ่อมเหรอนั้น ความอ่อมพะพะมันเกิดผลมาจากกรากิน การบริโภค การกระทำเช่นนี้เรียกว่า การกระทำบุญเป็นเรื่องสมมุติ จิตใจเราเบิกบาน จิตใจเราสบาย

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๗

๘๗

รู้แล้วละ

จิตสงบตรงนี้ก็ถือว่า ให้รู้เรื่องทุกสิ่งสารพัด หูได้ยินมันก็สงบ ตาเห็นอยู่มันก็สงบ หลับตาอยู่มันก็สงบ ลิ้มตาอยู่มันก็สงบ คือมันรู้เรื่อง มันรู้เรื่องก็เหมือนเรารู้จักอันใดอันหนึ่งซึ่งเราเคยรู้มา แม้เรานั่งหลับตาอยู่เราก็รู้ ลิ้มตาอยู่เราก็รู้ เดินไปอยู่เราก็รู้ นั่งอยู่เราก็รู้ นอนอยู่เราก็รู้ นี่ เหมือนเรารู้สิ่งต่างๆ เช่น เรารู้เทพอย่างนี้เป็นต้น เรามีเทพอันหนึ่งเรารู้มัน เราลิ้มตาอยู่เราก็รู้ว่าเทพ เราหลับตาอยู่เราก็รู้ว่าเทพ เราเดินอยู่เราก็รู้ เรานั่งเราก็รู้ เราอยู่อย่างนี้ รู้อย่างนี้เรียกว่ารู้สมบุรณ์บริบูรณ์ไม่มีทางแก้ไขแล้ว นั่นเรียกว่าความรู้ตามความเป็นจริง

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๗

ธรรมะคือธรรมชาติ

อย่างหีบนี้แหละ มันทำเสร็จแล้วนะ จะเอาอะไรมาทำมันอีก ละ ก็ตั้งโซว์มันไว้เท่านั้นแหละนะ ใครจะเอาขวานมาฟันมันอีกไหม เอาขวานมาไสมันอีกไหม เอาอะไรมาทำมันอีกไหม ก็โซว์มันไว้ เท่านั้นที่เรียกว่าไม่ต้องมีอะไรมัน มันเป็นอยู่อย่างนี้แล้ว นี่สำเร็จ มาจากการกระทำมา ใ้อหีบใบนี้สมัยก่อนมันก็เป็นต้นไม้ เป็น ต้นไม้ธรรมชาติธรรมดาเรานั้นแหละ ถ้ามีคนเป็นช่างก็เอา ธรรมชาติอันนั้นนะมาทำให้มันสะอาด มีลวดมีลายขึ้นก็เลย เป็นของสวยงาม

มนุษย์เราก็เหมือนกันฉันนั้นเหมือนต้นไม้ในป่านั้นแหละ เรามาสร้างบ้านอยู่ ต้นไม้ในป่ามันได้มาเป็นบ้านคน ก็เพราะ ความฉลาดของคนเอามาทำ เรายังก็เหมือนกันฉันนั้น ตามองไป เห็นรูป หูฟังไปได้ยินเสียง อะไรทุกสิ่งทุกอย่างนั้นนะ มันทุกอย่าง ที่มันเป็นนะ จะนั่นท่านจึงว่าอันนั้นมันเป็นธรรมชาติ ธรรมชาตินั้นก็คือธรรมะ ธรรมะนั้นก็คือธรรมชาติ หีบนี้ก็คือ ต้นไม้ ต้นไม้ก็คือหีบ ถ้าคนมีความฉลาดคิดแล้วก็เป็หีบอย่าง งดงามอย่างนี้ จิตใจพวกเราท่านทั้งหลายก็เหมือนกันอย่างนั้น

ให้ตั้งใจไว้ในใจ มีสติอยู่เสมอเสมอ ให้จิตสงบสติอารมณ์
เหลือแต่ความรู้ปล่อยไว้เหมือน ตุ๊กตาไปภูริละ ท่านไปฟังธรรม
สามเณร ท่านสอนย่อๆ ว่า จอมปลวกมันมีอยู่ ๖ รู เราจะไปเอา
เหยื่ออยู่ในรูปลวกนั้นจะอย่างไร ท่านบอกว่าให้อุดเสีย ๕ รู
ปล่อยไว้รูเดียวเพื่อจะจับเหยื่อ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ปล่อย
ความรู้ไว้ที่ใจ คือให้ตั้งใจไว้ในใจนั่นเอง วันนั้นก็เหมือนกันฉันนั้น
เพื่อจะจับความรู้สี่กอะไรต่างๆ ที่เรารวมเข้ามา อินทรีย์สังวร
สังวรสำรวม อินทรีย์ ๖ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ รูปทั้งรูป
ร่างทั้งร่างนี้ ปล่อยยี่ให้รู้อยู่ที่ใจแห่งเดียว เรียกว่าจงตั้งใจไว้ในใจ

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๗

ความหลง

โยมเราทุกคนนี่นะ จะมาทอดผ้าป่าละ ก้าวขึ้นรถคุณอาคมนะ เอากะเป่าสตางค์ใส่ในถุง ก็นึกว่ามันเข้าไปในถุงดีแล้ว แต่มันพลาดออกข้างนอกหล่นลงไปจากถุงของเรา ใจคนนั้นก็นึกว่ากะเป่าสตางค์นั้นเข้ากะเป่าของเราแล้ว ก็เลยดีใจภูมิใจ อยู่ตลอดเวลาอย่างนี้ละ มาถึงโคราชก็ภูมิใจ มาถึงที่ไหนก็ภูมิใจ มาถึงวัดป่าพงก็ภูมิใจ เพราะเข้าใจว่าสตางค์เรายังอยู่ แต่ความเป็นจริงนั้นสตางค์นั้นหายจากโน่น เมื่อไปถึงวัดป่าพงแล้ว คั่วออกมาเลย จะเอาสตางค์นี้ทอดผ้าป่าไม่เห็นเลยนะ หมด ขาร้อนวาบเลยทีเดียว หมดไม่มีชะแล้ว ทำไม่ถึงเป็นอย่างนั้น

นี่คือความภูมิใจ ใจความภูมิใจที่ไม่ถูกต้องมันก็มี เรายังนึกว่าจะทำบุญแต่เราไม่รู้จักบุญกัน ทำแล้วก็ภูมิใจ ภูมิใจเหมือนของเราที่หายไปแล้ว เรายังนึกว่ามันยังอยู่เราก็ภูมิใจอยู่ ใจความเป็นจริงนะของมันหายแล้ว เนี่ยเมื่อถึงที่เราจะทำมันไม่เห็นชะแล้ว นี่เรียกว่าความภูมิใจ นี่เรื่องการกระทำ บุญมันเป็นบุญอย่างนั้น กุศล กุศลมันไม่เป็นอย่างนั้น ภูมิใจเพราะอะไรไหม คำว่ากุศลกุศลมันไม่เป็นอย่างนั้น ภูมิใจเพราะอะไรไหม คำว่ากุศลกุศลของเรามันมีอยู่ที่นี่ ภูมิใจแล้วอะไรมันยังไม่หายเลย

ภูมิใจมันยังอยู่ นี่ก็เรียกว่ามันยังอยู่ ไม่หายไปตรงไหน เรียกว่า
สตางค์มันก็ยังอะไรวะ มันก็เหลืออยู่ เป็นอยู่ทั้งสิ้นนี่ก็เรียกว่า
บุญและกุศล มีทั้งบุญทั้งกุศล ไม่ใช่ว่าบุญเฉยๆ บุญเฉยๆ ก็
คือกระเป๋าสตางค์นะมันหล่นไปไม่รู้เรื่องก็ภูมิใจอยู่นั้นแหละนะ
นี่คือเราเข้าใจผิด ฉะนั้นการกระทำบุญกุศลนี้เรียกว่ามีบุญแล้วก็มี
กุศล มีการให้ทาน มีความฉลาดรอบรู้อย่างนี้

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๗

๙๐

ความดับที่ไม่เหลือ

นิพพานท่านจึงแปลว่าความดับ ถ้าความร้อนเกิดขึ้น ดับไปมันก็หายร้อน ความทุกข์เกิดขึ้น ดับไปก็หายทุกข์ นี่เรียกว่าการดับ การดับอย่างนี้ถ้าเราพิจารณาไปแง่หนึ่งก็ไม่พอใจ ถ้าพูดถึงแง่ที่ว่าเราไม่ต้องเอาอะไรกันนี้ เราก็ไม่ค่อยสบายใจกัน ถ้าเราพูดถึงว่าไฟมันร้อน ถ้าเราไปจับมัน มันร้อน ถ้าเราไม่จับมัน ดับความร้อนนี้เราก็จะเอาอย่างนี้เป็นต้น

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๗

๙๑

หัวใจของพระศาสนา

พระพุทธองค์ของเรา อยากจะทำพื้นฐานให้มันหมดจดใสสะอาดเสียก่อน เป็นต้นว่าเราจะปลูกบ้านปลูกอาคารเหล่านี้ เป็นต้น เราจะต้องตรวจตรา ดูนดิน ดูสถานที่ที่ปลูกอันนั้นนะ ให้มันได้สัดส่วนเสียก่อน ผ้าที่บ้านเราก็เหมือนกัน ถ้าเราคิดจะเอาไปย้อม เราก็ต้องดูมันก่อนมันสกปรกหรือเปลา ถ้ามันสกปรกแล้วก็ต้องไปซักไปฟอกลงแพ็บเสียก่อนให้มันสะอาดแล้วก็เอาสีมาย้อม มันก็จะกินสีดี ดังนั้นนี่ก็เรียกว่าเราฟอกมาแล้ว ผ้าสะอาดแล้วมันก็กินสี การกระทำบุญทำกุศลของเราก็เหมือนกัน ทำจิตใจให้มันสะอาด

ถ้าทำจิตสะอาดแล้ว เรียกว่าละบาปแล้ว ละความผิดแล้ว ละความชั่วทั้งหลายแล้ว เราจึงมาทำความดี มาทำสิ่งที่มีมันถูกต้องอะไรต่างๆ เหล่านี้ละพื้นฐานมันสะอาดแล้ว ทำอะไรก็เกิดเป็นบุญขึ้นมา *สัพพะปาปัสสะ อกรรมัง* ละบาปเสียก่อน ละความผิดเสียก่อน ทำความสกปรกให้มันหมดไปเสียก่อนจึงย้อมผ้า ก็เหมือนกันฉันนั้น นี่ก็เป็นหัวใจของพุทธศาสนาอันหนึ่ง

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๗

๙๒

ภาษาธรรมชาติ-ภาษาใจ

ภาษาทุกสิ่งทุกอย่างนั้นมันรวมอยู่ที่ภาษาธรรมชาติ ยกตัวอย่างง่ายๆ น้ำชาที่เราต้มมันร้อน ไข่คั่วที่วาร์ร้อนนี้ ภาษาไทยเรียกว่าร้อน ภาษาอีสานเรียกว่าฮ้อน ภาษาอังกฤษเขาว่าฮอต นี่มันเป็นแบบนี้

ภาษานี้มันเป็นแบบนี้แต่ว่าต่างคนต่างภาษาพูดไป แต่ว่าก็ความร้อนอันเดียวกันนั่นเอง อยากจะปฏิบัติดูว่าภาษานี้มันรวมกันอยู่ที่ตรงไหน ภาษาร้อนมันรวมกันตรงที่เอานิ้วมือไปจุ่มดูเท่านั้นนะ ให้คนจีนเอานิ้วมือไปจุ่มน้ำร้อน ความร้อนนั้นมันไม่แปลกกัน ให้ฝรั่งอังกฤษเอามือไปจุ่มลงไปใต้น้ำร้อนนั้น ความร้อนมันไม่แปลกกัน แต่มันแปลกแต่ภาษาคำพูด ไข่ความร้อนมันเหมือนกันทั้งนั้น ถ้าใครรู้จักความร้อนแล้วก็แปลว่ารู้จักกันหมดทุกคนเลย

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๘

๙๓

พอกจิตอย่างไร

ศีลนั้นก็คือการเอาสบู่ แพ้บจะมาชำระเครื่องสกปรกนั้น ออกจากผ้าอันนั้น หรือศีล สมาธิ ปัญญานี้ก็ เป็นสบู่หรือแพ้บที่ จะมาพอกกิเลสทั้งหลายในดวงใจของเราหรือความผิดทั้งหลาย ให้หมดไปให้ เป็นสิ่งที่สะอาด เมื่อจิตมันสะอาดหรือเมื่อผ้ามัน สะอาดแล้ว จะรับน้ำย้อมอะไรทุกอย่าง เอาสีเหลืองมาย้อม สีแดง สีเขียว ทุกประเภทเลย ถ้ามันสะอาดแล้ว มันย้อมแล้วมันก็ติดก็ เหมือนกันกับที่ว่าถ้าเรายกความผิดออกจากจิตของเราแล้ว จาก กายจากรวาจาออกแล้ว ใจความผิดไม่มีทางกายทางวาจา จิตใจ มันก็สะอาด ของที่สะอาดนั้นก็ควรแล้วควรแก่การย้อม ย้อม ธรรมะแล้ว เหมือนกันกับผ้าควรย้อมสีเมื่อผ้ามันสะอาดแล้ว ถ้าผ้าไม่สะอาดเราไปย้อมสีเข้าไปยิ่งร้าย ผ้าสกปรกไม่ต้องทำให้ สะอาดเอาไปย้อมสีดูสิ มันยิ่งทำให้ร้ายกว่าเก่า ไม่สวยเลย อันนี้ เราจะเห็นได้ง่ายๆ เปรียบอย่างนั้น

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๘

ปล่อยวางก็ว่างเอง

เหมือนกันกับก้อนหินที่มันวางอยู่ตรงหน้าเรานี่ มันจะมีน้ำหนักอยู่ประมาณสัก ๑๒ กิโลฯ นะ วางอยู่ตรงหน้าเราที่สมมุติขณะนี้ ไอ้ความหนักนั้นมันก็เป็นปกติของมัน มันก็อยู่อย่างนั้น มันก็เป็นปกติของมัน มันก็อยู่อย่างนั้น ถ้าหากเราไปยกแล้วมันผิดปกติเลยทีเดียวนะ เราก็ให้โทษ เหมะ! หินก้อนนี้มันหนักเหลือเกิน มันไปให้โทษเขาซะอย่างนั้น ไอ้ความเป็นจริงนั้นมันไม่เหลือเกิน ปกติของเขาเป็นอยู่อย่างนั้น ถึงแม้มันหนักก็ไม่มีใครไปรับทุกข์ ไม่มีใครไปรับแบกมัน อารมณ์ทั้งหลายนี้ก็เหมือนกันนั่นแหละ **เมื่ออารมณ์ที่มันผ่านมาๆ เมื่อเราไม่ไปรับแบกมันนะ เมื่อเราปล่อยมัน เมื่อเราวางมัน ไอ้ความหนักมันก็ไม่สมมุติว่าไอ้ความที่เราไปยึดสิ่งทั้งหลายนั้นไม่มี ก็คล้ายๆเราที่ไม่ไปแบกหินก้อนนั้น ถึงแม้หินก้อนนั้นมันจะมีน้ำหนักอยู่ ตัวเราก็ไม่หนักเพราะไม่ไปแบกมัน อารมณ์นั้นมันจะชั่วหรือดีก็ตามที่มันถอะ มันก็ไม่มีอะไรมันมาก ถ้าหากเรารู้มันแล้ว เราก็ปล่อยมันซะ ไม่ไปแบกมัน ไม่ไปยึดมัน มันก็ละลายไปในอากาศนั่นเอง มันไม่ตามมาถึงเรา**

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๒๒

๙๕

อนุสติ

เหมือนเด็กในบ้านเรานั้น เด็กในบ้านมันชน จะทำยังไง
มันไม่หยุด มันไม่นิ่งจะทำยังไง เอาลูกโป่งมาให้มันเล่นเสีย มันก็
เพลินกับลูกโป่งของมันสบาย มันก็ไม่ร้อง มันก็ไม่ฉุนวาย เพราะ
อะไร เอาเครื่องเล่นมาให้มันๆ ก็เพลินกับลูกโป่งนั่นแหละ

จิตนี้ก็เหมือนกัน เมื่อมันฉุนวายออกแวกอยู่ ทหารมณีให้
มันเล่น เอาอะไรบ้าง พุทธอนุสติบ้าง ธรรมอนุสติบ้าง สังฆอนุสติ
บ้าง สีลอนุสติบ้าง จาคาอนุสติบ้าง เอามรณอนุสติบ้าง ให้มันพิจารณา
ความตาย

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๘

๙๖

ก้าวสู่วิปัสสนา

เหมือนกับเด็กของเรามันได้ลูกโป่งมันก็วางอย่างอื่นซะ การเล่นอย่างอื่นมันก็วางไป สงบหมดอารมณ์อย่างอื่น มันก็เล่น ลูกโป่งของมันสบาย นี่มันอยู่แล้วนี่จิตสงบแล้ว สงบแค่นี้ละ สงบแค่ว่าเด็กที่มันมีลูกโป่งจิตใจมันก็พั่วพอนอยู่ในลูกโป่งอันนั้น จิตมันก็สงบ ความสงบเช่นนี้ไม่พอนะ เด็กมันเห็นลูกโป่งนั้น ลอยอยู่บนอากาศเท่านั้น มันสบายใจมัน มันไม่ได้นึกว่าต่อไป ลูกโป่งมันจะแตกหรือไม่ มันไม่ได้คิด มันไม่ได้คิด มันก็เห็น ลูกโป่งลอยอยู่กลางอากาศมันก็สบาย เท่านั้น นี่เรียกว่าสมถะ มีความสงบแล้วนะ

ที่นี้วิปัสสนานั้น คือทำปัญญาให้มันยิ่งไปกว่านั้น รู้จัก ลูกโป่งว่ามันจะเป็นยังไง มันจะได้เห็นลูกโป่งต่อไปมันจะแตก ไหมหนอ อะไรต่ออะไรเหล่านี้ จนให้มันเห็นในใจของมัน ว่าต่อไปมันเป็นของไม่เที่ยง ลูกโป่งมันของแตกแน่นอนเลย ผลที่สุด มันจะต้องแตก ปัญญามันพุ่งไปโน้น ไ้สมถะนี้ไม่มีปัญญา เห็น ลูกโป่งมันลอยอยู่บนอากาศ มันก็เล่นอยู่นั้นแหละ เมื่อลูกโป่ง แตกโพละมันก็ร้องไห้ ทำไมมันไม่ได้คิดมีปัญญาเลยว่าลูกโป่ง มันจะแตกหรือยังไง อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา มันไม่ได้ดู มันเห็น

แต่เพียงว่าลูกโป่งนั้นได้ใจของมันแล้วมันก็ลอยอยู่ มันสบายใจของมัน นี่เรียกว่าสมณะ ความสงบของสมณะ สมานนี้ก็สงบ แต่ว่ากิเลสมันมีอยู่ แต่ว่าเวลานั้นมันไม่มีกิเลส ในเวลานั้นในเดี๋ยวนั้น ในจิตนั้นมันปราศจากกิเลส จิตมันจึงไม่รุ่มรวย มันเป็นสงบอยู่เหมือนกันกับลูกโป่งในเวลานั้น มันยังมีลมอยู่มันก็ยังลอยอยู่บนอากาศนั่นเอง เพื่อให้เด็กดีใจอยู่ ของปลอมๆ เท่านั้น อันนี้เรียกว่าสมณะก็เหมือนกันฉันนั้น

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๘

๙๗

ประจักษ์ใจในไตรลักษณ์

เหมือนเด็กหรือผู้ใหญ่เล่นลูกโป่ง เห็นลูกโป่งมันลอยอยู่
ต่อไปลูกโป่งมันจะเป็นยังไง โอ้ มันเป็นของไม่แน่นอนนะ
มันเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เป็นของไม่เที่ยงไม่แน่นอน ต่อไป
มันจะต้องแตก อันนี้เป็นความเห็นของผู้ใหญ่ เป็นความเห็นของ
ผู้ที่มีปัญญา ไม่ไว้ใจในลูกโป่งแล้ว เห็นว่าลูกโป่งจะแตก แน่หนอน
อยู่อย่างนี้ตลอดเวลา เห็นชัดเจนเข้าไป จนกว่าลูกโป่งจะแตก
ลงไปแล้ว แตกตุ้ม ใจก็สบาย

ทำไมมันถึงสบาย เพราะวิปัสสนา มันเกิดแล้ว เพราะมันเห็น
ว่าลูกโป่งแตกก่อนแตกใช้ใหม่ มันแตกเดี๋ยวนี้ มันแตกทีหลัง
แตกที่เราเห็น ปัญหานี้ก็ไม่เกิดขึ้นมาเลยจั้นนั้น เฉพาะว่าร่างกาย
ของเรานี้ก็เหมือนกัน หรือหากว่าเราได้อะไรมานะ วัตถุสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
มาแล้ว มีความรักมาก เราต้องเข้าใจว่าอันนี้ต่อไปต้องแตก

ยกตัวอย่างถ้วยใบหนึ่งหรือจานใบหนึ่งสวยๆ นี่ เรา
ได้มาแล้ว ดีๆ บางคน มันก็ชอบใจนะ ชอบใจมากดีอกดีใจ
นี่เด็กมันเป็นอย่างนี้ คนไม่มีปัญญาก็นึกว่ามันดีนีกว่ามันไม่แตก
ผู้มีปัญญาแล้วก็เห็นแก้วใบนี้หรือจานใบนี้ขึ้นมา ได้มาแล้ว

ความดีใจเกิดขึ้นมาแล้วรู้ขึ้นมา อืม **อันนี้มันก็สักแต่ว่านะ อันนี้มัน** เป็นภาชนะอีกวันหนึ่งมันก็ต้องจากเราไป มันจะต้องแตกจากเราไป มันไม่แตกเราก็ต้องแตกจากมันไป คิดได้อย่างนี้ **เรียกว่าจิตมันสูงแล้ว** มันจะพยายามให้พ้นทุกข์แล้ว ต่อไปนานๆ เราใช้ जानไปนั้นแล้วมันแตกๆ แล้ว ปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ได้ เพราะอะไรเล่า เพราะเรารู้แล้วว่าอันนี้มันแตกอยู่แล้ว อាកารเช่นนี้เป็นวิปัสสนา แก้วใบนี้แตกก็ไม่มีอะไร เป็นธรรมดาอยู่อย่างนั้น

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๘

๙๘

ความเลื่อม

ขี้ผึ้งก้อนใหญ่ๆ ขนาดนี้ เราเอาไปวางไว้กลางแจ้ง
ตากแดดนะ มันก็ค่อยเลื่อมไปที่ละน้อยๆ นะ ขี้ผึ้งทั้งก้อน
มันก็ค่อยเลื่อมไปๆ หลายนาทีหลายชั่วโมงมันก็หมด

นี่แหละ ชะยะวะยัง ใ้ความสิ้นความเลื่อมเป็นธรรมดา
อย่างนี้

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๙

๙๙

พอ-ดี

ดูพระพุทธรูปท่านนั่งยังงี้ไหม ท่านแหงนหน้าขึ้นหรือเปล่า ท่านก้มลงหรือเปล่า ลักษณะพอดี ภายให้มันพอดี เพราะเวลานี้ เดียวนี้เราจะทำให้มันพอดี **ทำกายให้มันพอดี ทำใจให้พอดี ใจไม่พอดีแล้วมันก็ไม่สงบ** เคยรู้จักไหม สิ่งที่มีมันไม่พอดีนั่นนะ มันไม่ดี สิ่งที่มีมันดีนั่นคือมันพอดีทุกอย่าง ไม่ต้องดูอื่นไกลหรอก ดูแกงที่เราทานกันนั่นนะ ถ้ามันเค็มไปนะ อร่อยไหม ถ้ามันจืดไป อร่อยไหม เเท่านั่นแหละ แม่ครัวทำแกงก็หาสิ่งที่มันพอดี ทุกอย่าง หาสิ่งพอดีทั้งนั่นแหละ วันนี้จึงทำกายให้มันพอดี ทำใจให้มันพอดี

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๙

๑๐๐

โลกกับธรรม

อาตมาจึงถามโยมว่า ตะกั่วนี้มันหนักกิโลฯ หนึ่งกับทองคำมันหนักกิโลฯ หนึ่ง ถ้าแบกกันนี้ใครจะเอาอะไร ก็เปรียบได้ว่าเมื่อเขาตัดสินใจออกบวชตลอดชีวิตของเขา เขาเห็นอันนั้นมีราคาว่ามาก เห็นโลกทั้งหลายนี้เป็นตะกั่ว ไม่มีราคา เขาจึงไม่เอาเหมือนคุณหมอดต้องการทองคำกิโลฯ หนึ่ง ตะกั่วกิโลฯ หนึ่งไม่เอาทำไม เพราะว่าราคามันน้อยหรือว่าไม่มีราคาก็จึงตัดสินใจตัดสินเอาทองคำเป็นเช่นนี้ เป็นต้น

จากเทพ/พระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๔๙

๑๐๑

แสวงธรรม

ต่างคนต่างก็มีอุบายที่จะหาความสงบนั้นเอง แต่แล้วก็
ยังมีความฟุ้งซ่านรำคาญไม่ถนัดใจอยู่ ก็ยังไม่พอใจ ยังไม่ได้รับความ
พอใจในการปฏิบัติของตนเอง คือ ยังไม่ถึงเป้าหมายที่
พวกเราจะต้องปฏิบัติ

เปรียบประหนึ่งว่าเราเดินทางออกจากบ้านเรา แล้วก็เร่ร่อน
ไปสารพัดแห่ง แต่ก็เหมือนกับคนที่เดินออกจากบ้าน ไม่มีความ
สบาย แม้จะไปรถ จะไปเรือ จะไปที่ไหนก็ตามที่เถอะ แต่มัน
ก็ยังไม่ถึงบ้านเรา เมื่อเรายังไม่ถึงบ้านเรานั้น ก็เรียกว่าก็ยังไม่
ค่อยสบาย ก็ยังมีภาระผูกพันอยู่เสมอ นี่เรียกว่าเดินยังไม่ถึง
บ้านเรา ไม่ถึงจุดหมายปลายทางก็เร่ร่อนไปในทิศต่างๆ เรียกว่า
แสวงหาโมกขธรรม

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๕๐

๑๐๒

ลี้กเพราะอะไร

ทำไมมันถึงลี้ก เพราะมันไม่มีเครื่องกันลี้ก เหมือนรองเท้า เราเห็นไหม รองเท้าอย่างดีเขามีเครื่องกันลี้ก ไปถูกหินถูกตอไม่ลี้ก มันกันลี้กซะแล้ว พระเรานี้ก็เหมือนกันฉันนั้น ไม่มีเครื่องที่มันกันลี้ก มันก็ลี้กเหมือนรองเท้าที่มันไม่มีเครื่องกันลี้กเหมือนกัน อย่างนั้น ทำไมลี้ก ไม่เห็นอะไรซะแล้ว ไปทิศใดก็ไม่เห็น ไปทิศเหนือก็ไม่เห็น ลงทะเลก็ไม่เห็น ขึ้นภูเขาก็ไม่เห็น เข้าอยู่ในป่าก็ไม่เห็นไม่มีอะไร หหมดซะแล้ว ตาย

จากเทพ/พระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๕๐

๑๐๓

ที่ไหนก็ได้ ถ้าใจเป็นธรรม

...พวกเราทั้งหลายอย่าไปติดแบบ อย่าไปติดตำรา อย่าไปหมายถึงครูบาอาจารย์ทั้งหลาย ให้พูดถึงสิ่งที่ว่ามันเป็นธรรม

เหมือนกันกับที่เราเป็นนักเรียน เราไปเรียนหนังสือในโรงเรียน ถ้าเรายังไม่รู้เราก็ไปเรียนหนังสือในโรงเรียน อ่านในโรงเรียนเขียนในโรงเรียน สอนในโรงเรียน จนกว่าเราจะสอบผ่านแล้ว อ่านได้ เขียนได้แล้ว เมื่อเพื่อนเขียนจดหมายมาถึงเราที่บ้าน เราก็อ่านที่บ้านเลย ไม่ต้องถือมาอ่านในโรงเรียนหรอก ถ้าเราได้หนังสือ เราอ่านที่ตรงไหนก็รู้ว่าเขาว่าอะไร เมื่อจะเขียนจดหมายเป็นต้น อยู่บนถนนหนทาง อยู่ในบ้านเราก็เขียนส่งไปได้ เพราะเราเขียนหนังสือได้แล้ว อันนี้ก็เหมือนกันฉันนั้น **การปฏิบัติศีลเราก็ไม่ต้องไปว่าตามกับพระ เพราะเรารู้ข้อปฏิบัติของมันแล้ว** ท่านสอนให้เราก็เอา เราก็ฟัง เป็นศีลห้าทั้งนั้นล่ะ

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๒๒

หมิ่นฆ่าอยู่เสมอ

พระพุทธรองค์ท่านให้หนีด้วยปัญญา เปรียบประหนึ่งว่าเรามีเสื้อหรือหนามนะตำทำเรา เดินไปเจ็บปวด บางทีก็หายๆ ไป บางทีก็เดินไปมันถูกตัวตอเข้ามันสะดุดอะไรเจ็บปวดขึ้นมา เราก็มาคลำดูมันว่ามันอยู่ตรงนี้ คลำไปคลำมาก็ไม่เห็นเลย ชี้เกียดดูมัน ก็ปล่อยมันไปซะอีก ต่อไปเดินไปถูกจิ้งหะมันอีก เป็นต้น ทำอยู่อย่างนั้นเรื่อยๆ มา คือ **ทุกข์ที่มันเกิดขึ้นมานั้น เราจะต้องกำหนดรู้มัน ไม่ต้องปล่อยให้มันทิ้งไป** มันเหมือนเสื้อที่ตำเราไปตำหนามมันนะ เมื่อเจ็บปวดเมื่อไร เออ อันนี้มันยังอยู่นะ

เมื่อเจ็บปวดเมื่อไร ความรู้สึกที่ว่าจะเอาหนามออกจากเท้าเรามันก็มีพร้อมกันมา ถ้าเราไม่เอาออกมันก็นานๆ เจ็บปวดนานๆ เจ็บปวดอยู่อย่างนี้ ผลที่สุดแล้ว ใจความสนใจที่จะเอาหนามออกจากเท้าเรามันมีตลอดเวลา อีกวันหนึ่งจะต้องตั้งใจเอาหนามออกจนได้ เพราะมันไม่สบาย อันนี้เรียกว่า **ไ้การปรารภ** ความเพียรของเราก็ต้องเป็นอย่างนั้น มันขัดตรงไหนมันติดที่ตรงไหน ก็ต้องพิจารณาที่ตรงนั้น แก้ไขที่ตรงนั้น ก็แก้ไขไ้ที่ว่าหนามมันยอกเท้าเรานี่แหละ ใจมันลงตรงนั้นแหละ เอาตรงนั้นนั่นแหละออก ตรงที่เจ็บปวดนั่นแหละออก เพราะหนาม

มันอยู่ตรงนั้น อันนี้เปรียบอุปมาให้ฟังอย่างนั้น จิตใจของเรามันติดอยู่ที่ไหนอะไรนั้น เราก็ต้องรู้จักอยู่อย่างนั้น คลำไปคลำมาก็รู้อยู่เห็นอยู่เป็นอยู่อย่างนั้น แต่ความเพียรของเราไม่ถอยเหมือนกัน ไม่หยุด ท่านเรียกว่า *วิริยารัมภะ* ปรารภความเพียรอยู่เสมอ เมื่อทุกขเวทนาเกิดขึ้นมาเมื่อไรในห้าเรานะ ปรารภว่าจะเอาหนามออกเสมอ จะบ่งหนามออกเสมอไม่ได้ขาดเลย

ไอ้ที่ทุกข์ทางใจมันเกิดขึ้นมาด้วยกิเลสตัณหานี้ เราก็มีความรู้สึกปรารภความเพียรอยู่เสมอว่าจะพยายาม พยายามฆ่ามัน พยายามละมันอยู่ตลอดเวลา ตามไปไม่มีหยุดอย่างนี้ อีกวันหนึ่งมันก็จนมุมเรา ถึงที่ตันนะ เราก็ตะครุบมันได้ ก็เหมือนกันกับไอ้ที่หนามมันยอกเท้าเรา พิจารณาเรื่อยๆ ก็เห็นที่ของมันนะ อีกวันหนึ่งก็ได้ที่มันจะต้องมีโอกาสบ่งหนามออกจนได้ ต้องพิจารณาอย่างนั้น

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๕๐

๑๐๕

หลงสมมุติ

คำที่ว่าเรามองให้เห็นเป็นของว่างนั้น เห็นว่าจะไม่มีอะไร มองดูกระโถนนี้ก็มิอยู่ มองดูถ้วยดูจานมันก็มีถ้วยมีจานอยู่ ไม่ใช่มันไม่มี แต่มันมีอยู่ในที่ว่างๆ มันเป็นของว่าง จะถามกระโถนใบนี้หรือว่ามันเป็นอะไร มันก็ไม่ตอบเรา ก็มันไม่เป็นอะไร จะเรียกว่ามันเป็นกระโถนก็ได้ ก็เราสมมุติมัน หรือจะเรียกว่าหม้อก็ได้ ก็เราไปสมมุติมันขึ้นมา ไอ้ตัวจริงของมันนั้น มันไม่มีอะไร เราเข้าไปยึดมัน ยึดมันหรือถือมันมัน

ยกตัวอย่างเช่นว่า คนสองกลุ่ม คนหนึ่งเป็นคนฉลาดมาก กลุ่มหนึ่งเป็นคนโง่ไปซื้อของในตลาดมา กลุ่มที่โง่ไม่รู้จัก ไปซื้อเอาหม้อมุตรมา เอามาก็มาหุงข้าวกินกันสบาย เพราะเขาไม่รู้เรื่อง ไอ้คนที่ฉลาดมาเห็นเข้าก็รังเกียจว่าเอาหม้อมุตรมาเป็นหม้อข้าวได้อย่างไร น่ารังเกียจ

ทำไมถึงไปรังเกียจมันเล่า หม้อมุตรนั้นใหม่ๆ ไม่ได้ไปทำอะไรก็เหมือนหม้อธรรมดานี่ละ มันก็สะอาดอยู่แล้ว ทำไมไปรังเกียจมัน ก็เพราะเราเข้าไปยึดว่ามันเป็นหม้อมุตรนั่นเอง ไอ้ความเป็นจริงมันเป็นหม้อธรรมดานี่ละ เพราะเข้าไปยึดมัน ถือมันมันเลยเกิดทุกข์ขึ้นมา เกิดรังเกียจขึ้นมาแล้ว

ไอ้คนสองกลุ่มนี้จะว่าคนไหนฉลาด คนไหนโง่...อันนี้
เรียกว่าวัตถุ หม้อธรรมดาเราไปสมมุติว่าเป็นหม้อมูตร ก็เลย
รังเกียจกัน เอาไปใส่แกงก็รังเกียจ เอาไปใส่ข้าวก็รังเกียจ เพราะ
เราเห็นผิดติดสมมุติ

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๕๑

๑๐๖

เอโกธัมโม

ฉะนั้น ญาติโยมทั้งหลายเราก็ค่อยๆ ทำไป ทำ สมณะ
มันก็เป็นอยู่ในนี้ละ วิปัสสนา มันก็เป็นอยู่ในนี้ละ แยกกัน
ไม่ได้หรอก มันพูดแยกกันได้ แต่ว่าตัวมันแยกกันไม่ได้ เช่นว่า
มะม่วงใบหนึ่ง จะแยกมันออกไม่ได้ จะแยกสุกกับดิบ
มันไม่ได้หรอกมะม่วงใบนั้น เราจะเห็นว่าระยะหนึ่งมันเปรี้ยว
ต่อมามันสุกมันจะหวาน ไข่เปรี้ยวไปไหนล่ะ มันก็มาเป็นหวาน
นั่นล่ะ เปลือกมันก็เขียวแต่สุกแล้วมันเหลือง ไข่เขียวไปไหนล่ะ
มันก็มาเป็นเหลืองนั่นล่ะ มันแยกกันไม่ได้ฉันใดฉันนั้นเหมือนกัน

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๕๒

ก้าวข้ามเวทนา

อย่างเรานั่งสมาธิ มันปวดไปอยู่ที่นั่น มันปวดมันก็ถอนออกมาเลย แล้วก็ไปอีก ที่ที่มันปวดแล้วก็ถอนออกมาอีก มันเป็นชะอย่างนี้มันเลยทุกข์ ไม่รู้จักทุกข์ นั่งที่ไหนก็ทุกข์ที่นั่นล่ะ เลยมาคิดว่าทำยังไงเราจะข้ามมันได้หนอ มันต้องมีตัดลึนกันชะที่หนึ่ง อันนี้มันไม่ต้องเปลี่ยนนะให้มันตายเลย...

อาศัยพระพุทธรองค์ท่านว่ามันเกิดแล้วมันดับคือความปวด มันเกิดทำไมมันจะดับไม่ได้ล่ะ พอนั่งเข้าไปมันมีแต่เวทนา มันปวดมันเจ็บ เหนือมันไหลออกมาเป็นเม็ดข้าวโพด บางทีจนขยับพอขยับปุ๊บ ฮึม ไม่เอา ให้มันตายซะ เอาขนาดนี้จนมันพันตายไปยุบเลย ทีนี้พอมันพันตายมันมีปัญญาขึ้นมา มีกำลังขึ้นมา โอ้เรานึกว่ามันจะทนไม่ไหว นึกว่าจะตายแล้ว นี่เป็นลักษณะทรมาณนะ ไม่ได้ทำทั่วไป วันหลังจะทำเรารู้เรื่องแล้ว เพราะที่สุดของมันเรารู้แล้วนี่ นี่เรียกว่าข้ามเวทนา

ถ้าข้ามเวทนาไม่ได้ ไปถึงนั้นมันหลุดแล้ว มันตายทุกที กำลังมันไม่มี เราต้องพยายามให้ข้ามมันวันหนึ่งจนได้ล่ะ ถ้าเราได้ข้ามไปเราจะไม่กลัวเพราะเห็นสภาพมันเป็นอย่างนั้นแล้วนี่ เหมือนกับมวดยถ้ายังไม่ชกมันกลัว ถ้าได้ชกแล้วมันไม่กลัว มันรู้เรื่องมันแล้ว ต้องทดลองอย่างนี้ นี่เรียกว่า ข้ามเวทนา

๑๐๘

เรียนรู้ความสงบ

สงบขนาดนั้นมันไม่พอหรอก สงบเรื่องสมถะนะ มันต้องสงบด้วยปัญญาเป็นวิปัสสนา ต้องทำปัญญาให้เกิด ใจความสงบ เช่นนั้น (สมถะ) เรียกว่าอยู่ที่ร้อนมันไม่สงบ ต้องไปชายทะเลมันสงบ แต่เมื่อขึ้นมาสู่ความร้อนอีกไม่สงบอีกแล้ว นี่เรียกว่า อารมณ์ของสมถะมันสงบแค่นี้ อารมณ์ของวิปัสสนา มันอยู่ภูเขา มันร้อน ร้อนเราก็อยู่ได้ ลงไปชายทะเลเราก็อยู่ได้ สบาย **กำหนดรู้ได้ มันไม่วิ่ง มันรู้สุข รู้ทุกข์ ทางปฏิบัติมันรู้อย่างนั้น**

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๕๓

๑๐๙

สังวรธรรม

อย่างไร้บิดนทบาทในบ้าน ห่มผ้าดีแล้วไป สังวร สำรวม
ไปบิดนทบาท เห็นพระเถรที่ใหม่ ๆ แล้วไม่รู้เรื่อง ไปฉน้ในบ้าน
ต้องดู ดูอะไรต่ออะไรร้อน มันไปดูอะไรทำไม บางองค์จนจ้อง
มอง มองจนไม่รู้เรื่อง มันยิ่งกว่าฆราวาสเขา เพราะพระอยู่ใน
ป่าไม่ได้เห็นนานแล้ว เข้าไปในบ้านเห็นโน่น เห็นนี่ เลยตริงตาขึ้น
ดูเหลือเกิน มันหิว มันจะเป็นเหมือนสุนัขมั้ง อยู่ในตลาด
ไม่ค้อยเท่าหอรอก เอามาไว้ในป่า พอลมพัดถูกใบไม้เท่าตลอดคีน
เลย อันนี้สำคัญ ระวังมากที่สุด บิดนทบาทนี้ะ

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๕๓

๑๑๐

นอกเหตุเหนือผล

ผลที่สุดคำสอนของพระก็หมด รู้เหตุก็วางเหตุ รู้ผลก็วางผล ไปอยู่ตรงไหน **อยู่ที่นอกเหตุเหนือผลนั่นล่ะ** อยู่ที่นอกเกิดเหนือตาย อยู่ที่นั่นล่ะ อยู่ที่มันลึนมันหมด จิตใจเราก็สงบจากเหตุ-ผล สงบจากเกิด-ตาย สงบจากสุข-ทุกข์ อยู่ในความสงบอย่างนั้น ไม่มีเหตุ-ผลอะไรตรงนั้น

ถ้ามันนอกเหตุเหนือผลแล้ว ที่สุดแล้วที่เราปฏิบัติกันนี้ เรามุ่งไปตรงนี้ มิฉะนั้น พระพุทธเจ้าก็สอนแค่นี้ ต่อหน้าที่เราปฏิบัติ เป็นเรื่องของเรา ที่จะเดินทางต่อไปเป็นเรื่องของเรา ท่านบอกแค่นี้ ท่านมีเรื่องลำหนึ่งและก็มีพายให้เราท่านก็ปล่อยให้เราทั้งเรือทั้งพาย ถ้าเราจะพายไป เรือมันก็วิ่ง ถ้าเราไม่พายเรือมันก็หยุดอยู่อย่างนั้น อันนี้เป็นเรื่องของเรา

จากเทพ/พระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๕๓

๑๑๑

ฉลาดในการรักษาจิต

พระพุทธเจ้าท่านสอนว่า ให้ฉลาดในการรักษาจิตของเรา ให้รู้จิตของเรา ฉลาดในการสอนจิตของเรา ยกอุปมาขึ้นให้จิตของเรามีความรู้ มีความฉลาด เช่น มันเกิดราคะขึ้นมา ความกำหนัดเกิดขึ้น เราก็พิจารณามันนุ่มเข้ามา มันเป็นอย่างอะไร เพราะอะไร มันคืออะไร **ทำไมมันถึงกำหนัดอย่างนั้น เราดูจิตของเราสิ มันมีอุปาทานยึดอันใดอันหนึ่งเข้ามา เมื่อมีความรู้สึกลักษณะนั้น จิตก็ยิ่งส่งเสริมในสิ่งที่มันเป็นอย่างนั้น ความกำหนัดมันก็ยิ่งขึ้นสูงที่สูง จิตมันก็ยิ่งลงไป**

เมื่อมันเป็นในเวลานั้นไม่รู้ว่าจะไร่มันเป็นจิต ไม่รู้ว่าจะไร่มันเป็นอารมณ์ ไม่รู้เรื่อง อย่างที่ตาเราเห็นรูปอย่างนี้ มันเกิดความรังเกียจหรือมันเกิดความรักขึ้นมา เราตามดูทำไมมันถึงรักทำไมมันถึงเกลียด มันเป็นอย่างไร ไ้ที่มันรักที่มันเกลียดนั้นแหละเกิดจากอวิชชา คือความไม่รู้ตามเป็นจริงในสภาวะอันนั้น ถ้ามันรู้ตามสภาวะความเป็นจริงของมันแล้ว มันจะไม่เป็นอย่างนั้น มันจะสักแต่ว่าความรักเกิดขึ้นแล้ว มันจะสักแต่ว่าความรังเกียจมันเกิดขึ้นแล้ว แล้วมันก็ปล่อยของมันไป

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๕๔

๑๑๒

มีความรู้ ต้องมีความดี

ถ้าเรารู้ปฏิบัติจริงๆ แล้ว มันจะทะลุไปถึงปรีชาญาณได้ เปรียบประหนึ่งว่า คนมีความดี แต่ไม่มีความรู้ คนหนึ่งมีความรู้แต่ไม่มีความดี ไอ้คนมีความรู้ รู้ไปเหอะไม่รู้เรื่อง ไม่รู้จักผิดจักถูก คือคนไม่ดีนะ ไอ้คนที่มันดีมันระวังของมัน มันไม่รู้เรื่องอะไรมากมายก็ช่างมันเถอะ แค่เห็นว่า ไอ้ของนี่มันหยิบขึ้นมาแล้วมันหนักก็พอแล้ว หนักแล้วมันก็วาง อันนั้นเป็นของคนอื่นเขาอย่าไปเอาของเขาเลย แค่นี้ก็กลัวแล้ว ไม่ต้องไปเปิดดูในตำราเห็นแล้วจึงกลัวหรอก นี่คือ คนดี

ไอ้คนที่เรียนนั้นรู้ รู้จักว่าของเขาอยู่แต่เอา ทนไม่ไหวอยากได้มันนี่ รู้ว่ามันผิดมัย รู้รู้ว่าของคนอื่นเขาหวงมัย รู้แต่เอา นี่คือคนรู้ ไม่ดี มีแต่รู้อย่างเดียว มันสู้คนดีไม่ได้ ถ้าให้มันสมบูรณ์บริบูรณ์แล้ว ต้องมีความรู้แล้วก็มีความดีประกอบเข้ากัน

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๕๔

๑๑๓

ทางสายภาวนา

เราเดินในถนนเส้นหนึ่ง มันตรงไป มันจะตรงไปสักกิโลฯ
หนึ่ง ก็ข้างมันเถอะ เดินตรงไปเรื่อย เมื่อเราไปพบท่อนไม้ท่อนหนึ่ง
หินก้อนหนึ่ง ขวางทางอยู่ เราก็จับมันเหวี่ยงออกไป เราจะทำจิต
ให้มันสงบ อารมณ์ซึ่งมันจะเกิดขึ้นมาทาง ตา หู จมูก ลิ้น กาย
มันจะมารวมอยู่ที่จิตนี้ จิตมันก็ยุ่งเหมือนก้อนหินที่ขวางทางเรา
อยู่นั้นแหละ ถ้าเราเดินไปมันขัดข้อง เราก็หยิบมันออกเสีย

**อารมณ์ซึ่งมันเกิดขึ้นขณะนั้น เราก็เห็นว่า อนิจจัง ทุกขัง
อนัตตา หยิบมันออกเสีย อย่าไปยึดอะไรทั้งนั้นแหละ ปล่อยไป
เดินเรื่อย ๆ ความรักมาก็ปล่อย ความเกลียดตามก็ปล่อยมันไปเสีย
เท่านั้นแหละ**

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๕๔

๑๑๔

ไม่แน่

ให้มีใจพูดมากกว่าปาก ลอง ลองดูก็ได้ปัญญาจะเกิด
เราอย่าเพิ่งไปสรรเสริญ อย่าเพิ่งไปนินทาคนๆ นั้น หรือของสิ่งนั้น
อย่าเพิ่งไปดูถูก อย่าเพิ่งไปสรรเสริญ ให้ดู แล้วพิจารณา แหม!
ไอ้ฉันมันดีเหลือเกิน ไอ้ฉันมันไม่ดีเหลือเกิน ไอ้จิตที่มันหลง มัน
จะบอกอย่างนั้น

เรานึกถึงธรรมะของพระพุทธเจ้า เราก็ตัดว่า ไอ้ฉันไม่แน่
เห็นรูปสงบๆ ให้มันสงบไปซะก่อนเถอะ มันย้อนกลับมาเราก็
ว่า ไอ้ฉันมันไม่แน่ เคาะมันเท่านั้นแหละ อันนี้เราเกลียดเหลือเกิน
จิตใจมันเห็นอย่างนี้ ก็ให้มันเป็นไปก่อน เมื่อเราตั้งใจเข้าก็ว่า
ไอ้ฉันมันไม่แน่ สับมันเท่านั้นแหละ

ลองๆ ดู เอะ ไม่ต้องการนามันมากหรอก มันถอยทิ้งนั่น
แหละ มันจะเห็นผลประจักษ์ เรื่องมันไม่แน่

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๕๔

๑๑๕ คนไม่รู้เรื่อง

อาตมาอยู่วันหนึ่ง เขาเอาหนังสือมาให้ลงคาถาให้ หนังสือหน้าผากเสือนี้มันต้องฆ่ามันถึงเอาหนังสือหน้าผากมันมาได้ ก็นี่กว่าเราได้ของดีแล้ว เอามาให้หลวงพ่อลงคาถาให้ จะลงไปทำไม ก็เสือก็ไปฆ่ามันมาแล้วนี่ หนังสือมันจะดีอะไร ไอ้ที่มันดีนะอย่าไปฆ่าเสือ มันดีแล้ว อันนี้ไปฆ่าเขาตายถือว่าดี เป็นอย่างนี้ มันถือผิดไปหมด ทั้งหลายเหล่านี้การปฏิบัติของเราเน้นมันถึงไม่ปรากฏผลขึ้นมา

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา มั้ววันที่ ๕๕

๑๑๖

ให้ได้ผลจากภาวนา

การประพฤติปฏิบัตินี้ เป็นพระก็ปฏิบัติได้ เป็นโยมก็ปฏิบัติได้..แต่ว่าเป็นพระนี่ มันไกลจากความกังวลมาก แต่ว่า บางแห่งก็ยิ่งกังวลมากขึ้น อันนี้ก็เป็นสิ่งที่ลำบากอยู่

ฉะนั้น ธรรมะนี้จึงใช้การภาวนา การพิจารณา **พุทธศาสน์** ต้องปฏิบัติ ถ้าไม่ปฏิบัติ ไม่เกิดผล เรียนมากขนาดไหนก็ไม่มีประโยชน์ มันไม่เกิดประโยชน์ ถ้าไม่ปฏิบัติ เราทำนากระทั่ง หุ่่มหนึ่ง ถึงเวลาเกี่ยวแล้วเราไม่ได้เกี่ยว มันก็เสียหายมาก การกระทำนั้นมันก็ไม่ได้ผล

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๕๕

๑๑๗

ดูของจริง

การปฏิบัติทำไม้มันถึงยาก **ทุกอย่างมันก็ต้องข้าม** ไม้สิ่งที่มีมันยากไปก่อนมันถึงจะง่าย ความเป็นจริง ตัวทุกข์นี่ คือตัวสังขารแท้ๆ แต่เราอ้อมมันเสียไม่อยากจะทุกข์ หรืออีกอย่างหนึ่งคนแก่ๆ นี่ก็ไม่อยากจะดู อยากจะดูคนหนุ่มๆ

นี่ เป็นเสียอย่างนั้น ทุกข์นี่ไม่อยากจะดู **ไม่อยากจะดูทุกข์** มันก็**ไม่รู้จักทุกข์** ตลอดก็ภาพก็ชาติ**ไม่รู้จักทุกข์**

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๕๕

๑๑๘

เหตุแห่งการตรัสรู้

ทุกข์เป็นเหตุให้เราคิดหลบหลีกแก้ไข อย่างทางนี้มันรักไปไม่ค่อยได้ แต่เราก็ไปไม่หยุด ใจ่ความคิดมันก็คิดขึ้น ทำยังไงหนอนถนนเส้นนี้มันจะไปง่าย ไปทุกวัน คิดทุกวัน ที่ว่ามันไม่สะดวกคือตัวปัญหา ปัญหามันเกิดขึ้นมากก็ต้องหาเฉลยปัญหาอันนั้น

ถ้าไม่มีทุกข์ก็ไม่มีปัญหา ไม่มีปัญหาที่ไม่ต้องพิจารณาอะไรเลยอย่างนี้ **ต้องให้มันทุกข์ก่อนสิ มันถึงจะอดทน ไม่มีความอดทน มันจะเห็นธรรมะมัย**

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๕๕

๑๑๙

แก้ทุกข์อย่างไร

ทุกข์ทั้งหลายเหล่านี้แหละจะมากวนโยมให้โยมกลับพิจารณา เช่นว่า เราไปตำหนามที่เท่า ยังไม่ได้บ่งมันออก โยมก็เดินไป บางที่มันก็ไม่เจ็บ บางที่มันก็เจ็บ มันก็ยังงั้น มันก็รำคาญๆ ลี มันติดอยู่ โยมจะได้รู้แท้จริง ก็จะประทับใจอาการอย่างนั้น อีกวันหนึ่งโยมจะไปหาหมอ ดูว่า เอ๊ะ! อะไรอยู่ตรงนี้ ดูให้ถนัด ชะ ดูให้ดีชะ จะเห็นหนามอยู่ตรงนั้น เราบ่งเอาหนาม ผ่าเอาหนามออกซะ เพราะความเจ็บปวดเช่นนั้นนะ ให้โยมพิจารณาเข้า สิ่งเจ็บปวดนี้คืออะไร ถ้าถอดหนามมันออกเสียแล้วก็สบายใจ นี่ **เพราะเหตุมันดับไป**

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๕๖

๑๒๐

สิ่งที่ครอบงำ

ดีใจก็ตาม เสียใจก็ตาม สุขก็ตาม ทุกข์ก็ตาม ร้องไห้ก็ตาม ร้องเพลงก็ตามเถอะ อยู่ในโลกลี้นะมันอยู่ในกรงทั้งนั้นแหละ ไม่พ้นไปจากกรงถึงแม้มันจะรวยก็อยู่ในกรง มันจะจนมันก็อยู่ในกรง ร้องไห้ก็อยู่ในกรง แม้มันจะร่าวงอยู่ก็ร่าวงอยู่ในกรง กรงอะไรเล่า กรงคือความเกิด กรงคือความแก่ กรงคือความเจ็บ กรงคือความตาย

เปรียบเหมือนนกเขาที่เราเลี้ยงอยู่ในบ้านเรานั้นแหละ เราก็กังแต่เสียงขันของมันนะ โน้น ไปเียนยอมมัน แหม! นกฉันมันขันดี นกฉันมันเสียงโตะ นกฉันมันเสียงเล็ก อะไรวะอย่างนี้ ไม่เคยถามนกเขาเลยว่า มันสนุกหรือเปล่า ฉันเอาข้าวให้มันกินแล้ว เอาน้ำให้มันกินแล้วทุกอย่างอยู่ในกรงทั้งหมด แล้วก็เห็นว่านกเขา มันจะพอใจ

เรานึกหรือเปล่าว่าเอาข้าวให้กิน เอาน้ำให้กิน แล้วเอาเรา ไปขังไว้ในกรงนั้น เราจะสบายใจมั๊ย เหมือนกันกับเราขังไว้ในโลกลี้นะแหละ ไอนั้นก็ของฉัน นั่นก็มี นั่นก็มี สารพัดอย่างไม่รู้เรื่องของเจ้าของ ไอ่ความเป็นจริงเราสะสมความทุกข์ไว้ในตัวของเรานั้นเอง คือไม่ได้มองถึงตัว เหมือนเราไม่ได้มองถึง

นกเขานั่นแหละ เห็นมันอยู่สบาย กินน้ำก็ได้ กินอาหารก็ได้
สบาย เห็นว่ามันเป็นสุข เรายังก็เหมือนกันถึงมันจะแสนสุขแสน
สบายขนาดไหนก็ช่างเถอะ มันเกิดมาแล้วต่อไปมันก็ต้องแก่
แก่ก็ต้องเจ็บ เจ็บก็ต้องตาย นี่ทุกข์ละสิ มันเป็นทุกข์อย่างนี้

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๕๕

๑๒๑

สติธรรม-ปัญญาธรรม

ถ้ามีสติสัมปชัญญะอยู่ตลอดเวลาตลอดกาลตลอดเวลา โยมก้หนักได้ ถ้าโยมไปมัวเล่นอยู่อันอื่นซะ ทุกข์เกิดขึ้นมาโยมก็เบ็ญทุกข์ เพราะสติโยมไม่มี สัมปชัญญะไม่อยู่ เหมือนกันกับบ้านของเรา โยมก้หนีไปซะไม่ปิดประตูไว้ สุนัขก็เข้ากินข้าวสาร ขโมยก้มา ขโมยเอาของหมดเท่านั้นแหละ เหมือนกับเราไม่มีสติ มีสติอยู่ก้ มีสติไปอย่างอื่น เหมือนโยมออกจากบ้านไป โยมก้ที่อยู่ อยู่ แต่ว่า โยมไม่อยู่ในบ้าน โยมไปอยู่ที่อื่น อันนี้ก้เหมือนกัน สติโยมก้มีอยู่ แต่สติของโยมไม่อยู่ในที่นี้ ขโมยมาขโมยของที่นี่ ก้โยมไม่อยู่ โยมไปอยู่ที่อื่น สติโยมไปทำงานอยู่แห่งอื่นโน้น ไม่ทำอยู่ที่นี่ ถ้า โยมทำอยู่ที่นี่ มีความรู้สึกลงอยู่ **เมื่อกระทบอารมณ์ขึ้น มันชอบใจ โยมก้รู้ ก้เห็นว่ามันเป็นอนิจจัง อย่าไปยึดมันถ้อมันมันเลย มัน จะตกทุกข์ขึ้นมา** โยมก้เห็นว่า อันนี้มันเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อยู่ทีนั้น ก้แปลว่าโยมกำลังปฏิบัติธรรมะ

ฉะนั้น ผู้ประพฤติปฏิบัตินี้จึงมีสติความระลึกได้อยู่เสมอ ในการยืน การเดิน การนั่ง การนอน ของเรา สัมปชัญญะรู้ตัว อยู่เสมอว่าบัดนี้เราทำอะไรอยู่ อย่างนี้โยมก้จะมีหนทางที่จะ บรรลุธรรมะ โยมจะมีโอกาสขบสันทัดนั้นออกหนึ่ได้ โยมก้จะมี โอกาสโลโจรที่มันมาขโมยของนั้นได้ เพราะโยมอยู่ที่นั้น โอกาสโยม ที่จะไม่เสียของก้เกิดมีขึ้น

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๕๖

๑๒๒

ในความร้อนย่อมมีความเย็น

การปฏิบัตินี้เรียกว่า ปฏิบัติธรรม ถ้าโยมเห็นอยู่ทุกวันๆ พยายามเห็นอยู่เรื่อยภายในจิต จะทำงานอยู่ก็เห็นอยู่ ทุกขณะ ให้เห็นอยู่ จะพูดว่า แหม! หลวงพ่อ ผมไม่มีเวลาเลยจะทำภาวนานี้ มันไม่ได้ภาวนาหรอก มันวุ่นวาย แน่ะ! เราไปเห็นเช่นนั้นเสีย ไอ้ที่ความวุ่นวายนั้นแหละสถานที่ที่ปฏิบัติ มันร้อนอยู่ที่ไหน มันก็เย็นอยู่ที่นั่น เราไม่รู้เรื่องมัน เห็นว่ามันร้อนเกิดขึ้น มันก็มีแต่ร้อนไม่มีเย็น แน่ะ! ไอ้ความเป็นจริง มันยุ่งอยู่ที่ไหน มันสงบอยู่ที่ไหน ถ้ามันผิดอยู่ที่ไหนมันก็ถูกอยู่ที่นั่น ถ้ามันวุ่นวายอยู่ที่ไหน สงบก็อยู่ที่นั่น ดูๆ สิ ถ้าหากว่าโยมทำอะไรที่มันผิดอยู่ตรงนั้น โยมไปแก้ตรงไหนล่ะ อย่างรถมอเตอร์ไซด์นี้มันเสียอยู่ตรงนี้ ตรงนี้มันเสีย โยมจะไปแก้ตรงไหนล่ะ ก็แก้ตรงที่มันเสียนั้น มันก็ดีขึ้นอยู่ตรงนั้น เท่านั้นแหละ ทีนี้เราประสพอารมณ์ที่ชอบใจตรงไหน เราก็ปฏิบัติตรงนั้น ว่าเออ! อันนี้มันก็ไม่แน่ของมันนะ สุขเราเคยสุขมาแล้ว ทุกข์ก็เคยทุกข์มาหลายครั้งหลายหนแล้ว เท่านั้นมันก็ไม่เป็นอะไรต่อไปอีก มีแต่ทุกข์เท่านั้นแหละ ถ้าเราคิดให้ถูกเช่นนี้ มันก็เป็นไปตามสภาวะอันนี้เรื่อย ๆ ไป

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๕๖

๑๒๓

เราทำเอง

แต่ก่อนเราเป็นคนโสดอยู่นะ แต่ว่าไม่สบายใจ นึกๆ ไปได้ว่ามีแม่บ้านก็จะสบาย นี่ความคิดมีแม่บ้านก็ไม่สบายอีก นานๆ ไปก็เกิดลูกขึ้นมาอีกหลายคน มันวุ่นวายเพราะลูกกับเมียนี้แหละ มันไล่ไปว่าเพราะเมียทำไม่ดี มันวุ่นวายเพราะลูกไม่ดีมันจึงวุ่นวาย ว่างั้นเราก็อยู่สบายแล้ว คิดอีกทีหนึ่งว่าเมียใครเอามา เขามีพ่อแม่ อยู่ที่อื่นนะ ใครเอาเขามา ลูกนี้ใครสร้างมันมา มันจึงวุ่นวายนี้

แน่ะ! ว่างั้นมันไม่เห็น เราไม่มีโทษเลย เมียเป็นโทษ ลูกเป็นโทษ ความเป็นจริงเหตุมันเกิดจากเรานี่ ถ้าเรารู้ว่าเหตุอยู่ตรงนี้ก็ต้องแก้ที่ตรงนี้

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๕๖

๑๒๔

พุทธบริษัทแท้

ให้เป็นพุทธบริษัทที่แท้จริง ไม่ใช่เป็นพุทธบริษัทที่ปลอม ของปลอมนั้นก็คือของไม่แน่นอน ของไม่จริงจัง การปฏิบัติก็เป็น ปฏิบัติปลอม เมื่อปฏิบัติปลอมมันก็เป็นวิบัติ มันไม่ใช่เป็นปฏิบัติ ถ้าเป็นปฏิบัติปลอมมันก็ไม่นับเนื่องในพุทธบริษัท

เรานั้นเป็นสมาชิกขึ้นตรงต่อพระพุทธเจ้า ที่เรียกว่า พุทธบริษัทเป็นบริษัทของพระพุทธเจ้า เราก็ต้องรู้จักพระพุทธเจ้า ถ้าเรารู้จักพระพุทธเจ้า เราก็จะรู้จักเคารพพระพุทธเจ้า จะทำตาม พระพุทธเจ้า ถ้าเรารู้จักแต่ชื่อของท่าน เราก็เอาแต่ชื่อของท่าน มากกราบไหว้ ก็ไหว้พระพุทธเจ้าที่ปลอมไหว้เพื่อปรารถนาอยาก ให้มีอันนั้น อยากให้ได้อันนี้ เป็นต้น เรียกว่าการไหว้ภายนอก ไหว้เช่นนั้นไม่ใช่การประพฤติปฏิบัติที่แน่นอน

เราเข้าถึงพระพุทธเจ้า นับถือท่านแล้ว เราก็จะต้องละไอ้สิ่ง ที่ไม่เป็นประโยชน์ในใจของเรานี้ ทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ พุด แต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ คิดแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๕๖

ถ้าบุคคลมีจิตใจเสียหายแล้ว จะพูดก็ตาม จะทำก็ตาม
ความทุกข์ย่อมติดตามเขาไปเหมือนล้อหมุนตามโคที่ลากเกวียน...
ถ้าบุคคลมีจิตใจโปร่งใสแล้ว จะพูดก็ตาม จะทำก็ตาม
ความสุขย่อมติดตามมา เหมือนเงาที่ติดตามตัว

พุทธพจน์

๑๒๕

จบที่ตรงไหน

วัวกับเกวียนนี้ แยกเอาวางบนคอวัว มันก็ดันไป ล้อเกวียนมันก็หมุนไปเรื่อยเรื่อยไป เมื่อวัวดันไปไม่หยุด ล้อเกวียน มันก็หมุนไม่หยุด เมื่อล้อเกวียนมันหมุนไม่หยุด มันก็ทับรอยโค อยู่ตลอดเวลาไป แต่ว่าล้อเกวียนมันไม่โตหрок มันเล็กๆ เท่านั้นแหละ แต่มันกลม ถ้าวัวดันมันไปเรื่อยๆ ลากมันไปมันก็ไม่จบ มันทำให้ยาวได้นะมันกลมนี้ ถ้าหากว่าเกวียนมันก็ไม่พัง คนขับก็ยังมืออยู่ วัวมันก็ยังมืออยู่ เมื่อโรมันจะจบ เมื่อเอาแยก ออกจากคอวัวแล้วนะ ล้อเกวียนมันจะหยุดหมุน เมื่อล้อเกวียน มันหยุดหมุนแล้ว มันจะไม่ทับรอยโค แล้วโคก็ปล่อยมันไป นั่นแหละถ้าหากเลิกกันจบอยู่ที่ตรงนั้น

อันนี้ก็เหมือนกัน ใ้ความอยากมันอยากไม่หยุด จบมั๊ย มันไม่มีทางจบหрок ตัณหาที่มันอยากเรื่อยไป หานี้มาได้แล้ว ก็ ตันไว้ ตันนี้ไว้ แล้วก็หาไปอีก หาอันนั้นได้มานี้กว่ามันจะพอ ได้มามันก็ดันไปอีกมันตันแล้วก็ให้หาไปอีกเรื่อยจึงเรียกว่า ตัณหา

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๕๖

๑๒๖

ความชั่วไม่มี ความดีก็เจริญ

ผักนี้มันจะสวยมันจะงามก็ถอนหญ้าให้มันออกเสีย แล้วผักนั้นก็จะมีโอกาสใหญ่ขึ้น โตขึ้น สวยงามขึ้น เพราะเอาหญ้าออกจากมัน ถอนของไม่ดีออกจากมันแล้ว มันก็เจริญขึ้น จิตใจกาย วาจา นี้ก็เหมือนกัน ถ้าเราถอนความชั่วออกแล้ว ความดีมันก็เจริญขึ้นเท่านั้นแหละ คือศีล เพราะฉะนั้น ให้พากันตั้งใจสมาทานศีล ไปประพฤติปฏิบัติ ลังวร ล่ำรวม ระวัง

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๕๖

๑๒๗

ดี...ตรงที่เราชอบ

คนชี้เหล่า กิณหเกล้ามาตอนเย็น เมา นอนทั้งคืน ตอนเช้า
มาก็ยังเมาอยู่ ก็นึกว่าไปแก้มันอีกซักที แน่ะ! คือไปดื่มเหล้าอีก
แก้มันอย่างนี้ ทั้งๆ คิดผิดเขาก็คิดว่ามันถูก เมื่อวานนี้ถูก
กระบองเขายังซ้าอยู่ ตอนเช้าแก้อีก เป็นไง เออกระบองซ้าเข้าไป
ที่มันซ้าๆ นะ ไม่ยอมเหมือนกันนะ

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๕๗

อยากให้เปิดเป็นไก่

๑๒๘

อยากให้เป็นเปิด

ลัทธิสองอย่าง อันนี้มันเปิด ใ้ อันนี้มันเปิด คนก็ว่าทำไมเปิดไม่เหมือนกับใ้ ใ้ทำไมไม่เหมือนกับเปิด ไม่ยอมรับมันก็เป็นบ้าเท่านั้นแหละ ถึงคนจะเป็นบ้า เปิดมันก็เป็นเปิดอยู่อย่างนี้ ใ้มันก็เป็นใ้อย่างนี้ แกก็เป็นคนแก้ปัญหาไม่หลุดไม่จบ แล้วแกก็เป็นบ้าเท่านั้นแหละ อีกคนเดินเข้ามาเห็นใ้เปิดมันก็ลักษณะเป็นอย่างนี้ ใ้มันก็เป็นลักษณะอย่างนี้เป็นธรรมดาอยู่แล้ว มันถูกแล้ว เท่านั้นที่หมดปัญหาแล้ว

เรื่องเท่านั้นแหละ เรื่อง *ความเห็น* เท่านั้น ไม่มากหรอก ถ้าเรามีสติอยู่ มีสัมปชัญญะอยู่ ปัญญาก็วิ่งเข้ามาตัดสินว่า เปิดก็ปล่อยให้มันเปิดเสีย ใ้ก็ปล่อยให้มันเป็นใ้เสีย

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงพ่อชาๆ ม้วนที่ ๕๗

๑๒๙

คิดให้เป็นธรรม

เกิดแล้วไม่ยากให้แก่ ไม่ให้เจ็บ ไม่ให้ตาย อย่างนั้นเราก็ไม่ได้กินมะม่วงละนะ มะม่วงเป็นดอกก็เป็นดอกอยู่อย่างนั้นแหละ ไม่ต้องเป็นผลขึ้นมา หรือเป็นผลดิบๆ ก็ให้มันดิบอยู่อย่างนั้นแหละ ไม่ต้องให้มันห่าม ไม่ต้องให้มันสุก แล้วจะได้กินมะม่วงหรืออย่างนี้

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๕๗

๑๓๐

ศีลสังวร

เมื่อโลก โกรธ หลง มันเกิดขึ้นมา อยากจะกอบโกย
อยากจะเบียดเบียนของคนอื่นอย่างนี้ เกิดขึ้นมาในจิตของเรา
เราก็เห็นว่า ตายนะ หอบไปที่ไหนก็ตาย เอาไปที่ไหนไม่ได้หรือ
ทำพอมีพอกิน มันจะมากก็ให้มันมากในทางที่ถูกต้อง จะน้อย
ก็ให้มันน้อยในทางที่ถูกต้อง แล้วก็สบายใจ เมื่อมันไม่มีโทษแล้ว
นิ่งก็สบาย นอนก็สบาย การงานเรามันก็สบาย ให้มันหลุดพ้น

ในชีวิตประจำวันต้องแก้ปัญหาอย่างนี้ **กรรมอะไรเราทำ
แล้วภายหลังเดือดร้อน กรรมนั้นไม่ดีแล้ว ทำไปแล้วภายหลัง
ไม่เดือดร้อน กรรมนั้นดีแล้ว** เท่านั้นแหละ ให้มันตัดปัญหาความ
เดือดร้อนออกไป

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๕๗

๑๓๑

เป็นพยานแก่ตัวเอง

ทำดีที่ไหนก็มีคนเห็น เราเห็นเองแหละ เพราะเราเป็นคนทำ ทำชั่วที่ไหนเราก็เห็นตัวเราเอง ไม่มีที่ไหนไม่เห็นแล้ว อย่างนั้นธรรมะจึงไม่มีที่ลับ

พูดถึงธรรมะแล้วจึงตรงไปตรงมา มีปัญญาเราทำดีแล้ว คนว่าไม่ดี เราก็มีปัญญาอยู่ในตัวเราแล้วใช้มัย ไม่มีอะไรถูกต้องมันก็สบาย พิจารณาเรื่องเขาว่าผิด เรื่องเขาว่าถูก เรื่องเขาว่าดี เรื่องเขาว่าชั่ว เขาค้นหาเรา เราก็โน้มเข้ามาดูตัวของเรา จริงเหมือนเขาว่ามัย เขาว่าเราไม่ดี เราไม่ดีที่ตรงไหน ก็ทบทวนแก้ไข ตรงนั้นดีแล้วเราก็เก็บไว้ ที่เราทำถูกแล้วเขาว่าไม่ถูก เราก็ฟังไว้ เออ! นั่นเขาพูดผิดแล้ว เรามีพยานในตัวของเรา อย่างนั้นใจของผู้ปฏิบัติธรรมนี้ต้องมีความเยือกเย็นอยู่ตลอดเวลา

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๕๗

๑๓๒

รู้เห็นตามเป็นจริง

ภิกษุ หรือ ภิกษุ นี้ แปลว่า ผู้เห็นภัยในสงสาร อย่าง
ความสุขอย่างนี้มันก็เป็นสงสาร ท่านก็ไม่ให้ไปยึดมัน ถ้าเรา
ไม่เห็นภัยในสงสาร เห็นความสุขเราก็ยึดความสุขนั้นเข้าไป
ไม่รู้จักทุกข์ เราเลยไม่รู้จักอะไรเช่นนี้ คล้ายๆ กับว่าไม่รู้จัก
ความผิด เหมือนเด็กไม่รู้จักไฟ

ถ้าเราเข้าใจการประพตฺติปฏิบัติว่า ภิกษุ ผู้เห็นภัยในสงสาร
ธรรมะข้อนี้มันจมอยู่ในใจของพวกเราทั้งหลายนั้น ผู้นั้น จะยืน
จะเดิน จะนั่ง จะนอน ที่ไหนเป็นต้น ก็เกิดความสลด ความ
สังเวช เกิดความรู้ตัว เกิดความไม่ประมาทอยู่ที่นั่นแหละ ถึง
ท่านจะนั่งอยู่เฉยๆ ก็เป็นอยู่อย่างนั้น จะนอนอยู่เฉยๆ ของ
ท่านก็เป็นอยู่อย่างนั้น ท่านจะทำอะไรอยู่ ท่านก็เห็นภัยอยู่อย่างนั้น

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๕๘

๑๓๓

ฟังทำความไม่ประมาทให้ถึงพร้อม

พ่อแม่ยังอยู่ เราก็ปล่อยให้พ่อแม่ อาศัยพ่อแม่ว่ายังอยู่ ตัวเราก็ไม่เป็นการเป็นงาน เมื่อพ่อแม่ตายไปหมดแล้วก็เป็นคนจน นี่อย่างนี้ ทุกวันนี้ ก็ชอบเป็นอย่างนั้นเหมือนกัน ฝ่ายพระเจ้า พระสงฆ์เราก็เหมือนกัน ถ้าหากครูบาอาจารย์นี้หรือมรรณภาพไปแล้ว ชอบคลุกคลีกัน ชอบแตกสามัคคีกัน ชอบเลื่อม เกือบๆ ทุกแห่งเลย อันนี้มันเป็นเพราะอะไร เพราะพวกเราทั้งหลายพากันผลอตัว ประมาทกัน **เมื่อท่านยังอยู่ ไม่หยาบเอาชั่ววัตรปฏิบัติที่ท่านประพฤติปฏิบัติมานั้นยกขึ้นมาใส่ใจของเรา ปฏิบัติตามอย่างนี้ไม่ค่อยมี**

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๕๘

๑๓๔

อย่าตายจากดี

นอกจากการประพาศดีประพาศชอบไปแล้ว อันนี้ก็ไม่มีหน้าที่ของพวกเราทั้งหลายแล้ว เพราะว่าพวกเราทั้งหลายนี้ไม่มีอะไรแล้ว ทรัพย์สมบัติเราก็ไม่หาแล้ว ไม่เอาแล้ว ครอบครัวยุคเราก็ไม่มีแล้ว อะไรทุกอย่าง แม้แต่การฉัน ก็ยังฉันมือเดียว ๒ ไร่ที่โลกๆ เขาชอบกันนั้นทั้งหมดแล้ว ก็ตกลงว่า **เราบวชเข้ามาในพุทธศาสนา** ก็เพื่อหวังการประพาศปฏิบัติ เพราะเราละมาแล้ว ไม่เอาอะไรแล้ว เราจะมาคิดเอาอะไรอีก จะมาเอาโลภอีก จะมาเอาโกรธอีก จะมาเอาหลงอีก จะมาเอาอะไรต่างๆ ไว้ในใจเรา อันนี้มันไม่สมควรแล้ว บวชมาปฏิบัติ ถ้าหากว่าเราไม่ได้ปฏิบัติแล้วเราอยู่ไปเฉยๆ เท่านั้นแหละ เหมือนฆราวาสมันก็ไม่เกิดประโยชน์อะไร ถ้าเช่นนั้นก็เรียกว่าเราประมาทแล้ว ก็เรียกว่าเราตายแล้วอย่างนี้

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๕๘

๑๓๕

รู้จักตน

อัตตะนา โจทะยัตตานัง จงเตือนตนด้วยตนเอง คຸ້ມครองตัวเอง เราคຸ້ມครองจิตของเราเอง รักษาตัวเอง ฉะนั้นเอาตมาเคยว่าปฏิบัติเอาเอง เต๋อ! ทุกคนปฏิบัติเอาเองดูเอาเอง สอนให้ดูเอาเอง รักษาเอาเอง คือให้เตือนเจ้าของเองว่าการกระทำเราดีมั้ย เราพูดสมเป็นสมณะมั้ย ทำสมเป็นสมณะมั้ย ต้องคิดให้มันดีอย่างนี้

ฉะนั้น ให้เข้าใจเถอะว่าวัดป่าฟงนี้ระดับประเทศ ไม่ระดับอำเภอ ไม่ระดับจังหวัดละ ยกตัวอย่างเหมือนเอาตมานั้นละ เขาต้องเข้าใจว่าเอาตมาเป็นพระอรหันต์แล้ว แต่ว่าเรื่องเขาพูดไปเราจะจริงอย่างนั้นหรือไม่จริงอย่างนั้นมันอยู่ที่เรา นี่พระอรหันต์มาแล้ว เราจะดีใจมั้ย เรื่องเขาพูดไปเขาพูดอย่างนั้นห้ามเขาไม่ได้ เราต้องตรวจดูเรา เป็นหรือไม่เป็นเรารู้ที่ตัวของเรา เราไม่ต้องอาศัยคนอื่นเขา เราเตือนตัวเองอยู่อย่างนี้ เขาเตือนเราอยู่อย่างนี้ เราก็เตือนเราอยู่อย่างนี้ ฉะนั้นวัดหนองป่าฟงนี้เรียกว่าระดับประเทศ ทุกวันนี้แม่ชีก็สำรวมน่าเลื่อมใส พระสงฆ์ก็น่าเลื่อมใส ชีฝรั่งก็มี พระฝรั่งก็มี เขาว่าพระฝรั่งดี ตีมั้ยละ เขาว่าชีฝรั่งดี ตีมั้ยละ หรือเขาว่าดีก็ดีอย่างนั้นหรือ แล้วดีจริงอย่างนั้นมั้ย เราต้องดูเราเองอย่าไปเชื่อคนอื่นเขาเราคิดไว้อีก **เขาว่าเราชั่ว นั้นเขาพูด เขาว่าเราดี นั้นเขาพูด ไม่ใช่ตัวเรา ตัวเราเรารู้ตัวเราเอง พยายามทุกๆ คน จะต้องทำอย่างนั้น**

จากเทปพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๕๘

๑๓๖

อุปาทานขันธุ์

พระสังฆราชองค์หนึ่งไปเที่ยวเมืองจีน พอไปถึงเมืองจีน พวกชาวจีนเอาถ้วยชาสวยๆ มาฝาก สมเด็จพระสังฆราชไม่เคยเห็นไม่เคยได้เลย แหม! เรามาต่างประเทศไอ้พวกชาวจีนเลื่อมใส ถวายถ้วยชา พอถ้วยชาถึงมือปุ๊บทุกซ์เลย จะวางตรงไหนหนอ จะเก็บตรงไหนหนอ กลัวมันจะแตก แต่ก่อนไม่มีถ้วยชา สบาย.. สบาย แต่ก่อนมันไม่ทุกซ์ มันทุกซ์เมื่อได้ถ้วยชา มันหนัก เป็นทุกซ์ตลอดเวลาในถ้วยชาใบนั้น ทุกซ์มันมากับถ้วยชาไปยึดมัน ถือมันมันเลยเป็นทุกซ์ พออีกวันหนึ่งสามเณรไปจับถ้วยชา หลุดมือ แตกเพลิง! เออ..หมดทุกซ์ไปซะทีเถอะ มันทุกซ์มาหลายปีแล้ว ขันธุ์ห้าก็เหมือนกัน มันหนัก ใ้ทิ้งของหนักเสีย ทิ้งรูป เวทนา ลัญญา สังขาร ฯลฯ มันลึกลับแต่ว่ามัน มันก็พลิก ขึ้นมาเลย มันก็ไปเป็นวิมุติพ้นจากสมมุติอันนั้นในขันธุ์ห้า สมัยก่อนยึดขันธุ์ห้ามันหนัก เมื่อมาปล่อยขันธุ์ห้ามันเบา นี่ตัวอุปาทานความยึดมันถือมัน ใ้เข้าใจทุกคน

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๕๙

๑๓๗

มรดกธรรม

อาตมาได้ของดีมาฝาก พวกเซนเขานะ เขาสอนให้ลดทิฏฐิมานะ ไม่ต้องเรียนอะไรมากหรอก พอนั่งสมาธิ พอหาวนอนหลับหง เขาเอาระบองตีศีระชะ..เป๊ก! พอลูกศิษย์มองเห็นอาจารย์ ขอบคุณครับที่ช่วยเอาระบองมาตีศีระชะผม มาเตือนผม ขอบคุณครับ พวกเราเป็นแม่ชื้ออยู่นี่นะ จะขอบคุณกันได้มั้ยนี้ ชีทุกองค์ถ้าเราง่วงนอน ให้ชีคำฟ้าเอาระบองมาตีศีระชะ...เป๊ก! ขอบคุณครับ ว่าได้มั้ย ให้เข้าใจชี ที่นี้มันวัดกันอยู่ที่ว่ากิเลสของเรากับของเขามันจะยอมขนาดไหน ดูก็ได้นี้นะ แต่ว่าเป็นอาจารย์เขา มันยิ่งยาก ไม่มีใครกล้าเตือน เกรงใจ

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๕๙

๑๓๘

ตั้งใจทำดี ต้องดี

ผู้คนประชาชนมาวัดป่าพงก็มาดูแม่ชี มาดูพระ มาดูข้อปฏิบัติอย่างนี้เขาไม่ต้องไปถามอะไรหรอก ก้าวเข้ามาในวัด มองไปดูกุฏิพระ กุฏิของชี สถานที่วัดมันสะอาด เก็บสิ่งของเป็นสัดส่วนไว้เรียบร้อยอย่างสมณะ มันเกิดความเลื่อมใสแล้ว ไม่ต้องเทศน์หรอก อะไรที่มันเกาะเกาะระรานช่วยกันเก็บ ช่วยกันรักษา อันนี้แหละคือเทศน์ละ คนเลื่อมใส ไ้ต้นไม้อยู่ในป่า ดอกไม้มันเคຍเทศน์ให้เราฟังมัย แหม! ฉันชอบเหลือเกิน หอมเหลือเกิน ดอกไม้มันได้เทศน์มัย มันเกิดตามธรรมชาติของมันเท่านั้นละ ไ้คนไปชอบมันเอง

อันนี้ก็เหมือนกัน ลักษณะอันนี้เป็นธรรมชาติในตัวของมัน เราไม่ต้องไปเทศน์อะไรให้มันมากหรอก เราปฏิบัติของเราเท่านั้น ละ อาตมายังเคยคิดเลยว่าการสร้างวัด อาตมาไม่เห็นอื่นไกล นอกจากเรื่องปฏิบัติ ไม่ต้องไปขอร้อง ไม่ต้องไปออกการ์ด มันอยู่ในข้อปฏิบัติทั้งหมดนะ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ เกลัซ ไม่อยู่นอกเหนือนี้ เราปฏิบัติดีเถอะนะ ปฏิบัติให้มันดีในเราเถอะ ไม่ต้องไปร้องขอหรอก

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๕๙

๑๓๙

เสื่อมเพราะอะไร

เรียนปริยัติธรรมเมื่อรู้แล้วแต่ไม่ปฏิบัติ ก็เหมือนกับคน
ทำนาไม่เอาข้าว ทำสวนไม่เอาผัก ทิ้งไปไม่เกิดประโยชน์อะไร
อย่าไปเข้าใจว่าเราเรียนปริยัติแล้วรู้จักปริยัติ เข้าใจอะไรดีแล้ว
มันไม่ใช่อย่างนั้น ทุกวันนี้การปฏิบัติก็ปฏิบัติตามปริยัติที่เรา
เราเรียนมาทั้งนั้นนั่นแหละ

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๖๐

ปริยัตินี้เปรียบประหนึ่งว่าลูกตาของเรา

ลูกตาของเรา ถ้าเราดับมันไว้มันก็ไม่มีแสง ไม่สว่าง เมื่อไม่สว่าง ก็ไม่เห็นแสงไม่เห็นสี ไม่เห็นช่องไม่เห็นทาง อันนี้ก็เหมือนกันฉันนั้น

ปริยัตินี้เหมือนลูกกะตา เช่นว่าดูทางไปก่อน ไม่ว่าจะเดินทางไปทางไหนก็ต้องอาศัยลูกกะตามองไป คือตามองไปเท่าที่เดินไปด้วย กระทำกิจกรรมต่างๆ จึงต้องอาศัยลูกกะตาเป็นผู้บุกเบิกไ้ความมืดไ้ความมัวเป็นธรรมดาของมัน

ปริยัตินั้นก็เหมือนกัน ถ้าเรารู้จักเอามาใช้มันก็เกิดประโยชน์ ถ้าไม่นำมาใช้มันก็ไม่เกิดประโยชน์ เหมือนกับเรามีมิดเล่มหนึ่ง เราลบมันไว้คม แล้วนำไปเก็บไว้ไม่นำมาใช้ มันก็ไม่เกิดประโยชน์ ถึงจะคมแต่เราไม่นำมาใช้ เก็บมันไว้ก็ไม่เกิดประโยชน์ ฉะนั้น เมื่อเรารู้ปริยัติควรน้อมเอามาปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ **การรู้ปริยัติแล้วไม่นำมาใช้ก็เหมือนชาวนาทำนาไม่เอาข้าว ชาวสวนทำสวนไม่เอาผัก ก็ไม่เกิดประโยชน์** เรียนรู้ปริยัติก่อนให้เกิดปัญญา แล้วค่อยคิดเดินดูตงค์ เรื่องเรามาเรียนรู้อาเดินดูตงค์มันมีความหมายอย่างไร แล้วค่อยเดินดูตงค์ ให้รู้เรื่องอันนี้มันก่อนจึงไปว่าทำนามีประโยชน์อย่างไร ให้รู้จักประโยชน์ของการทำนาแล้วค่อยทำนา ทำไร่มีประโยชน์อย่างไรเรารู้จักประโยชน์ ของการทำไร่จึงค่อยทำไร่ ดูตงค์ไปเพื่ออะไร เพื่อประโยชน์อะไรดีกว่า

ความอดทนเป็นแม่บทของธรรมะ

ทุกสิ่งทุกอย่างในร่างกายเรานี้มีใจเป็นผู้รับภาระหนักที่สุด เพราะอายตนะทั้งหลายรับอารมณ์ใดๆ แล้วก็ส่งมาที่ใจทั้งนั้น **ทุกข์มากเพราะคิดไม่ถูกทาง** เหมือนเรามีเรือลำเล็กบรรทุกได้ที่สะพาน้อย ทุกข์เพราะลูกเนื่องจากความรักเป็นเหตุ รักที่ถูกทางคือรักด้วยธรรมะ ศาสตร์ทุกศาสตร์ดีอยู่แต่ว่ามันไม่ยิง พุทธศาสตร์คือศาสตร์ที่ดียิ่ง ไม่มีพิษมีภัย มีแต่ความสงบ

บุคคลที่สอนยากพระพุทธรองค์ท่านให้ทิ้ง เหมือนสารดีฝึกฆ่า ให้อริจกตัวของเราอย่าไปคิดในแง่ที่จะเป็นทุกข์ ทุกข์เมื่อไรนั้นแหละตกนรกแล้ว ทุกข์เพราะอะไร ทุกข์เกิดที่ไหนให้ดับที่นั่น

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๖๑

๑๔๒

ทุกข์เมื่อไร ตกนรกเมื่อนั้น

เมื่อเราสร้างลูกขึ้นมา สร้างทรัพย์สมบัติขึ้นมาแล้วเป็นทุกข์
นั่งร้องไห้ ทำไมจึงเป็นอย่างนั้น เราจะหามาทำไมถ้าหามาแล้วมัน
เป็นทุกข์ เอาไปทิ้งเสียบ้าง ถ้ามันมากเกินไปรักษาไม่ไหวก็แจก
ขอกทานไปเสียบ้าง รวยแล้วเป็นทุกข์คิดคิดว่าทุกข์ทำไม ถ้าหามา
เพื่อจะให้มีความสุขแล้วต้องมานั่งเป็นทุกข์ร้องไห้อยู่เพราะอะไร
บางคนก็คิดถึงอยู่แต่ลูกหลานทรัพย์สินสิ่งของเท่านั้น ให้เข้าใจ
ว่าเมื่อโยมเป็นทุกข์เมื่อไรนั้นแหละตกนรกแล้วอย่าให้มันตกนรกช
ียากมากหิวกระหายเมื่อไรก็เป็นเปรตเป็นผีแล้ว เมื่อมันละ
อาการของคน เมื่อมี โลก โกรธ หลง ขึ้นมา ความสุขก็ไม่มีแล้ว

การฟังธรรมให้รู้จักโลก อยู่กับโลก โลกอยู่ที่ไหน ไม่ใช่
โลกคือแผ่นดิน โลกคือหมู่สัตว์นี้ โลกคืออารมณ์นี้ ที่มันยั่วยวน
อยู่นี้เป็นทุกข์อยู่อย่างนี้ มันเป็นทุกข์ก็เพราะความคิดของเรา
คิดผิดก็เป็นทุกข์ คิดถูกก็หายทุกข์ นี่เรียกภวานาทั้งนั้น

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๖๑

๑๔๓

อย่าอยู่อย่างขาดธรรมะ

ความวุ่นวายที่เกิดขึ้นมาทุกวันนี้ เพราะธรรมะไม่มีในใจของคน คนเราถ้าไม่มีธรรมะก็เหมือนกันกับสัตว์ สัตว์มันไม่มีธรรมะ เคยเห็นสุนัขไหม เอาข้าวโยนให้ตัวนั้นกิน ตัวนั้นไม่ได้กิน เห็นเข้าก็วิ่งไปเลย กระโดดกัดต ขิงเอาก้อนข้าวไปกินเปล่าๆ ไล่ตัวนั้นก็ได้แต่ร้อง เอ็ง เอ็ง เอ็งไปเรื่อยๆ มนุษย์เราก็ฉนั้น ถ้าไม่มีธรรมะ มีความอิจฉา ความพยาบาท มันก็อยู่อย่างสัตว์นั่นเอง

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๖๒

๑๔๔

วันคืนล่วงไปล่วงไป บัดนี้เราทำอะไรกันอยู่

ความหลงทำให้คนทะเลาะกัน ไม่คำนึงถึงศีลธรรม พุทธ
ศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ยิ่ง รู้แล้ว รู้ปล่อย รู้ละ รู้วาง เป็นความจริง
อยู่ แน่นนอน ที่เห็นว่าไม่แน่นนอนนั้นเพราะความเห็นผิด

ธรรมะเกิดเพราะเหตุ ให้น้อมมาดูที่ตัวเอง อย่าไปดูคนอื่น
ขาดศีล ไม่มีสุข ร้อนเหมือนตกนรกทั้งเป็น พระพุทธองค์ท่าน
ตรัสว่า ทำอะไรไม่เกิดประโยชน์อย่าทำ ธรรมะเกิดมาจากศีล

เมตตามี ๒ อย่าง เมตตาเฉพาะอย่างในพรหมวิหาร ๔
และเมตตาอภัยมัญญาไม่มีประมาณ เจ้าหน้าที่ที่จะไปทำงานกับ
ชาวบ้าน ควรมีเมตตาธรรมและการรู้จักสมมุติบัญญัติของแต่ละ
ท้องถิ่นนั้น

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๒๒

แสงบุญให้ละบาป บุญอยู่ที่ใจ

อารมณ์ก็เป็นอารมณ์ จิตก็เป็นจิต คนละอย่างกัน อย่าพูดด้วยความอยาก อย่าคิดด้วยความอยาก อย่าทำด้วยความอยาก ให้รู้มัน ความสงบตามความเป็นจริง คือ เห็นความสงบด้วยปัญญาความเห็นชอบ จิตดีทำอะไร ก็ดีทั้งนั้น ถ้าจิตไม่ดี พูดก็ไม่ดี ทำก็ไม่ดีทุกอย่าง

การปฏิบัติเมื่อถึงที่ของมันแล้วจะถอนออกจากอุปทานเอง เหมือนทานข้าวแล้วรู้จักอิ่มเอง ยิ่งมีคนช่วยมากยิ่งปฏิบัติธรรมได้ดีมาก เหมือนกับฉายไฟไปยังที่มีดจะเกิดแสงสว่างมาก

พระพุทธองค์ท่านตรัสว่า ให้ระลึกถึงความตายจะได้เห็นความไม่เที่ยง สิ่งที่เราจะทิ้งได้ก็ต้องเห็นโทษมัน และเห็นประโยชน์ เมื่อเราทิ้งได้ การทำสมาธิไม่ใช่การนั่งอย่างเดียว

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๖๓

๑๔๖

ปฏิบัติเพื่ออะไร

เรื่องสมถะ เป็นเรื่องสงบประเดี้ยวประด้าวเท่านั้น สงบเป็นฐานของวิปัสสนา วิปัสสนาก็คือความรู้แจ้ง รู้เรื่องแจ้งชัดขึ้นกว่าเก่า วิปัสสนาไม่ใช่สงบเฉยๆ ถ้าเสียงมันมากก็หนีไปอยู่ในป่าที่ไม่มีเสียง ถ้าลูกมากก็หนีไปอยู่ในป่าที่ไม่มีลูก เมื่อไม่ได้เห็นลูกไม่ได้ยินเสียงก็สงบ

สงบอย่างนั้นก็คล้ายกับเราเป็นแผล เย็บแผลชะเอายาปิดเข้าไปปากแผลก็หายสนิท แต่ข้างในมันยังอยู่ อักเสบขึ้นมาอีกก็ผ่าตัดอีก เย็บอีก ใสยาอีก บาดแผลก็สนิทอีก แต่ข้างในมันอักเสบอีกแล้ว ยังไม่สนิทนี่ นี่เรียกว่าสมถะ วิปัสสนานั่นแหละแผลเก่าเราต้องควักเนื้อร้ายออกเสียก่อน ให้ดีมาจากข้างใน อย่าไปเย็บกัน ให้ดีเสียก่อนแล้วถึงค่อยปิดมัน เอายาใส่ฉีดยาให้ดีจากข้างในมาหาข้างนอก เมื่อข้างนอกดีปั๊บ ข้างในมันดีอยู่แล้วก็ไม่อักเสบขึ้นมาอีก นี่เราเรียกว่าวิปัสสนากับกรรมฐาน

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๖๓

๑๔๗

ไก่เข้าวัด

บางคนมาวัดแต่ไม่เคยเข้ามาในศาลาเพื่อฟังธรรม ไปนั่งอยู่ข้างนอก คอยกันอย่างโน้นอย่างนี้กับลูกหลานไม่รู้เรื่อง นี่ไม่ใช่เป็นคนเข้าวัด เข้าวัดมาเหมือนไก่ ไก่มันมีลูกอ่อนมันก็เข้าวัด พาลูกพาหลานมาเข้าวัด มาเขี่ยเอาขี้หมูขี้หมาเท่านั้นไม่ได้มาหาอะไร อันนี้คือเข้าวัดไม่ถูก เข้ามาวัดไม่เห็นวัด เข้ามาวัดไม่เห็นพระ เหมือนปลาอยู่ในน้ำแต่ไม่เห็นน้ำ ไล่เดื่อนอยู่ในดินกินขี้ดินแต่ไม่เห็นดิน

เราทั้งหลายก็เหมือนกัน เข้ามาวัดไม่รู้จักวัด เข้ามาวัดไม่ถึงวัด ปัญหาจึงเกิดขึ้นแก่พวกเราและลูกหลาน เห็นว่ามาวัดแล้วมันจะเป็นบุญและเป็นส่วนหนึ่งที่มนุษย์ทั้งหลายจะต้องมาวัด เห็นพ่อแม่เข้ามา ก็ตามๆ กันมาเรื่อยๆ ผลที่สุดอายุ ๔๐ ปี ๕๐ ปี พุดถึงธรรมะธัมโม ขั้ววัตรปฏิบัติ พุดถึง พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ก็ยังไม่รู้เรื่อง ไม่รู้อะไรเลย

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๖๔

เพราะยังมีทุกข์ มีห่วง จึงสมควรเข้าวัด

บางท่านเข้าใจว่า ถ้าดิฉันสบายร่ำรวยแล้วก็จะค่อยเข้าวัด เป็นสุขแล้วจึงจะเข้าวัด หมดยุติหมดหนี่หมดลินแล้วก็จะเข้าวัด มีแต่คนตายเอาเข้าวัดไปเผาเท่านั้นแหละ...อาตมาว่าถ้าโยมไม่มีห่วง ไม่มีทุกข์ แล้วจะเข้าวัดทำไม เสร็จภาระไม่มีติดหนี่แล้วจะเข้ามาวัดทำไม ไม่ต้องมาหรอก

ตู้ไปที่เขาไซว์อยู่ที่ตลาดวาริน ตลาดเมืองอุบลนะ เขาทำเสร็จหาเซลแล็คไซว์ไว้ขาย เขาจะเอาขวานไปผ่ามันอีกใหม่ จะเอาขวไปไสอีกใหม่ จะเอาเลื่อยไปตัดอีกใหม่ ก็ไม่เอาขวานไปผ่า หรือเอามีดไปตัด หรือเอาเลื่อยไปตัดอีก เพราะตู้นี้มันเสร็จแล้ว ไม่มีที่จะต้องทำแล้ว ไซว์ไว้เฉยๆ เท่านั้น นี้ก็เหมือนกัน ถ้าโยมไม่มีหนี่ลิน ไม่มีอะไรที่จะพัวพัน ไม่มีคามยุ่งยาก มีความสบายทุกประการแล้ว โยมจะเข้าวัดมาทำไม เข้ามาเพื่ออะไร โยมไม่ต้องเข้ามา จะมาทำไมเมื่อไม่มีเรื่องจะให้ทำแล้ว เหมือนกับคนที่ทานอาหารอิ่มแล้วจะกลับมาทานอีกใหม่ งานทำเสร็จแล้วจะมาทำอีกทำไม ที่นี้สะอาดแล้วจะมาทำให้มันสะอาดอีกทำไม

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๖๔

๑๔๙

การปฏิบัติไม่ต้องสงสัย

การอยู่ปริวาสกรรมแล้วทำให้จิตใจสบายนี้ก็เป็นที่ สิ้นพหุต
ปราสาท เป็นการอุปคาลำเค็ลือบแคลงสงสัย ความรู้ที่เกิดจากการ
กระทำเพียรไม่หยุดนี้จะทำให้หายสงสัยไม่ใช่ไปรู้จากที่อื่น มีสติ
อยู่กับการปฏิบัติ ไม่ยึดมั่นถือมั่น ให้ความรู้รู้สึกที่เกิดขึ้นมา
กับจิตนั้น เป็นแต่เพียงสักแต่ว่าเท่านั้น เห็นสังขารตามความ
เป็นจริง ทุกข์ไม่เกิด

รากฐานที่จะต้องปฏิบัติ เป็นคนมักน้อย สันโดษ มีความ
ละเอียดอ่อนบอบ ไม่ประมาทเพราะเป็นของไม่แน่นอน

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๖๕

โลกตระจิต เป็นจิตที่ไม่มีความยึดมั่นถือมั่น

ความยึดมั่นถือมั่นทำให้เกิดภพ-ชาติ ความสงบอยู่ที่ไหน เทียบหาความสงบ สัมมาทิฏฐิ ความเห็นชอบอยู่ที่ไหน ก็ไม่ค่อยสบายเหมือนปลาตัวใหญ่อยู่หนองเล็ก ไม่เหมือนปลาตัวเล็ก อยู่หนองใหญ่ ให้รู้จักประเพณี ธรรมะเป็นประเพณีรวมของ วัฒนธรรมทั้งหลาย เมื่อเรายังไม่รู้จักประเพณีเขา ไม่รู้จักภาษาเขา อย่าเพิ่งไปถือตัวในที่นั้น

คนเราหวังจนเกินไป บางครั้งเดินไปข้างๆ ธรรมะก็ไม่รู้จัก อยู่กับธรรมะก็ไม่รู้จักธรรมะ อริยาบถเสมอกัน คือทำจิตให้มี ปัญญา รู้อยู่เสมอ เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อยู่ทุกอริยาบถ อย่าไปยึดมั่นถือมั่น

โลกเขาทำงานอันนั้นเพื่อต้องการอันนี้ ทางพุทธศาสนา ท่านสอนว่า ทำงานเพื่อไม่ต้องการอะไร ให้นอกเหตุเหนือผล นอกสุขเหนือทุกข์ นอกเกิดเหนือตาย คนเราไม่ออกไปนิพพาน เพราะกลัวไม่มีที่อยู่ เห็นธรรมะก็เห็นพระพุทธรเจ้า หายสงสัย

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๖๖

๑๕๑

บรรลู่ถึง - บรรลู่ธรรม

เราทุกคนโดยมากถ้าได้ยินว่า บรรลู่ธรรม ก็เข้าใจว่า ศัพท์นี้สูงมาก จึงว่าชาตินี้เราคงจะไม่ได้บรรลู่ นี้เข้าใจกันไป อย่างนั้น ความเป็นจริงถ้าว่าอันนี้มันบาป เรายังไม่เห็นชดละบาป ไม่ได้ อันนั้นก็ยังไม่บรรลู่ธรรมเท่าที่ควร ฟังไปพิจารณาไป ปฏิบัติไปจนเห็นชัด เห็นโทษแน่นอนแล้วว่าเป็นการกระทำไม่ดี จนไม่กล้าจะทำอีกต่อไป ไม่กล้าจะเก็บไว้เป็นพืชรพันธุ์อีกต่อไป ต้องวางทิ้งไปเพราะเห็นโทษมัน

แต่ก่อนเราเห็นโทษท่านว่าบาปๆ เราก็ว่าบาปเหมือนกัน แต่ก็ยังทำบาปอยู่ ทำผิดอยู่ ชั่วอยู่ ก็เรียกว่าเรายังไม่บรรลู่ถึงธรรม ผู้บรรลู่ถึงธรรมก็คล้ายกับเรามองเห็นงูเห่า งูอสรพิษที่เลื้อยไปๆ เรายุ้จักว่างูนี้เป็นอสรพิษ พิษงูนี้มาก ถ้ากัดใครก็ตายเสียหาย เห็นงูเห่า งูสามเหลี่ยม เรายุ้ว่ามันมีพิษอย่างร้ายแรงกัดคนต้องตาย ไม่ตายก็เจียนตาย นี้เรียกว่า เรายุ้จักงูตามความเป็นจริง ไม่กล้าที่จะไปจับงูอีก ใครจะบอกก็ไม่กล้า อันนี้เรียกว่าบรรลู่ธรรม บรรลู่ถึงงูเห่า งูสามเหลี่ยม บรรลู่ถึงพิษของมัน

ความชั่วทั้งหลายนี้ก็เหมือนกัน ถ้าเราเห็นโทษมันชัดไป ยากหรือ ฆนั้ของมันเอง ขอเพียงเราปฏิบัติไปๆ พิจารณาไปก็ จะรู้เอง เมื่อบรรลู่ถึงธรรมเมื่อไรก็จะเป็นธรรมะ ก็จะรู้จักธรรมะ

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๖๗

๑๕๒

เอาใจฟัง อย่าเอาหูฟัง

เพราะไม่ถึง ไม่เข้าใจ บรรลุเป็นศัพท์สูง เป็นศัพท์ธรรมะ
การบรรลุธรรมะเป็นการเข้าไปถึงธรรมะ

มนุษย์ที่ผิดปกติมี ๒ อย่าง ผิดปกติในทางสูงเป็น
พระอริยเจ้า ผิดปกติลงข้างล่างก็คือคนบ้า ทุกวันนี้มนุษย์เป็น
ปกติ ถ้าผิดปกติไม่ดีก็ชั่ว บางคนก็คิดว่าเกิดไม่ทันพระพุทธเจ้า
คงจะไม่มีทางบรรลุธรรมะได้ ความจริงแล้วพระพุทธเจ้ายังอยู่
พระพุทธเจ้าคือธรรมะ สัจธรรม เครื่องตรัสรู้ยังอยู่

คนไทยรับศีลแล้วยังไปฆ่าสัตว์อยู่ ฝรั่งงง พระพุทธศาสนา
สอนตรงหัวใจแต่คนไม่ค่อยสนใจ ปฏิบัติให้สม่ำเสมอเหมือน
หยุดแห่งน้ำ ต้องอดทน ขึ้นตรงต่อพระพุทธเจ้าองค์เดียวเท่านั้น
ศีลคือละความชั่ว สมาธิคือความตั้งใจมั่น ปัญญาคือความรอบรู้
หลักพุทธศาสนาก็คือ ศีล สมาธิ ปัญญา

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๖๗

๑๕๓

บุคคลมีปัญญาไม่เหมือนกัน บางคนต้องสอนมาก

บางคนไม่ต้องสอนมากปล่อยให้รู้เอง รู้อารมณ์ว่าเป็นของไม่แน่ทั้งนั้น การปฏิบัติทั้งหลายมีความอดทนเป็นแม่บททั้งนั้น ไม่รู้จักทุกข์ไม่รู้เหตุของทุกข์ เหมือนปลาอยู่ในน้ำไม่เห็นน้ำ รถยนต์มีแสงสว่างที่ตาแต่รถยนต์เองมองไม่เห็น โลกเรามีแต่เรื่องความพอดี แต่ความไม่พอดีอยู่ที่ใจเรา ความสุขกับความสงบเป็นคนละอันกัน

สมมุติ วิมุตติ เปรียบเสมือนมะม่วงใบเดียวกัน การประพฤติปฏิบัติเหมือนพายเรือทวนกระแสน้ำ พุดถึงข้อวัตรปฏิบัติของพระภิกษุสามเณร

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๖๘

๑๕๔

ธรรมจักร

ตัวรถยนต์มันไม่มีความสว่างแต่เขาทำตาให้มัน ตารถยนต์มีแสงสว่างเกิดที่ตา ความเป็นจริงรถยนต์มันไม่เห็นอะไรเลยจะมีประโยชน์เฉพาะคนนั่งรถยนต์เท่านั้น แสงสว่างเกิดจากรถยนต์ รถยนต์ไม่ได้สว่างหรือ ไม่ได้เห็นอะไรทั้งนั้น คนที่นั่งรถยนต์ได้เกิดประโยชน์ ได้เห็น นี้เรียกว่า แสงสว่างเกิดแต่ตัวรถยนต์ รถยนต์ไม่รู้เรื่องคนอื่นรู้เรื่อง ลักษณะแบบนี้มีมากที่เรามีความรู้กันมากๆ แต่ทำไมยังให้ทุกข์เกิดขึ้นมา ก็เหมือนรถยนต์นั้นแหละ มีแสงสว่างแต่ไม่รู้จักคือมองไม่เห็น คนมีความรู้มาก เรียนฟ้ายโลกมาก เรียนฟ้ายธรรมมาก แต่ทำไมไม่กำจัดทุกข์ออกจากใจ ก็เพราะมันไม่เห็น ไม่รู้ทุกข์ ไม่รู้เหตุที่เกิด และไม่รู้จักข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๖๘

๑๕๕

พอดี

การเรียนมากนั้นเป็นอย่างหนึ่ง ที่เป็นจริงไม่ต้องมาก
ไม่ต้องน้อย เรียนให้พอเหมาะสมกับเหตุกับผลเท่านั้น ก็
ปฏิบัติให้ดีให้ถูกต้องได้ตามความเป็นจริง เหมือนน้ำในขันหนึ่ง
พร่องไปก็จะเหลือชั้น ไม่เหมาะสมไม่พอดี ล้นไปก็เปราะ
เปื้อน ที่ว่าไม่เต็มชั้นนั้นไม่เหมาะสม คือมันพร่องอยู่เป็นนิจ
ไม่ได้ประโยชน์ ถ้าจะได้ประโยชน์เท่าที่ควร น้ำนั้นจะต้องเต็มชั้น
พอดี ไม่พร่องและไม่เหลือ นั้นเรียกว่าน้ำพอดีกับขัน ขันก็พอดี
กับน้ำ เป็นเหตุผลที่สมควร...

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๖๘

๑๕๖

กรรมฐาน ๕

คนหลงนี้ ก็หลงว่า ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เป็นของเลิศ
ของประเสริฐ เป็นของสวย เหมือนกับปลาณะ ปลามันกินเบ็ด
มันกินเหยื่อหรือว่ามันกินเบ็ด มันไม่รู้เรื่อง มันจะกินเหยื่อ แต่ที่
กินเข้าไปนั้นเป็นเบ็ด เกี้ยวปากมันไว้หลุดไม่ได้ อยากจะออก
ขนาดไหนก็ออกไม่ได้ มันติดแล้ว

เราก็เหมือนกัน เกสา โลมา นขา ทันตา ตะโจ เมื่อเห็นมัน
ชอบมันหลงก็ไปติดในเบ็ดมันซะ เมื่อรู้สึกตัวมันก็เกี้ยวปากไปแล้ว
ออกยาก จะออกไปก็ห่วงลูก ห่วงสมบัติ ห่วงอะไรสารพัดอย่าง
เลยไม่ได้ไปอยู่นั้นแหละ จนตาย นี้ถูกเบ็ดเกี้ยว ไม่รู้ก็หลง
เหมือนกับปลาที่หลงไม่รู้จักเหยื่อ ไม่รู้จักเบ็ด ถ้ารู้จักเบ็ดจริงๆ
แล้วมันก็ไม่ไปกินเบ็ดหรอก มันต้องกินเหยื่อ

ที่เรายังติดในโลกก็เพราะสิ่ง ๕ ประการนี้ว่า มันสวยเลิศ
ประเสริฐ ไปชอบไปสยบอยู่ในสิ่งเหล่านั้นจนจะตาย ความจริงเป็น
เรื่องนิดเดียวไม่ใช่เรื่องมาก เป็นเรื่องเบ็ดเกี้ยวปากปลาเท่านั้น
แหละ ให้เอาไปคิดดูให้ดี

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๖๙

๑๕๗

ผ้ากาสาหวัดสตรีมีอำนาจมาก

บวชครองผ้าแล้วต้องปฏิบัติ พิจารณากรรมฐานทำให้เห็นตามเป็นจริงจึงจะได้ชื่อว่าเป็นพระ ถ้ายังหลงในสิ่งทั้งห้านี้ก็เหมือนปลาหลงกินเหยื่อแล้วติดเบ็ด

อบรมพระการปฏิบัติจิตต้องมีพุทโธเป็นผู้อบรม จิตรู้ยังหลง เพราะรู้ไม่ตื่นไม่เบิกบาน ภาวนาไปเรื่อยๆ ปล่อยวางทิฏฐิมาณะยอม พุทโธชัดขึ้น ภาวนาปัจจุบันเอาไม่แน่เป็นอารมณ์

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๖๙

๑๕๘

เรื่องพระวินัยไม่มีทางจบ เรื่องธรรมะต้องทิ้งเหตุทิ้งผล

เพราะธรรมะอยู่นอกเหตุเหนือผล ปฏิบัติธรรมะให้สงบ ต้องปฏิบัติด้วยความปล่อยวาง ยึดอย่าให้มัน อดทนในอารมณ์ รู้เรื่องวุ่นวายแล้วมันจึงสงบ

พระพุทธองค์ตรัสว่าให้อายในสิ่งที่ เป็นบาป มีสติสัมปชัญญะ อยู่เสมอ ขาดสติ ๕ นาที ก็เป็นบ้า ๕ นาที ไม่ชอบทุกข์อย่าไป ยึดไว้ ปฏิบัติให้สม่ำเสมอ มีสติทั้งยืน เดิน นั่ง นอน อย่าปฏิบัติ ด้วยความอยาก ติดในภาพในชาติไม่ปล่อยวาง จึงมีแต่สุขกับทุกข์ ไม่มีภพไม่มีชาติ คือ ไม่มีอุปาทานนั่นเอง การปฏิบัติธรรมนั้น รู้เฉพาะตนไม่ใช่ผู้เ็นบอก

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๗๐

๑๕๙

ที่สุดคือภาวนา

ทานและศีลก็เหมือนกับเนื้อ ภาวนาเหมือนกับเกลือ เนื้อจะอยู่ได้ไม่เน่าก็เพราะเกลือ ทานที่ถูกต้อง ศีลที่ถูกต้องก็เพราะการภาวนา ฉะนั้น การภาวนาจึงเป็นคุณค่าอันล้ำเลิศประเสริฐมาก เป็นที่สุดท้ายของบารมีทั้งหลายนั่นเอง

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๗๑

๑๖๐

สู่จุดเดียวกัน

ให้เข้าใจว่า ธรรมะนั้นไปรวมแห่งเดียวกันเท่านั้นไม่มีที่อื่น
**ถ้ารู้จักต้นสายปลายเหตุของธรรมะ มีจุดหมายปลายทาง
ที่แท้จริงแล้ว ตกไปในกลุ่มไหนก็ไม่หลง** เหมือนกับเอาเงาะเอา
ลำไยไปคละกัน อยู่ในกระจาดใบเดียว เราจะหยิบเอาลำไยก็จะ
ถูกแต่ลำไย จะหยิบเงาะก็จะถูกแต่เงาะทั้งนั้น ไม่ไปถูกลำไยหรอก
ถ้าเราปฏิบัติธรรมะไปในกลุ่มไหนก็ช่าง ถ้าเรารู้เรื่องความจริงใน
ธรรมะนั้นก็ไม่มีที่ผิดหรือ

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๗๓

๑๖๑

บารมีคือทำบ่อยๆ

เปรียบผู้ปฏิบัตินั้น เป็นบุรุษคนหนึ่งที่ยากจะปลุกต้นไม้ ลักต้นก็ไปหาต้นไม้มา เอามาซุดหลุมเอาต้นไม้ลงในหลุม เอา ดินมากลบ ให้น้ำ ให้อุ๋ยไป การรักษาแมลงไม้ทั้งหลายนั้นล้วนแต่ เป็นเรื่องของเรา เท่านั้นเรื่องของเราทั้งหมดแล้ว เรื่องของต้นไม้จะ โตเร็วหรือช้าก็อย่าไปบังคับมันเลย บังคับไปก็เป็นทุกข์ ปลุก แล้วก็นึก แหม เมื่อไรจะโตนะจะได้ผลมัน ไปทวงวันใดเมื่อไร ก็ทุกข์ขึ้นมาเมื่อนั้น เพราะอะไร เพราะเราทำงานไม่รู้จักหน้าที่ ของเรา ไปทำงานหน้าที่ของคนอื่นเขา ไปทำหน้าที่ของต้นไม้

ต้นไม้ไม่ต้องการให้คนไปทำหน้าที่ของมัน มันจะทำเอง คนก็ทำหน้าที่ของคน เจ้าของผู้ปลุกต้นไม้ก็ทำหน้าที่ของเจ้าของ ให้น้ำให้อุ๋ยรักษาแมลงต่างๆ ไปเรื่อยๆ เป็นหน้าที่ของเรา ถ้าเรา ไปทำหน้าที่ของต้นไม้ แหมมันนานกว่าจะโต เดี่ยวดึงขึ้นให้สูง ใ้หมันโตขึ้น มันก็ตายนะซี นี่ไม่ใช่เรื่องของเรา เหมือนกับเมื่อเรา ทำศีลของเราดีแล้ว เมื่อเราพยายามทำสมาธิของเราดีแล้ว ปัญญาก็เกิด ค่อยๆ ทำอย่างนี้ ปฏิบัติอย่างนี้ คิดได้อย่างนี้ มี หลักเปรียบเทียบอย่างนี้ก็สบาย นี่อาศัยการเกื้อกูลของเรากับ ต้นไม้ ต้นไม้จะดีจะงามก็เพราะเรามีความเกื้อกูลกับต้นไม้เป็น ปฏิบัติ ส่วนที่จะโตเร็วโตช้าก็ปล่อยให้มันเป็นบุญวาสนาบารมีของ เรา แต่อย่าทิ้งไปเฉยๆ ต้องสร้างบารมีเรื่อยๆ ไป

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๗๕

๑๖๒

สัมมาปฏิบัติ

จงพากันตั้งใจ ไม่ใช่นั่งหลับตาให้มันมีปัญญาอย่างเดียว
ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ นี้อยู่เสมอ ถ้าเราตื่นอยู่เสมอเราจะ
รับรู้ศึษาอยู่ตลอดเวลา ข้างนอกเห็นใบไม้ ลัต์ว์ต่างๆ ก็จะได้ศึกษา
ตลอดเวลาโน้มเข้ามาอุปนยิกรรม ให้เห็นชัดในตัวเป็นปัจเจกตั้ง
แม้มีอารมณ์ภายนอกกระทบกระทั่งเข้ามาก็เป็นปัจเจกตั้งสมา
ไม่มีที่

พูดง่ายๆ เหมือนเขาเผาถ่าน เตาถ่านเผาอิฐนะเคยเห็นไหม
ถ้าเขาทำถูกแล้วเมื่อก่อไฟขึ้นหน้าเตาลักสองวาหรือสองคอกหรือ
เมตรหนึ่ง มันจะดูดควันไฟเข้าไปในเตาหมดเลย... ถ้าเขาทำเตา
เผาอิฐถูกเรื่องถูกลักษณะ แม้จะก่อไฟอยู่หน้าเตาลัก ๒-๓ เมตร
เมื่อมีควันไฟมันจะดูดเข้าเตาไปทั้งหมดไม่มีเหลือ ความร้อนจะ
เข้าบรรจุในเตาทั้งหมดไม่มีหนี เหมือนกับเมรุเผาศพ ถ้าเขาทำ
ถูกไฟมันจะดูดดูดเข้าไปทั้งหมดความร้อนจะเข้าไปทำลายเร็วที่สุด
ความรู้สึกของผู้ประพฤติปฏิบัติก็เหมือนกัน เมื่อเป็นเช่นนั้น
มันจะมีความรู้สึกจะดูดเข้าไปในสัมมาทิฏฐิ์ทั้งนั้น พอตาเห็นรูป
หูฟังเสียง จมูกดมกลิ่น ลิ้นลิ้มรส มันจะดูดเข้าไปให้เป็นสัมมา
ทิฏฐิ์ทั้งนั้น

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๗๖

๑๖๓

ส่งข่าวถึงลูกศิษย์ต่างชาติ

สร้างศาลาหลังนี้ สร้างเต็มทีปีสองปีก็เสร็จ ก็นึกกันว่า มันยาก ความจริงมันไม่ยากหรอก ยากเมื่อไร ก็ยากเมื่อสร้างเสร็จแล้ว ที่เราจะบำรุงรักษาศาลาหลังนี้ หลายปีก็ไม่เสร็จ ต้องรักษากันเรื่อยๆ ไป บวชมาแล้วก็เหมือนกันยังแค่ปฏิบัติเป็นพระสมมุติ จะเป็นพระไม่ใช่เพียงแค่นี้ ข้อวัตรปฏิบัติของพระยังมีอีกมากเหลือเกิน สิ่งที่เราไม่รู้ยังมีอีกเยอะ รู้แต่ว่าบวชเป็นพระวันนี้ได้เป็นพระโดยสมมุติกัน อย่าไปเพลินดีใจว่าเราเสร็จแล้ว สร้างศาลาหลังนี้คิดว่าเสร็จแล้วจะจบเรื่อง นี่มันยังไม่จบต้องรักษากันไปอีก อีกหลายชั่วชีวิตคน

จากเทปพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๗๗

๑๖๔

ต้องให้ดีพอดี ถึงจะดี

โดยมากคนชอบเอาชนะคนอื่นทั้งนั้นแหละ มันถึงทุกข์
อย่างไรล่ะ ไม่ชนะตนเองจะสบายเมื่อไหร่ จะเอาชนะคนอื่นก็
ทุกข์เท่านั้นแหละ เรื่องนี้คนเรียนข้ามไป เรียนสูงๆ แล้วมันข้าม
ไม่เรียนพอดีไม่ถูกสิ่งที่พอดีก็ใช้ไม่ได้ ความดีก็เหมือนกัน โยม
จะเอาดีๆๆ ต้องให้ดีพอดีนะถึงจะดี ถ้าดีเกินไปละก็มันจะร้าย
อายุก็เหมือนกัน อยากได้ยีนๆ นานๆ จะดีมัย เออ...ให้อายุมัน
ขวัญยีน อาตมาป่วยก็มาขอให้หลวงพ่อยุ่ยีนถึงร้อยสองร้อยปี
อืม...อย่ามาดูถูกพระเลย มาแข่งพระทำไมเล่า เห็นคนแก่ๆ มัยนั้น
ไปไม่ได้ต้องนอน กินข้าวก็ไม่ได้ โยมชอบมัยล่ะ ทำไมจะให้
หลวงพ่อเป็นอย่างนั้น โยมจะเอามัย อาตมาว่าจะมีประโยชน์อะไร
ถ้าอยู่นานๆ แล้วสบายก็ดีซี อายุมากๆ มันช่วยเจ้าของไม่ได้ จะ
ดียังไง ความรักพ่อแม่ของลูกหลานก็พิถีพิถันประเดี้ยวประด้าว
เท่านั้น ปรนนิบัตินะ ถ้าป่วยนานๆ ๕-๖ ปี จะตายก็ไม่ตาย จะ
เป็นก็ไม่เป็น เตี้ยก็เปื้อเท่านั้น บางวันก็ลืมนำข้าวให้กิน ลองดูซิ
ลูกเราก็ดี ลูกเขยก็ดี ลูกสะใภ้ก็ดี มันจะรักเราขนาดไหน ถ้ามัน
กินพอดีแล้วมันก็รักไม่ได้หรอก มันก็ทิ้งเท่านั้นละ

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๗๘

๑๖๕

ก้าวหน้าในวงปฏิบัติ

เมื่อมีปัญญาเกิดขึ้นมาก็ละกิเลสได้ เมื่อมีปัญญามากขึ้นไปอีก นิสัยนั้นก็จะเปลี่ยน ของเก่าก็จะทิ้งไป เหมือนเราเข้าไปเก็บเอาผลไม้ เห็นผลไม้ที่ไม่ค่อยดี เบี้ยวๆ ก็เอา ทาบไปๆ ต่อไปไปเห็นผลไม้ที่ดีกว่านั้นอีก เราก็ต้องเทกระจัดผลไม้เก่าทิ้งไป เพราะเห็นเช่นนั้นมันก็เปลี่ยนชนิด จิตใจของเรา ก็เหมือนกัน เมื่อมองเห็นโทษของข้างหลัง ก็ยิ่งจะละทิ้งไปเรื่อยๆ มองไปก็ยิ่งละเรื่อยๆ ไป ที่เราปฏิบัติอยู่นี้ดีกว่าใช่แล้ว ดีแล้ว เมื่อปฏิบัติต่อไปอีก อ้าว...ที่เราเป็นอยู่นี้ยังไม่ละเอียดนี้ มันก็จะละไปอีก

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๗๔

๑๖๗

ดูจิต - รักษาจิต

ฝึกจิตนี้ให้อยู่กับลมหายใจ เรียกว่า การทำใจให้เป็นหนึ่ง ถ้าทำเช่นนี้เราจะรู้จักจิตของเรา จะรู้จักอารมณ์ของเรา แยกออกจากกันเป็นจิต เป็นอารมณ์ ถ้าแยกไม่ออกเราก็เป็นทุกข์ลำบาก ให้โทษอย่างอื่นเรื่อยๆ ไป เช่นว่า จิตนี้บางครั้งเกิดโทษขึ้นมา ไม่ใช่ว่าจิตเกิดเช่นนั้นขึ้น มันมีอารมณ์มากกระทบให้จิตหลงเป็นโทษขึ้นมา เช่น แก้วใบนี้ ถ้าใจเราไม่มีโทษแล้วก็สบาย ใส่น้ำกินสบาย แต่อีกวันหนึ่งจิตไปกระทบซึ่งอารมณ์ ถูกยุแหย่โดยอารมณ์ ทำให้จิตโกรธซึ่งมากที่สุด เราอาจจะเอาถ้วยใบนี้หุ้มไปที่ดินก็ได้ แล้วมันก็แตก

อย่างนี้มันเกิดโทษ คือเราไม่รู้เรื่องจิตของเรา ว่ามันเกิดกิเลสอย่างนั้น ความเป็นจริงถ้วยใบนี้ไม่มีอะไร จะเอาขว้างไปให้มันแตก ก็ไม่มีอะไร จะวางไว้ก็ไม่มีอะไร ทุกวันๆ ถ้วยใบนี้มันมีประโยชน์ถ้าใจมันดี ถ้าใจมีกิเลสขึ้นมาจะเอาถ้วยไปขว้างทิ้งให้แตกก็ได้ ถ้วยกับจิตนี้ก็ไม่ใช่ว่าจะเป็นอย่างนั้นทุกวัน ถ้าเป็นทุกวันเห็นจะไม่มีถ้วยใส่นะ ที่นี้จิตที่เกิดขึ้นมาเป็นทุกข์ เห็นอันนี้ไม่ชอบใจก็ทิ้งไป ความเป็นจริงไม่มีอะไร ที่อยู่อย่างนี้ เพราะความเห็นผิดเกิดขึ้นมาเป็นกิเลสเท่านั้น จึงทุบแก้วนี้ทิ้งไป ทุบถ้วยนี้ทิ้งไป

ความเป็นจริงทำเช่นนั้นไม่มีประโยชน์หรอก ถ้วยใบนี้ก็เป็นของมันอยู่อย่างนั้น ขนาดนั้นเราก็ยังไม่รู้จักตัวของเรา ไม่รู้จักแก้ไขตัวของเรา ถ้าเป็นแต่เช่นนั้นก็ขอความช่วยเหลือทั้งหมดเท่านั้น เราไม่แก้จิตของเจ้าของ โทษอยู่ตรงนี้ แต่ไปให้โทษใครคนอื่นอย่างนั้น นี่เรียกว่าอาการของจิตเป็นอย่างนี้ เราหลงไหลอารมณ์อันนี้

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๘๑

๑๖๘

อย่างไรคือภavana

เหมือนกับเรามีไก่อยู่ตัวหนึ่ง เอากรงใส่ ใส่อยู่ในนั้น ให้มีกรงอยู่อันเดียว ไก่ที่อยู่ในกรงมันไม่ออกไปจากกรง แต่ว่า มันเดินไปเดินมาได้อยู่ในกรง อากาที่มันเดินไปเดินมานี้ ไม่เป็นอะไร เพราะมันเดินไปเดินมาอยู่ในกรง กับความรู้สึกของ จิตขณะที่เรามีสติสงบอยู่นั้น เมื่อมีความรู้สึกในที่สงบ ไม่ใช่เป็น เรื่องที่ทำให้เราวุ่นวาย เมื่อคิดและรู้สึกก็รู้สึกอยู่ในความสงบ ไม่เป็นอะไร

บางคนเมื่อมีความรู้สึกขึ้นก็ไม่ให้มันมีอะไรอย่างนี้ นี่ก็ ผิดไป มีความรู้สึกอยู่ในที่สงบ รู้สึกแต่ก็ไม่รำคาญ มันมีสงบอยู่ อันนี้ไม่เป็นอะไร ตัวที่สำคัญก็คือ ถ้ามันออกจากกรงไป เช่นว่า เรามีลมหายใจเข้าออกอยู่อย่างนี้ แต่ก็ลืมนิดไป ไปเที่ยวในบ้านใน ตลาด ไปเที่ยวหมู่บ้านอย่างนี้ บางทีครึ่งชั่วโมงถึงจะมา อะไรนั้นจะ ตายก็ไม่รู้เรื่อง นี่ตัวสำคัญระวังให้ดี ตัวนี้สำคัญ มันออกจาก กรงไปแล้ว มันก็ออกจากความสงบไปแล้ว ต้องระวังต้องมีสติ รู้เมื่อไรต้องพยายามดึงมันมา จะว่าดึงมันมาก็ไม่ใช่ว่าดึงมัน หรอก ตัวนี้ไปที่ไหนก็จะเปลี่ยนความรู้สึกทั้งนั้น ให้อยู่ที่นี้ก็อยู่ ที่นี้ มีสติที่นี้เมื่อไร มันก็อยู่ที่นี้ มันไม่ได้ไปไหนหรอก ความ เปลี่ยนแปลงอยู่ที่จิตเท่านั้น ลังเกตว่ามันไปโน่น ความเป็นจริง มันไม่ได้ไป มันเปลี่ยนแปลงอยู่ตรงนี้ พอเรามีสติคิดขึ้นมามันก็จะมาทันที มันไม่ได้มาจากอะไร มันรู้สึกอยู่ที่นี้เอง

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๘๒

๑๖๙

การทรมานจิต

คนชอบจะเห็นแก่ตัว แต่ไม่ค่อยรู้จักเจ้าของ จะรู้ได้ในเวลาไหนก็จะรู้ได้ในเวลาเราหิวอาหารมาก แอปเปิ้ลผลหนึ่งขนาดนี้ อีกลูกหนึ่งขนาดนี้ เราจะแบ่งให้เพื่อน แต่ก็คิดแล้วคิดอีก อยากจะให้เพื่อนก็อยากให้ แต่ว่าอยากจะทำเอาลูกเล็กๆ ให้ จะเอาลูกใหญ่ให้ก็เสียดายเหลือเกิน มันทุกข์ยากลำบากนะ เอาไปๆ ก็ให้เพื่อน ลูกเล็กๆ ลูกน้อยๆ นั้นแหละ เอาลูกใหญ่ๆ ไว้เอง ความเห็นแก่ตัว ชนิดนี้คนไม่ค่อยจะเห็น เคยไหมการทรมานจิต อยากให้เขา ลูกเล็กๆ ก็อุตสาห์บังคับ เอาลูกใหญ่ๆ ให้เพื่อนไป ให้แล้วมันก็หาย ก็เลิก ก็สบาย นี่ต้องทรมานจิตอย่างนี้ **ต้องบังคับจิตใจให้มันรู้จักให้มันละ ไม่ให้เห็นแก่ตัว เราให้คนอื่นไปแล้วก็สบาย** ตอนที่ยังไม่ให้ก็จะให้มันดีมัยน้อ มันลำบากเหลือเกิน ถ้าตัดสินใจว่าจะให้ลูกใหญ่เขา ก็เสียใจนิดหน่อย แต่เมื่อตกลงให้เขาไปแล้วมันก็เลิก นี่เรียกว่าการทรมานจิตในทางที่ถูกต้อง

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๘๒

๑๗๐

รักให้เป็น

การเลี้ยงลูกต้องมีปัญญา รู้จักช่างหม้อใหม่ นายช่างหม้อตีหม้อกันทั้งวัน เขาตีหม้อเพื่อให้มันเป็นหม้อ ไม่ใช่ตีให้มันแตก ลูกเราก็เหมือนกันต้องคอยสอน ถึงเวลาดุก็ดุบ้าง ดุก็ดุแต่ปากใจเราอย่าไปดุมัน อย่าให้เราเป็นทุกข์ ถึงจิตเราจะไม่ดีเราก็สอนเรื่อยไป เหมือนนายช่างที่เขาตีหม้อก็ตีกันทั้งวัน เจตนาของเขาคือตีให้เป็นหม้อสวยงาม ไม่ใช่ตีให้มันแตก เราก็สอนลูกด้วยวิธีอย่างนั้น

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๘๒

๑๗๑

หนังสือใจ

ให้อ่านจิตเจ้าของนี้ แต่คนก็ไม่ค่อยจะฟัง คนอยากจะอ่าน จะแต่งหนังสือ นักแต่งหนังสือก็จะแต่ง อาตมานี้ใจยังอยาก จะมุ่งเอาหนังสือไว้ในตู้แล้วบิดประตูลูกกุญแจ ไม่ต้องอ่านมัน เลยก็ได้ นั่นละดีมาก แต่คนก็ยังอยากจะรู้อยากจะเห็นอยาก จะเขียน เป็นแต่คนที่เขียน คนที่แต่งหนังสือ อาตมาไม่ต้องการ หรือก็ไม่รู้ที่ปีที่ไม่ได้อ่านหนังสือปฏิบัติธรรมไม่อยู่ในหนังสือหรือ แต่ธรรมที่ชี้ทางอยู่ในหนังสือ คนอยากจะรู้เรื่องก็อ่านแต่หนังสือ ใ้หมั่นรู้ขึ้น บางคนก็ลืมดูใจเจ้าของซะไปดูแต่หนังสือ **ตรัสรู้ธรรม ในหนังสือก็เลยพูดแต่เรื่องในหนังสือเรื่อยๆ** ไป กิเลสฟุ้งก็**ไม่รู้เรื่อง**

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๘๓

๑๗๒

ความรู้ต้องคู่คุณธรรม

ความรู้เหมือนกับมีดเล่มหนึ่ง เราลับให้มันคม คมมาก แต่มีดเล่มนั้นเราเอาเก็บไว้ มีดเล่มนั้นมีทั้งคุณและโทษ ถ้าคนมีปัญญาเอามีดเล่มนั้นไปใช้มีดก็คม คนมีปัญญาเอาไปใช้จะทำประโยชน์ได้ดีมากถ้ามีดเล่มนั้นคม แต่คนไม่มีปัญญาใช้ก็ไปทำลายประเทศชาติ ทำลายความสุข ทำลายความสามัคคีทุกอย่างได้ง่ายเพราะมีดมันคม ความรู้ไปตั้งอยู่ในคนพาล เหมือนเอาคัสตราใส่มือโจร คนร้าย คนพาลมีความรู้เหมือนเอาอาวุธใส่มือโจร มันยิงตะพืด ฆ่าตะพืด ความรู้ตั้งอยู่ในใจบัณฑิต บ้านเมืองประชาชนก็ราบรื่น **ทุกวันนี้ก็มีแต่อาศัยความรู้ บูชาความรู้ ไม่ค่อยบูชาความดีหรือความถูกต้อง** มีความรู้ก็ต้องมีความดีและมีความถูกต้องด้วย ส่งเสริมกันมันก็จะดี แต่ที่มีความรู้แล้วฉันใหญ่ที่สุด ใหญ่มาก อย่างนี้ก็ฉิบหายหมดละ นั่นคือ มีความรู้แต่ไม่มีความดี

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๘๓

๑๗๓

ตัดหาพาไป

ระฆังใบนี้ใครว่ามันโตหรือมันเล็ก (โยมตอบว่า เล็กครับ) เล็กหรือ ไม่ใช่มันโตหรือ อืม เข้าใจอย่างนั้นหรือ นี่มันเป็นรูปนะ แต่ความรู้สึกของเราเป็นนาม รูปมีอยู่ นามก็มีอยู่คือจิตใจ เจตนาของเรา ตัดหาคือความอยากจะทำระฆังใบนี้ให้โตขึ้นเดี๋ยวนี้ก็ได้ ให้เล็กลงเดี๋ยวนี้ก็ได้

คนทุกคนมานั่งอยู่ที่นี่ เห็นระฆังใบนี้ก็ตอบได้ยาก ไม่รู้มันเล็กหรือโตเพราะไม่มีเครื่องวัด ถ้าเอาบาตรมาตั้งตรงนี้จะเห็นว่า ระฆังมันเล็กไม่โตเสียแล้ว แต่ถ้าบาตรไม่มีเสียแล้วอันนี้มันก็โตใหญ่ ทำไม่เป็นอย่างนั้นเล่า ทุกคนหากว่าเห็นระฆังใบนี้มันเล็ก คือทุกคนอยากให้โตกว่านี้ ระฆังใบนี้มันก็จะเล็กลง ความเป็นจริงระฆังใบนี้ถ้ามันอยู่อันเดียวมันก็ไม่โตไม่เล็ก มันอยู่แค่นี้ มีใครทำให้มันเล็กมันโตไม่ใช่ตัดหาหรือ คือความอยากให้มีมันเล็ก อยากให้มีมันโต แต่ระฆังใบนี้ก็ไม่เล็กไม่โต มันอยู่อย่างนี้ นี่เรียกว่าตัดหา

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๘๔

๑๗๔

กัณฺหาธรรม

ทำกรรมฐานให้ทำเหมือนระฆัง ระฆังเอามาตั้งมันก็เฉย ดูเหมือนเสียงมันไม่มีนะ สงบเสียง เมื่อเหตุเกิดมากกระทบขึ้น เสียงก็เกิดขึ้นมา ถ้าเอาตั้งไว้เฉยๆ มันไม่มีเสียง นักปฏิบัติก็เหมือนกัน ต้องเป็นคนมักน้อยอย่างนั้น เมื่อมีปัญหาก็เกิดขึ้น เหตุเกิดขึ้นก็แก้ทุกข้อได้ทันทั่วทั้งที่ ชนด้วยปัญญาของเรา ถ้าอยู่ธรรมดาก็เฉยอย่างนี้เหมือนไม่มีเสียง

ให้ทำอย่างนี้เมื่อถูกปัญหา เมื่ออะไรมากระทบ ตา หู จมูก ลิ้น เต็มตัวก็มีเสียงขึ้นมา มีปัญญา ระเบิดขึ้นมาเหมือนกัน เมื่อแก้ปัญหาก็หยุดตัวไปเหมือนระฆัง เมื่อหยุดดีแล้วก็หมดเสียง ตั้งไว้เฉยๆ

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๘๕

๑๗๕

ทานบารมี

วันหนึ่งๆ เกิดมาเป็นมนุษย์นั้นให้ได้ทำบุญ อย่างน้อยๆ ก็เอาเมล็ดข้าวให้มดกินก็ได้ หรือเอาให้นกกินก็ได้ เอาให้ไก่กินก็ได้ เราทำทุกวันๆ พอมีวันหนึ่งไม่มีให้เลย อย่างนี้เรานี้ก็จะทำบุญอะไรหนอ อย่างน้อยไม่มีอะไรจะให้ทาน **วันนี้เราก็อำนาจให้สบายที่สุดไม่ให้มันโกรธ ใครจะว่าอะไร ก็ช่างมันเถอะ เราทำใจให้สบายที่สุด จะทำอย่างนี้ก็ได้**

จากเทพ/พระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๘๖

๑๗๖

รู้ตื่น เบิกบาน

คนที่ฝันมาก ก็คือมีคนมาโกหกมาก มีอารมณ์โกหกมาก อารมณ์ความรักความเกลียดมันโกหกมากเวลาที่ไม่ได้นอน เวลานอนแล้วจึงโกหกในฝัน พุดถึงเรื่องพระพุทธเจ้าและพระอรหันต์ แล้วท่านไม่ฝัน ฝันไม่ได้ ท่านตื่นคือท่านไม่ได้หลับ คนหลับก็ฝัน แต่จิตใจท่านตื่นอยู่ทั้งกลางวัน กลางคืน อารมณ์มาโกหกจิตใจของท่านไม่ได้ มันกลัวท่านเลยไม่กวนท่าน ลืมตาก็กวนไม่ได้ หลับตาก็กวนไม่ได้ คนธรรมดาที่จะฝันว่า ข้าคน ยิ่งคนนี้ ชกคนนั้น ให้วุ่นวาย

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๘๖

๑๗๗

งานภาวนา

เราสร้างบ้านหลังหนึ่ง สร้างเสร็จแล้วมันเสร็จแต่การสร้างบ้านใช้ใหม่ แต่เราก็ต้องอยู่ในบ้านต่อไป จะต้องทำความสะอาดบ้านตลอดเวลา ไม่ใช่สร้างบ้านเสร็จแล้วเราสบายแล้ว ไม่ใช่อย่างนั้น เราต้องรักษาความสะอาดในบ้านของเราต่อไปเรื่อยๆ เหมือนกับเราทำสมาธิ ทำแล้วก็นึกว่าเราทำสมาธิแล้วบัดนี้เราหยุดแล้ว ไม่ใช่อย่างนั้น ใช้ความรู้มีสติรู้อารมณ์ที่จะมาทำลายสมาธิของเราให้วุ่นวาย ให้เรารู้จัก การยืน เดิน นั่ง นอน ให้มีสติครอบคลุมไปอยู่เรื่อย

เราว่าสร้างบ้านเสร็จจะนอนสบายไม่ใช่เนะ บ้านมันไม่สะอาดจะทำยังไง ต้องเช็ด ต้องถู ต้องกวาดอะไรต่างๆ ทำสมาธิก็เหมือนกัน การกระทำสมาธินั้นไม่ยากหรอก แต่การรักษาสมาธิต่อไปมันยาก การสร้างบ้านก็ไม่ยาก สร้างบ้านหลังหนึ่งไม่กี่ปีก็เสร็จ แต่ต้องรักษาความสะอาดไปอีกหลายปีจนกว่าบ้านมันจะพัง เราอยู่ไปเท่าไร ก็ต้องรักษาความสะอาดบ้านไปเท่านั้น อันนี้เป็นธรรมดา

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๘๖

๑๗๘

พุทธศาสนาไม่มีเสื่อม

ศาสนาเปรียบประหนึ่งกับเกลือ เกลือมีความเค็มอยู่ตลอดเวลา ถ้าใครไปกินเกลือก็ยังคงเค็มอยู่ ถ้าคนไม่กินเกลือก็ไม่เค็ม ฉะนั้นพุทธศาสนาจึงเสื่อมไม่ได้ คนเสื่อมต่างหากไม่ใช่ศาสนาเสื่อม

บางคนจะเห็นพระบางองค์มาปฏิบัติมากกระทำไม่ดี แล้วก็ไปโทษพุทธศาสนา คล้ายๆ กับว่าคนที่ไม่กินเกลือแต่ไปโทษว่าเกลือมันเค็มอย่างนั้นก็ได้เหมือนกัน ความจริงความเค็มของเกลือมันมีอยู่ตลอดเวลา ถ้าหากมีคนเอาเกลือไปกิน ความเค็มมันก็ปรากฏขึ้นมา พุทธศาสนาก็อย่างนั้น..

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๘๗

๑๗๙

ความคิดของไส้เดือน

คนไทยทุกวันนี้ การบวชเรียนเขียนอ่านมันน้อยลง ไม่รู้ว่าเป็นอะไร ไม่รู้ว่าการงานหรือโลกมันเจริญขึ้นก็ไม่รู้ บวชแต่ก่อนอย่างน้อยต้องสื้พรรษา ห้าพรรษา แต่ที่บวชเจ็ดวันก็มี สิบห้าวันก็มี บวชตอนเช้าสึกตอนเย็นก็มี มันจะหมดไปเพราะอย่างนี้ เขาบอกว่าถ้าอย่างนั้นถ้าบวชอย่างท่าน อย่างน้อยต้องห้าพรรษา สามพรรษาอย่างนี้ โลกนี้มันก็ไม่เจริญนะสิ ก็หมดกันหมดบ้านหมดช่อง ไม่มีใครทำมาหากินแล้ว ไม่ทันเขาแล้ว เราก็เลยตอบเขาว่า อันนี้มันเป็นความคิดของไส้เดือน

ไส้เดือนมันจมอยู่ในแผ่นดิน มันกินดินเป็นอาหารตั้งแต่เดิม ถึงแม้กินไปมันก็ยังกลัวว่าดินจะหมด เมื่อถ่ายมามันก็เอาขึ้นบนศีรษะไว้ก่อน มันกลัวดินจะหมด อันนั้นเป็นความคิดของไส้เดือน คนที่คิดว่าโลกนี้จะไม่เจริญมันจะจบไป มันเป็นความคิดของไส้เดือน

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๘๘

๑๘๐

งูกับเต่า

งูกับเต่า ไฟไหม้ป่ามา เต่ามันก็ตะเกียกตะกายไปมันหนีไฟ ไปเห็นงูมันขมวดอยู่ที่ลิ้มตายไปสงสารมันไฟก็ยิ่งลุกลามไปเรื่อยๆ ตัวก็สงสารงู สงสารมันทำไม ก็ขำมันไม่มี มันจะหนียังไง กลัวไฟ จะไหม้มันตายเหลือเกิน สงสารมันก็เลยวนไปช่วยงู งูมันก็เฉย พอดีไฟไหม้ เข้ามาใกล้ๆ แล้วงูมันก็คืบออก เลื้อยไป เต่าก็เลย อยู่ตรงนั้นแหละ วิ่งหนีไฟไม่ทัน ไฟเลยไหม้เต่าตาย

ก็เบรียบให้เขาฟังว่า อันนี้คือความโง่ของเต่า เพราะเขารู้สึกว่ามีขาแล้วเดินได้ ถ้าไม่มีขาแล้วเดินไม่ได้ บัดนี้ไปพบกับงูเข้า งูไม่มีขา เต่าเข้าใจผิดก็คิดว่าไฟจะไหม้มันตาย กลัวเขาจะตาย แต่บัดนี้เรามาตาย เรามีขา เรายังวิ่งไปไม่ได้เลย งูมันใจเย็น ไฟ เข้ามาใกล้มันก็เลื้อยไปพ้นอันตราย

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๘๘

๑๘๑

คิดให้เป็น

สุขทุกข์ทั้งสองอย่างท่านไม่ให้ไปจับมัน อย่าไปหมายมัน มัน สุขกับทุกข์ก็เหมือนกับงู เราเห็นแล้วเราก็ปล่อยมันเลื้อยไป อย่าไปจับเดี๋ยวมันกัด ทุกข์ของฉันมันกัด สุขของฉันมันกัด เหมือนงูนะ สุขก็เหมือนงูตัวหนึ่ง งูอสรพิษ ทุกข์ก็เหมือนหัวงู อสรพิษนั้นแหละ ถ้าเห็นแล้วว่ามันเป็นพิษก็ปล่อยมันไป สุขทุกข์ก็เหมือนหัวงูหางงู ถ้าเราไปจับว่าเหม้มมันสุขเหลือเกิน เมื่อมันหายไปมันจะเป็นทุกข์ขึ้นมา มันมีราคาเท่ากันนั้นแหละ

นี่ให้คิดเป็นธรรมชาติมันจึงจะรู้จัก แต่คนเราไม่ชอบทุกข์ จะเอาแต่สุขทั้งนั้นแหละ มันไม่ใช่ซะ เอาสุขก็เหมือนเอาทุกข์ เอาทุกข์ก็เหมือนเอาสุขนั้นแหละ มันเป็นอย่างนั้น

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๘๙

๑๘๒

รสแห่งธรรม

ลูกแอปเปิ้ลลูกนี้เรามองด้วยสายตาแล้วเราเห็นลูกแอปเปิ้ล แล้วก็เนื้อแอปเปิ้ล เปลือกแอปเปิ้ลเท่านั้น วิสัยเราที่จะเห็นวิสัย เราที่จะฟังว่าลูกขนาดนี้ แต่รสแอปเปิ้ลเรามองดูเราไม่รู้จักหรอก แต่มันมีอยู่ในนั้น จะรู้จักเมื่อไร จะรู้จักเมื่อเราเอาแอปเปิ้ลมา ทานเข้าไป จะรู้จักว่ารสแอปเปิ้ลมีอยู่

ธรรมะที่เราสอนไปก็เหมือนลูกแอปเปิ้ล เขายังไม่รู้จักรสของ แอปเปิ้ลที่แท้จริง เมื่อเขาเอาไปปฏิบัติมันจะรู้จักรสของแอปเปิ้ล เกิดขึ้นมา แล้วก็ อ้อ! รสแอปเปิ้ลไม่สามารถมองเห็นด้วยตาอย่างนี้ ฟังธรรมมันสามารถได้ยินด้วยหู และเห็นด้วยตาไม่ได้ รู้แต่ว่า ยังไม่ถึงมันก็ต้องเอาไปปฏิบัติ ให้ปัญญามันเกิด เห็นเช่นนั้นขึ้น มาก็ถึงจะรู้จักว่า *ปรมัตถธรรม* จะเห็นพระพุทธเจ้าอยู่ตรงนั้น อันนี้มันเป็นธรรมลึกซึ้ง

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๓๐

๑๘๓

เหมือนที่ไม่เหมือน

พูดง่าย ๆ พระอรหันต์เจ้ากับคนบ้านนี้คล้ายกัน พิจารณา
ดูสิ คนไปเห็นพระอริยเจ้า ไม่รู้จักว่าบ้า ด่าก็เฉย อะไรรักก็เฉย
แต่ที่บ้านนั้นรู้อยู่นะ ใ้บ้าจริงๆ นะ ด่ามันก็ไม่โกรธหรอกก็มันไม่รู้
ถ้าดูอาการก็ว่าพระอรหันต์กับคนบ้าเหมือนกัน ต่ำที่สุดก็เป็นบ้า
สูงที่สุดก็เป็นพระอรหันต์

ต่ำที่สุดกับสูงที่สุดเหมือนกันตามลักษณะ แต่ความรู้สึก
ไกลกันมาก ฉะนั้นคนไปพบพระอรหันต์กับคนบ้านนี้ไม่แปลกกัน
ดูก็ได้ ถ้าเขาพูดนี่น่าจะโกรธ เราก็เฉยๆ ปล่อยวาง เขาก็ว่าบ้าแล้ว
ฉะนั้นสิ่งทั้งหลายมันสอนคนอยู่ แต่ไม่รู้จัก นี่มันเป็นปัจจัยตั้ง

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๕๐

๑๘๔

คิดถูก - ทุกข์หมด

ความคิดของคนเกิดมา คือ เกิดแล้วไม่อยากจะตาย จะถูกไหม แก้วน้ำขนาดนี้แหละเราเอาน้ำมาเทใส่ แต่ไม่อยากจะให้มันเต็ม เทไปเรื่อยแต่ไม่อยากจะให้มันเต็ม มันจะได้ไหม คนเกิดมาก็เหมือนกัน เกิดมาแล้วไม่อยากจะตาย คิดอย่างนั้นถูกไหม ถ้าเป็นจริงอย่างนั้น เกิดมาทุกคน ทุกคนไม่ต้องตาย ยิ่งทุกข์มากกว่านี้ ไม่ตายสักคนที่เกิดมาอยู่ในโลกนี้ อย่างนั้นก็กินช็อกโกแลต จะไปตรงไหนล่ะ

นี่เหมือนกับน้ำแก้วนี้ เอามาเทไม่อยากจะให้มันเต็ม มันจะได้ไหม โลกก็เป็นอย่างนี้ เราคิดให้มันถูกส่วน ไม่อยากจะให้มันตายไม่ได้ มันต้องเป็นอย่างนั้น

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๓๐

๑๘๕

ความตายจักมีแก่เรา

ถ้าหากว่าเราไปทำผิดกฎหมายเสียอย่างแล้ว อีกเจ็ดวัน เขาจะเอาไปประหาร โยมจะคิดยังไง คือ เป็นคนมีโทษที่เขาจะประหารแล้ว อีกเจ็ดวันเขาจะประหารจะทำไป อันนี้ให้เอาไปคิดดู ย้อนมาอีก ที่เราทุกวันนี้ก็เป็นคนถูกประหารอยู่แล้ว แต่ไม่รู้ว่ อีกกี่วัน บางทีไม่ถึงเจ็ดวันก็ได้ คุณรู้จักไหม ว่าคุณมีโทษถึงตาย เขาจะต้องประหาร ไม่รู้ก็เฉยๆ ถ้าไปทำผิดกฎหมาย ในบ้านเมือง เขาจับไปประหารในเจ็ดวัน โอ๊ย!... เสียใจหลาย

นี่ มรณสดีคือความตายที่จะประหารคุณอีกวันสองวัน เท่านั้น คุณไม่รู้จักมันไม่ทันคุณก็อยู่สบาย ให้คุณคิดอย่างนั้น มันถึงจะมีศรัทธาในการปฏิบัติธรรมะ ฉะนั้นท่านจึงให้นึกถึง มรณสดี ความตายเสมอ ให้นึกถึงความตายก็กลัว ไม่อยากจะคิด นี่ทำไม่มันจะไม่โง่ละ ที่เราตกเป็นภาพของคนอย่างนั้นทุกวันนี้ แต่เราไม่รู้ตัวเราหรอก ก็อยู่สบาย ถ้าเรารู้ตัวพิจารณามรณสดี ความตายเสมอ เราก็จะรีบทำความเพียรให้พ้นภัย นั่งทำไม่เฉยๆ อยู่ บางคนที่ไม่รู้จักถ้าทำผิดกฎหมายอีกเจ็ดวันจะไปประหาร จะยังนอนได้ไหม จะต้องรีบหาที่ไปที่แก้ไข

จากเทพพระธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา ม้วนที่ ๓๐

ระเบียบการจัดการศาสนสมบัติ อันเป็นมรดกกรรมของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท)

เนื่องจาก พระเดชพระคุณพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ประสงค์ที่จะเผยแผ่พระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติธรรมแก่สาธุชนทั่วไป และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับการสร้างรูปเหมือน รูปหล่อ และเหรียญของพระเดชพระคุณท่านฯ อันจะเป็นการทำให้เกิดความลุ่มหลง และศรัทธาอันเป็นมิถุนาภิภูฏฐิ

เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระเดชพระคุณพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) เจ้าอธิการเลี่ยม จิตธมฺโม เจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง ในนามคณะสงฆ์วัดหนองป่าพงและวัดสาขา จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการฯ ขึ้นชุดหนึ่งเพื่อวางระเบียบการจัดการศาสนสมบัติ อันเป็นมรดกกรรมของพระเดชพระคุณพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า “คณะกรรมการฯ” ที่ประชุมคณะกรรมการฯ ได้มีมติวางระเบียบการจัดการเรื่องดังกล่าวไว้ดังนี้

๑. รูปเหรียญ รูปพิมพ์ รูปอื่น ๆ หรือวัตถุมงคลใด ๆ ที่ทำขึ้นเพื่อให้มีลักษณะเหมือน หรือใช้เป็นสัญลักษณ์แทน หรืออ้างถึงพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ห้ามจัดทำขึ้นโดยเด็ดขาด

๒. รูปหล่อ รูปปั้น รูปแกะสลัก หรือรูปอื่นใดทำนองเดียวกันนี้ ที่เหมือนองค์จริงหรืออ้างถึงพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ให้ทำได้เฉพาะวัดสาขา และตั้งประดิษฐานไว้ที่วัดสาขาเท่านั้น ในกรณีอื่น ๆ ห้ามจัดทำขึ้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการฯ เป็นกรณีไป โดยการขออนุญาตจะต้องทำเป็นหนังสือระบุขนาด จำนวน และสถานที่ประดิษฐานไว้อย่างชัดเจน

๓. ภาพถ่ายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) รูปภาพ ภาพดัดแปลงแผ่นภาพ ซึ่งจัดทำโดยวิธีอื่นใดให้มีลักษณะเป็นภาพพระโพธิญาณเถร

(ชา สุภทฺโท) ตลอดจนสำเนา ซึ่งภาพดังกล่าวจะทำขึ้นใหม่ต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการฯ เว้นแต่จะจัดทำขึ้นเป็นจำนวนเล็กน้อยเพื่อบูชาเป็นส่วนตัวมิได้แจกจ่ายต่อสาธารณะ

๔. คำสอน หรือคำเทศนาของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ที่บันทึกไว้ในรูปของวีดิโอเทป ภาพยนตร์ เทปคาสเซต ซีดี หรืออุปกรณ์อย่างอื่นทำนองเดียวกัน ห้ามทำซ้ำ ทำขึ้นใหม่ หรือแปลเป็นภาษาอื่น หรือดัดแปลงไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการฯ เป็นกรณีไป โดยการอนุญาตต้องกำหนดจำนวนและอุปกรณ์ที่ใช้ ตลอดจนวิธีการเผยแพร่อย่างชัดเจน

๕. หนังสือคำสอนของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ห้ามจัดทำขึ้นใหม่ หรือทำสำเนาขึ้นใหม่ ทำซ้ำ หรือแปลเป็นภาษาอื่น (ต้นฉบับเป็นภาษาไทย) หรือดัดแปลง ไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการฯ ทั้งนี้ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน

การสรุปข้อความจากหนังสือ หรือดัดแปลง ตัดต่อข้อความบางส่วน ของหนังสือจะกระทำมิได้โดยเด็ดขาด

๖. การเผยแพร่ธรรมะหรือคำสอนของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) โดยใช้เทคโนโลยีอื่น ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต เป็นต้น จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการฯ

๗. เมื่อได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการฯ ให้จัดทำขึ้นใหม่ ทำซ้ำ ทำสำเนา หรือเผยแพร่มรดกธรรมตามข้อ ๒-๖ ผู้จัดทำจะต้องนำคำขออนุญาต และคำอนุญาตจากคณะกรรมการฯ ใส่ไว้ในมรดกธรรมที่เกิดขึ้นใหม่ด้วย สำหรับมรดกธรรมที่ผู้ได้รับอนุญาตให้จัดทำขึ้น หากเป็นหนังสือ เอกสาร หรือโดยใช้เทคโนโลยีอื่นใดที่ใช้สำหรับอ่าน ให้นำระเบียบนี้ใส่ไว้เป็นส่วนหนึ่งของมรดกธรรมที่เกิดขึ้นใหม่ด้วย ทั้งนี้ให้ขึ้นอยู่กับการพิจารณาความเหมาะสมของคณะกรรมการฯ ด้วย

๘. หากผู้ใดกระทำการฝ่าฝืนระเบียบนี้ตามข้อ ๑-๗ ที่เกิดขึ้นก่อนวันที่ออกระเบียบนี้ หรือที่จะเกิดขึ้นในกาลข้างหน้า ให้พิจารณาแก้ปัญหาดังนี้

๘.๑ ธรรมชาติหรือคำสอนที่แปลเป็นภาษาอื่นแล้วก่อนออกระเบียบนี้ให้รวบรวมและนำมาตรวจสอบความถูกต้องในการแปล หากพบความผิดพลาดต้องแก้ไข ให้เรียกผู้แปล และผู้จัดทำมารับทราบและดำเนินการ หากไม่สามารถดำเนินการให้เรียบร้อยได้โดยดี ให้ดำเนินการตามข้อ ๘.๒

๘.๒ การจัดการกับการฝ่าฝืนตามข้อ ๑-๗ รวมทั้งกรณีอื่น ๆ ให้คณะกรรมการฯ พิจารณาเป็นกรณีไปโดยพิจารณาถึงเจตนาผู้กระทำ ตลอดจนการให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหของผู้กระทำ หากมีความจำเป็นให้คณะกรรมการฯ มีอำนาจแต่งตั้งบุคคล หรือคณะบุคคล เพื่อดำเนินการกับผู้กระทำ การละเมิดทั้งทางแพ่งและอาญา หรือดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการฯ มอบหมาย โดยยึดหลักประนีประนอมเพื่อดำรงไว้ซึ่งเจตนารมณ์ และชื่อเสียงเกียรติคุณของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) และวัดหนองป่าพงและวัดสาขาเป็นสำคัญ

๙. การมอบหมายให้บุคคล หรือคณะบุคคล ดำเนินการตามข้อ ๘.๒ คณะกรรมการฯ จะต้องกำหนดหลักเกณฑ์ และขอบเขตในการดำเนินการให้แก่ผู้รับมอบหมาย และหากทำได้ให้กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการและรายงานสรุปผลต่อคณะกรรมการฯ ด้วย

เจ้าอาวาสวัดหนองป่าพงเป็นผู้รักษาการตามระเบียบการนี้ และมีอำนาจให้คำอนุญาตได้ในกรณีที่เห็นสมควร

ระเบียบนี้ออกเมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๓

ลงชื่อ

(เจ้าอธิการเลี่ยม จิตธมฺโม)

เจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง

**ศูนย์เผยแผ่มรดกธรรม
พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท)**

www.ajahn-chah.org

www.watnongpahpong.org

Email : dhamma@ajahn-chah.org

@ วัดหนองป่าพง ต.โนนผึ้ง อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี ๓๔๑๙๐
โทรศัพท์ ๐-๔๕๒๖-๗๕๖๓, ๐-๔๕๒๖-๘๐๘๔
โทรสาร ๐-๔๕๒๖-๘๐๘๔

สมทบทุนเข้ากองทุนมรดกธรรมได้ที่

@ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี
บัญชีสะสมทรัพย์ ชื่อ “วัดหนองป่าพง โครงการมรดกธรรม”
เลขที่บัญชี ๒๕๗-๔-๒๕๐๕๙-๑

@ หรือธนาณัติ สาขาวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๑๙๐
ในนาม เจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง
วงเล็บมุมซอง สมทบทุนเข้ากองทุนมรดกธรรม

ความรู้เหมือนกับมีดเล่มหนึ่ง เราลับให้มันคม คมมาก...
มีดเล่มนั้นมีทั้งคุณและโทษ
คนมีปัญญาเอาไปใช้ จะทำประโยชน์ได้ดีมากถ้ามีดเล่มนั้นคม
แต่คนไม่มีปัญญาใช้ก็ไปทำลายประเทศชาติ
ทำลายความสุข ทำลายความสามัคคีทุกอย่างได้ง่าย
เพราะมีดมันคม
ความรู้ไปตั้งอยู่ในคนพาลเหมือนเอาศัสตราใส่มือโจร

พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท)